



**„FOGOM A KEZED”**  
**ÓVODAI PEDAGÓGIAI PROGRAM**  
**OM AZONOSÍTÓ: 034408**

**Készítette a Ferencvárosi Csicsergő Óvoda Nevelőtestülete**

Módosítások:

2010.04.21. hatályos: 2010.09.01-től  
2011.04.27. hatályos 2011.09.01-től  
2013.08.31. hatályos 2013.09.01-től  
2015.02.25. hatályos 2015.02.25-től  
2017.09.01-től hatályos

*Engem ne emeljén  
a magasba senki,  
ha nem tud addig tartani,  
míg tényleg megnövök.  
Suggoljon ide mellém,  
ha nem csak hallani,  
de érteni akar,  
hogy közel legyen  
a szívdobogásunk.*

*Birtalan Ferenc:*

*Míg megnövök*

## TARTALOMJEGYZÉK

A PEDAGÓGIAI PROGRAM JOGSZABÁLYI HÁTTERE	- 5 -
<b>1. HELYZETELEMZÉS</b>	<b>- 6 -</b>
<b>1.1. AZ ÓVODÁNK TÖRTÉNETE</b>	<b>- 6 -</b>
<b>1.2. AZ ÓVODÁNK JELLEMZŐI</b>	<b>- 7 -</b>
<b>1.3. TÁRGYI FELTÉTELEINK</b>	<b>- 8 -</b>
<b>1.4. SZEMÉLYI FELTÉTELEINK</b>	<b>- 9 -</b>
<b>2. BEVEZETÉS</b>	<b>- 10 -</b>
<b>2.1. GYERMEKÖSSZETÉTELÜNK</b>	<b>- 10 -</b>
<b>2.2. AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSE</b>	<b>- 10 -</b>
<b>3. NEVELÉSFILÓZÓFIÁNK</b>	<b>- 13 -</b>
<b>3.1. GYERMEKKÉP</b>	<b>- 13 -</b>
<b>3.2. ÓVODAKÉP</b>	<b>- 13 -</b>
<b>3.3. ÓVODAI NEVELÉSÜNK CÉLJA</b>	<b>- 13 -</b>
<b>3.4. ÓVODAI NEVELÉSÜNK ALAPELVEI</b>	<b>- 14 -</b>
<b>4. NEVELÉSI FELADATAINK</b>	<b>- 20 -</b>
<b>4.1. INKLUZÍV NEVELÉS</b>	<b>- 20 -</b>
<b>4.2. ÁLTALÁNOS MÓDSZERTANI GYAKORLATUNK</b>	<b>- 20 -</b>
<b>4.3. AZ INTEGRÁCIÓ FOLYAMATA</b>	<b>- 22 -</b>
<b>4.4. KÉPESSÉG – KÉSZSÉGFEJLESZTÉS</b>	<b>- 23 -</b>
<b>4.5. KÉPESSÉGFEJLESZTÉS FOLYAMATA</b>	<b>- 28 -</b>
<b>4.6. EGÉSZSÉGFEJLESZTŐ PROGRAM - EGÉSZSÉGES ÉLETMÓD ALAKÍTÁSA</b>	<b>- 29 -</b>
<b>4.7. AZ ÉRZELMI, AZ ERKÖLCSI ÉS KÖZÖSSÉGI NEVELÉS</b>	<b>- 35 -</b>
<b>4.8. AZ ANYANYELVI, ÉRTELMI FEJLESZTÉS ÉS NEVELÉS MEGVALÓSÍTÁSA</b>	<b>- 39 -</b>

<b>5. ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGFORMÁI</b>	<b>- 43 -</b>
<b>5.1. JÁTÉK – TANULÁS – MUNKA</b>	<b>- 43 -</b>
<b>5.2. A JÁTÉK A GYERMEK SZÁMÁRA?</b>	<b>- 43 -</b>
<b>5.3. A (SZABAD) JÁTÉK JELENTŐSÉGE, HOGY LEHETŐSÉGET AD:</b>	<b>- 43 -</b>
<b>5.4. A TANULÁS GYERMEK SZÁMÁRA?</b>	<b>- 44 -</b>
<b>5.5. MI A MUNKA A GYERMEK SZÁMÁRA?</b>	<b>- 44 -</b>
<b>5.6. ÖSSZEGEZVE</b>	<b>- 44 -</b>
<b>5.7. JÁTÉK</b>	<b>- 46 -</b>
<b>5.8. TANULÁS</b>	<b>- 49 -</b>
<b>5.9. MUNKA JELLEGŰ TEVÉKENYSÉGEK</b>	<b>- 53 -</b>
<b>5.10. KÜLSŐ VILÁG TEVÉKENY MEGISMERÉSE</b>	<b>- 55 -</b>
<b>5.11. ESZTÉTIKAI NEVELÉS MŰVÉSZETI TEVÉKENYSÉGEKKEL</b>	<b>- 59 -</b>
<b>5.12. VERSELÉS- MESÉLÉS</b>	<b>- 60 -</b>
<b>5.13. ÉNEK, ZENE, ÉNEKES JÁTÉK, GYERMEKTÁNC</b>	<b>- 61 -</b>
<b>5.14. RAJZOLÁS, FESTÉS, MINTÁZÁS, KÉZI MUNKA</b>	<b>- 63 -</b>
<b>5.15. MOZGÁS</b>	<b>- 64 -</b>
<b>6. GYERMEKVÉDELEM</b>	<b>- 66 -</b>
<b>7. AZ ÓVODA KAPCSOLATAI</b>	<b>- 70 -</b>
<b>7.1. BELSŐ KAPCSOLATTARTÁS</b>	<b>- 70 -</b>
<b>7.2. KÜLSŐ KAPCSOLATTARTÁS</b>	<b>- 70 -</b>
<b>8. LEGITIMÁCIÓS ÉS ÉRVÉNYESSÉGI ZÁRADÉK</b>	<b>- 75 -</b>
<b>MELLÉKLET</b>	

**A PEDAGÓGIAI PROGRAM JOGSZABÁLYI HÁTTERE**

- Magyarország Alaptörvénye (2011. április 15.) és annak módosításai
- 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről és annak módosításai
- 229/2012. (VIII. 28.) kormányrendelet a nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról
- 363/2012. (XII. 17.) kormányrendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról
- 32/2012. (X. 8.) EMMI rendelet a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve kiadásáról
- 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról
- Egyezmény a gyermekek jogairól - Bp. Egyesült Nemzetek - UNICEF 1992. 2003. évi CXXV. törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról
- 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és gyámügyi igazgatásról és annak módosításai
- Az 1998. évi XXVI. törvény a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségének biztosításáról

**Pedagógiai Programunk módosításánál az alábbi dokumentumokat vettük figyelembe:**

- Alapító Okirat /módosított/ - Budapest Főváros IX. Kerület Ferencváros Önkormányzata
- Országos tanfelügyelet kézikönyv óvodák számára
- Oktatási Hivatal Útmutató a pedagógusok minősítési rendszeréhez
- Önértékelési kézikönyv óvodák számára

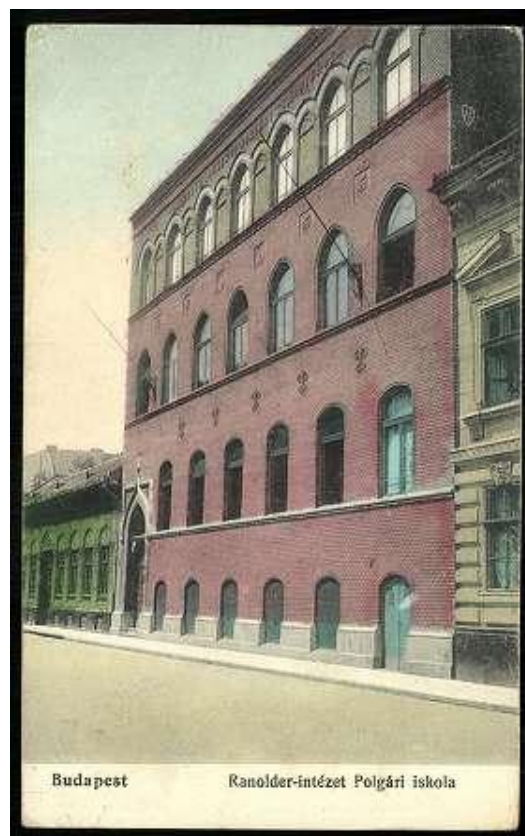
## 1. HELYZETELEMZÉS

### 1.1. Óvodánk történeti visszatekintése

1937-ben nyitotta meg Ranolder János veszprémi püspök az öt vidéki intézménye mellett- az első legnagyobb szakmai elismerést elnyert fővárosi Ranolder – intézetet (ma Leövey Klára Gimnázium). A benne működő kisdedovót megnövekedett intézeti létszáma miatt áthelyezték a jelenlegi óvodai udvarunk helyén lévő földszintes épületbe. Ennek emlékét őrzi a játszó-területünk bejárata feletti eredeti homlokzat.

Mivel idővel ez is szűkösnek bizonyult, megnyitásra került a Viola u. 33. szám alatt az újabb óvodai részleg, mely később önálló óvodaként működött, majd a hetvenes években tagintézményünké vált. 2003-ban lebontották, s az itt lévő három csoportunkkal átköltöztünk a Thaly Kálmán u.17. szám alatti felújított óvodai szárnyba. Azóta működik a jelenlegi telephelyekkel intézményünk.

A Thaly Kálmán utca 38. szám alatti székhely épület 1908-ban épült fel szín téglából, középkori góth ízlésű /régii nevéen Gyep utca/, melyben először Polgári Leányiskolát alakítottak ki, majd megszűnésével 1972-től vált folyamatossá az óvodáskorú gyermekek fogadása.



Korábbi intézményvezetők: Kóbor Kálmánné 1982-ig

Bartosné Gyöngyössi Teréz 1987-ig

Zsoldos Andrásné 2015-ig

## 1.2. Az Óvodánk jellemzői



A Ferencvárosi Csicsergő Óvoda 8 csoportos, térítésmentesen biztosított köznevelési közfeladatot ellátó szakmailag és gazdálkodásilag önálló intézmény.

Az óvoda fenntartója: Budapest Főváros IX. Kerület Ferencváros Önkormányzata.

Az intézmény székhelye	<b>1096 Budapest, Thaly Kálmán u. 38. sz.</b>
OM azonosító:	<b>034408</b>
Az óvoda vezetője:	<b>Vajasné Kabarecz Ágnes</b>
Az intézmény elérhetősége:	<b>06-1-215-16-11</b>
Az intézmény e-mail címe:	<b><u>thalyovoda@gmail.com</u></b>
Az intézmény telephelye	<b>Ferencvárosi Csicsergő Óvoda 2. számú épülete</b>
Az intézmény telephelyének címe:	<b>1096 Budapest, Thaly Kálmán u. 17. sz.</b>
Az intézmény telephelyének elérhetősége:	<b>06-1-215-11-97</b>
Az Alapító Okirat száma:	<b>E/509295/2016/2.</b>

A telephely elhelyezkedésének sajátossága, hogy egy helyrajzi számon található a Ferencvárosi Komplex Óvoda Általános Iskola és EGYMI telephely épületével, valamint hátsó udvarának szomszédságában épült fel a Ferencváros korszerű, bölcsődéje, a Varázskert IX/1. sz. Bölcsőde.

Az óvoda feladat ellátási helyenként felvehető maximális gyermeklétszáma: A SZÉKHELYEN: 150 FŐ, TELEPHELYEN: 50 FŐ. A székhely épületében hat, a telephelyen kettő gyermekcsoportban valósul meg a játékokban gazdag óvodai nevelés. A csoportok heterogén összetételűek, vegyes életkorúak.

Óvodánk a 2011. évi CXCV. törvényben meghatározott időkeretben ellátja a napközbeni ellátással kapcsolatos feladatokat is, az Alapító Okiratunk szerint:

**„Az óvoda ellátja az olyan ép értelmű, sajátos nevelési igényű gyermekek integrált óvodai nevelését, akik a szakértői vélemény alapján:**

- **beszédfigyafatékos**
- **autizmus spektrum zavarral**
- **egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral) küzdő gyermekek.**

**Ellátja a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek óvodai nevelését. Az óvodai nevelés keretében a különleges étkezést igénybe vevő gyermekek ellátása biztosított.”**

*(Alapító Okirat)*

Az óvoda élén az óvodavezető áll: aki egyszemélyi felelős vezető. A nevelőtestület: az intézmény szerve, a legfontosabb tanácskozó és döntéshozó fóruma.

### **1.3. Tárgyi feltételeink**

Az átlagosan 50 m<sup>2</sup>-es csoportszobák esztétikusan berendezettek, a berendezési tárgyak a gyermekek testméretéhez igazodnak. Folyamatosan törekszünk a természetes anyagok beszerzésére, cseréjére: nád, fonott kosarak, fajtátekok, a bútorzat valamint a textília, szőnyeg szín- és ízlés harmóniájának ismételt megteremtésére.

Minden csoportot egyéni ízléssel alakítottunk ki, bensőséges családi hangulat árad, bárhová lépünk be. Biztosítjuk a feltételeket, a nyugodt öntevékeny, a gyermekek igényének (testi, mozgás, játék...) megfelelő, különböző tevékenységi formákhoz. Ügyelünk a kényelmük biztosítása mellett az egészségük megőrzésére, folyamatos fejlődésük biztosítására, mozgási lehetőségeikre. A hozzáférhető helyen lévő, általuk használt eszközök elhelyezése biztonságos legyen. A munkakörnyezet legyen megfelelő a dolgozóinknak és a szülők minőségi szintű fogadására is ügyelünk. Alapfeladatunknak tekintjük a pedagógiai program megvalósításához, szabad játékhoz szükséges eszközök, korszerű foglalkoztatási eszközök, képességfejlesztő játékok (szem előtt tartva a sajátos nevelési igényű, tehetséges gyermekek alapvető, speciális szükségleteit is) folyamatos beszerzését, cseréjét, bővítését, kiegészítve saját magunk által, a gyermekekkel közösen vagy otthon a családban készített játékeszközökkel.

Különös gondot fordítottunk a célzott, részképességet fejlesztő, ”terápiás” hatású, mozgásfejlesztő tornaszerek, csoportszobai sportszerek, felszerelések megvásárlására, hiszen **a testi nevelést, mozgásfejlesztést munkánk egyik alappillérijének** tartjuk. Alapvető audiovizuális eszközeink – videó, tv, magnók, vetítők a korosztálynak való telepített játékokkal ellátott számítógépek segítik, kiegészítik óvodai eszköztárunkat. Sikerült vetítő vásznakat és projektort is beszerezni, ezek az IKT eszközök óvodai használatát bővítik, a továbbképzési ellenőrzési feladataink megvalósítását is támogatják. A beszerzéseknél, igyekszünk az önkormányzati és saját forrásainkat pályázatok útján elnyert támogatási kerettel bővíteni.

Mindkét játszóudvarunkat önkormányzati segítséggel, és pályázati forrásokból folyamatosan fejlesztjük, a műfü cseréje, játékeszközök felújítása által biztosítjuk, hogy a balesetmentes és esztétikus környezetben **minél több időt tudjanak gyermekeink megfelelő időjárás esetén a szabadban tölteni.** A megnövekedett létszám az udvari életet is befolyásolja, de rugalmas tartózkodási rend kialakításával tudjuk biztosítani a kellő teret.



Épületeinkben folyamatosan állagmegóvás és rövidtávú felújítások zajlanak.

Intézményünk a „**Biztonságos Óvoda**” címet elnyerte. A „**Csicsergők mindennapjai**” mesterprogram részeként folyamatban van az udvarunk bővítése a GRSP. Magyarország Egyesület és az Önkormányzatunk támogatásával épülő közlekedési pálya kialakítása és gumiburkolat felújítása.

#### 1.4. Személyi feltételeink

Az óvoda 8 csoportjához 17 fő óvodapedagógusi álláshely - ebből 1 fő óvodavezető, 16 fő óvodapedagógus; valamint 8 fő dajka, 1 fő dajka kisegítő, 2 fő pedagógiai asszisztens, 3 fő konyhai dolgozó, 1 fő óvodatitkári állás tartozik.

A 17 fő óvodapedagógus közül többen szereztek másoddiplomát, szakvizsgát, illetve egyéb szakirányú végzettséget. (fejlesztő óvodapedagógus, gyógytestnevelő, felsőfokú gyógypedagógiai asszisztens, közoktatási szakértő, óvodavezetői-, közoktatási vezető.)

Feladatunknak tartjuk, a pedagógiai, gyógypedagógiai kultúránk, fejlesztését, szakirányú végzettségek további megszerzését, továbbképzéseken való részvételt.

Kihívás intézményünkben a személyi változások kezelése. Kiemelten fontosnak tartjuk hagyományaink folytatását.

Szeretnénk elérni a közeljövőben, hogy a pedagógus életpálya előmeneteli rendszerében minél többen jelentkezzenek minősítési eljárásra pedagógus II. vagy mesterpedagógusi szinten. A testületünkről általánosan elmondható, hogy felkészült, gyermekszerető, nagyfokú hivatástudattal, elhivatottsággal rendelkező óvodapedagógusokból áll, akik kölcsönösen átadják egymásnak tudásukat, innovatívak.

A munkahelyi légkör kiemelkedő, ennek megőrzésére törekszünk. Minden óvodapedagógus folyamatosan (ön-) képi magát különböző fővárosi tanfolyamokon, főiskolai képzésen. Igényünk van a pedagógus életpálya modell keretein belül a pedagógusi, vezetői, intézményi kompetenciák beépítésére mindennapi életünkbe, és vezetői támogatással a minél magasabb fokozat megszerzésére. Emellett a folyamatos szakmai megújulásra, a korszerű pedagógiai, pszichológiai, módszertani kultúránk, állandó fejlesztésére, saját és más nemzeti kultúrák megismerésére. Szívesen vállalkozunk kerületi és fővárosi szintű bemutatók tartására. Több éve folyamatosan, gyakorlati képzésben is részt veszünk, külső gyakorló helyet biztosítva főiskolai karok számára.

A gyermekek fejlődése érdekében az összehangolt munkáért fontos számunkra, hogy a pedagógiai asszisztens mellett szakképzett dajka társaink, hatékony segítői legyenek a pedagógiai munkánknak. Dajka kollégáink továbbtanulását lehetőségekhez mérten támogatjuk.

A hatályos alapító okiratban rögzített sajátos nevelési igényű, gyermekeink sérülés specifikus fejlesztését szükség szerint utazó logopédusok, gyógypedagógusok, fejlesztőpedagógusok, pszichológus látják el.

## 2. BEVEZETÉS

### 2.1. Gyermekösszetételünk

A hozzánk járó gyermekek családi összetétele folyamatosan változik és igen nagy eltérést mutat. Megnőtt a jobb szociokulturális környezetből érkező és idegen nyelvű családok aránya.

### 2.2. Az óvodai élet megszervezése

A gyermek személyiségének egészséges, sokoldalú fejlődéséhez elengedhetetlenül szükséges, egy megfelelő életritmus kialakítása. Ide tartozik a heti- és napirend, szükségleteikhez igazított megtervezése.

Erősítjük a szülőknél, szemléletüket formálva, hogy, lehetőség szerint próbáljanak 8 óra 30 – ig, beérkezni gyermekükkel az óvodába.

Egy megfelelően kialakított napi életritmus a későbbiekben is segíti őket a szülőtől való elválásban, más közösségi (iskolai) beilleszkedésben.

A nevelési év megkezdése előtt igyekszünk körültekintően megszervezni következő év csoportösszetételét, a hozzánk járó gyermekek mellé, hány új gyermek érkezik, milyen a csoport életkori és fejlettségbeli eloszlása, milyen szokások, igények alakultak ki eddig, amire a továbbiakban is figyelni kell.

Folyamatosan, rugalmasan törekszünk a heti- és napirend kialakításánál is a differenciáltságra, folyamatosságra és a rugalmasságra, egyéni igények figyelembevételére. Bizonyos tevékenységeknek kereteket szabunk (pl.: étkezés, pihenés, mozgás) ezzel is növelve biztonságérzetüket. Figyelünk arra, hogy minden tevékenységre, kellő időt hagyjunk, és ezek akár párhuzamosan is végezhetőek legyenek. Fontos a megfelelő arány betartása.

A kiemelt területek: **játék, gondozás, munka, ismeretszerzés** alkalmi a gyermekek fejlődését szolgálják, a rendszeresség, ismétlődési lehetőségek, egy érzelmi biztonságot teremtő, szeretetteljes óvodai légkör, közösség megteremtését segítik elő. Ezt az óvodapedagógusok, pedagógiai asszisztens és dajka nének, szomszédos csoportok munkájának összehangolásával érhetjük el. Lehetőséget biztosítunk a csoportok közötti átjárásra. Az óvodai élet megszervezése, a tevékenységek az óvodapedagógusaink állandó jelenlétével a dajkáink segítségével valósulnak meg.

**HETIREND****Kötetlen formában, párhuzamosan, differenciáltan, megvalósuló tevékenységek:**

Heti **1 – 5 alkalom / Hétfő - péntek/** a vegyes életkorú csoport aktuális összetétele, a gyermekek egyéni szükségletei, igényei, aktuális helyzet szerint:

Az óvodai élet tevékenységformái / TMT/

- A külső világ tevékeny megismerése / Ennek keretében matematikai tartalmú tapasztalatok, ismeretek megszerzése. (Környezet esztétikája)
- Verselés, mesélés
- Ének, zene, énekes játék, gyermektánc
- Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka
- Mozgás (csoportszobában, szabadban, mozgásos játékkal, táncal, játékos testmozgással indokolt esetben helyettesíthető)

**Szervezett formában, differenciáltan megvalósuló tevékenységek:**

Heti **1 – 2 alkalom /tornatermi beosztás szerint/** a vegyes életkorú csoport aktuális összetétele, a gyermekek egyéni szükségletei, igényei szerint:

Mozgás / tornateremben, udvaron szervezett testnevelés. /

## NAPIREND

A megadott időkereten belül minden csoport a saját összetételéhez, mindennapi tevékenységeihez, aktuális igényekhez igazodva alakítja ki, szem előtt tartva a rendszerességet és az érzelmi biztonságot nyújtó ismétlődéseket.

## SZEPTEMBER 01. – MÁJUS 31.

KEZDETE	VÉGE	IDŐTARTAM	MEGNEVEZÉS
6 <sup>00</sup>	10 <sup>30</sup>	4 óra 30 perc	Érkezés, szabad játék, folyamatos reggeli, TMT, kezdeményezések, egyéni fejlesztés, párhuzamosan végezhető tevékenységek teremrendezés, rendszeres mozgás /nyáron lehetőleg szabadban/
10 <sup>30</sup>	15 <sup>00</sup>	4 óra 30 perc	Levegőzés, öltözés, mosdózás, terítés, ebéd, fogmosás, csendes pihenő, ébredés
15 <sup>00</sup>	18 <sup>00</sup>	3 óra	Félfolyamatos uzsonna, szabad játék, egyéni fejlesztés, párhuzamosan végezhető tevékenységek /nyáron lehetőleg szabadban/

## JÚNIUS 01. - AUGUSZTUS 31.

KEZDETE	VÉGE	IDŐTARTAM	MEGNEVEZÉS
6 <sup>00</sup>	11 <sup>30</sup>	5 óra 30 perc	Érkezés, szabad játék, reggeli, egyéni fejlesztés, párhuzamosan végezhető tevékenységek teremrendezés, rendszeres mozgás /lehetőleg szabadban/ öltözés, mosdózás, terítés,
11 <sup>30</sup>	14 <sup>45</sup>	3 óra 15 perc	Öltözés, mosdózás, terítés, ebéd, csendes pihenő, ébredés
14 <sup>45</sup>	18 <sup>00</sup>	3 óra 15 perc	Félfolyamatos uzsonna, szabad játék, egyéni fejlesztés, párhuzamosan végezhető tevékenységek /lehetőleg szabadban/

### 3. NEVELÉSFILOZÓFIÁNK

#### 3.1. Gyermekkép

„A gyermekeket a csoportban azonos jogok és kötelességek illetik meg. Nem zavarhatják egymást, nem lehetnek egymás terhére. „

#### *Óvoda Nevelés játékkal, mesével (Zilahi)*

Minden gyermek egyéni vonásokkal rendelkező egyedi személyiség, amit tiszteletben kell tartanunk. Sajátos testi – lelki, szellemi, erkölcsi, biológiai állapotukat, szükségleteiket megismerjük és ezeknek megfelelő módszereket alkalmazunk.

Minden gyermek egyedi, megismételhetetlen szociális lény, akinek joga van derűs, szeretetteljes légkörben, befogadó környezetben, közösségben tevékenykedve, megkapni, a neki megfelelő gondoskodást, nevelést, egyenlő hozzáférést, mindazokat a magas színvonalú fejlesztő hatásokat, melyek képességeinek, egyéni szükségleteinek, életkori, egyéni sajátosságainak, fejlődési ütemének, lehetőség szerinti legteljesebb fejlődését, a nemek társadalmi egyenlőségének kialakulását szolgálják. Nem adunk helyet semmilyen előítélet kibontakozásának sem társadalmi, sem nemi, sem egyéb értelemben.

#### 3.2. Óvodakép

Óvodánk a **köznevelési rendszer önálló nevelési intézménye**, a családi nevelés partnere. Funkciója: óvó – védő, szociális, nevelő – személyiségfejlesztő funkció A gyermek harmadik életévétől az iskolába lépésig, ahol a nevelés magyar nyelven folyik és az egymás mellett megjelenő kultúrák értékeit igyekszünk beépíteni mindennapi életünkbe. A hazájukat elhagyni kényszerülő családok – (migráns) gyermekeinek óvodai nevelésében biztosítjuk önazonosságuk megőrzését, ápolását, erősítését, társadalmi integrálását, az emberi jogok és alapvető szabadságok védelmét.

**Partnerközpontú** működésre törekszünk, a gyermekeket, szülőket, a többi alsó és közép szintű intézményt, a segítő szakszolgálatokat és a fenntartónkat is partnereinknek tekintjük

„**Csicsergő**” gyermekeinknek, élményekben gazdag óvodai életet biztosítunk, melyben a hagyományos értékekre épülő nevelés mellett, érvényesülhetnek innovatív pedagógiai törekvések is, a gyermekek személyiségéhez igazodva.

Az egyéni különbségeket, szükségleteket figyelembevevő, differenciált fejlesztés, tehetséggondozás, tolerancia, empátia és a különbözőség elfogadása. Megalapozzuk **kognitív – személyes – szociális** alapkompenciáinkat.

#### 3.3. Óvodai nevelésünk célja

Sokoldalúan, testileg, lelkileg, szellemileg, erkölcsileg, biológiailag harmonikusan fejlődő, önálló, kreatív gyermekek nevelése, akik képessé válnak az egészséget-természetet szerető - védő, életmód szokásainak gyakorlására, és rendelkeznek alkalmazkodó, együttműködő, elfogadó szociális képességekkel belépnek a lassú átmenet állapotába, s alkalmasak lesznek az iskolai életmódba és közösségbe való zökkenőmentes beilleszkedésre, az iskolában óvodásból iskolássá érik.

### 3.4. Óvodai nevelésünk alapelvei

Minden hozzánk járó gyermek egyedi személyiségét tiszteletben tartjuk, feltételek nélkül szeretjük, közösségünkbe befogadjuk, minden megnyilvánulását bizalommal kezeljük, és törekvéseit megbecsüljük.

**Óvodai közösségünk** törekszik a sokszínű, egyéniségekhez alakított tevékenykedtetésre, melyben elsődleges a szabad játék biztosítása, minden téren a játékos jelleg megőrzése.

**Alapfeladatunknak** tekintjük az **inkluzív – integrált nevelés** megvalósítását, a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében.

**„Minél különbözőbbek a gyermekek a csoportban – korban, fejlettségben, természetben... -, annál több szociális tapasztalatot szerezhetnek, és ezek a tapasztalatok döntő módon segítik személyiségük fejlődését.”**

*(M. Montessori)*

A sokoldalú fejlesztés érdekében kihasználjuk a **heterogén, életkorú csoportok** szervezését.

A vegyes életkori, etnikai összetételű óvoda, igen alkalmas a különbözőség elfogadására, egymás megismerésére, a szülők, nevelők kölcsönös tiszteletben tartására, az empátiás készség alakulására.

A testvérek, rokonok egy csoportba kerülését, az igények és lehetőségek szerint biztosítjuk, ezzel is megkönnyítve a beilleszkedésüket.

**„A testvérrel való összeütközés drámája és az együttműködés izgalma olyan légkört, környezetet jelent, amelyben a gyermek egyre jobban kezdi érteni a többi embert.”**

*(Judy Dunn)*

**A vegyes életkorú csoport szervezését előnyösnek tartjuk, mert:**

A beszoktatási időszakban az új gyermekek beilleszkedése sokkal zökkenő mentesebb, hiszen a „régii” gyermekek átadhatják a csoport szokás szabályrendszerét, hagyományait. A fiatalabbak pedig az utánzásos tanulás folytán gyorsabban, mérhetőbben fejlődnek.

A csoportösszetétel kialakításánál figyelünk életkori sajátosságaikra, ez a 6 – 7 évesek esetében fontos, mert az önállóan szervezett, vagy irányított, hosszantartó, elmélyült tevékenységek végzésére akkor képesek hatékonyabban, ha vannak együttműködő társaik az alkotó tevékenységükben.

A nagyobb gyermekek, a kisebbeknek való segítség során döntéshelyzetekbe kerülnek, amely felgyorsítja az önállóság, önbizalom, közösségi magatartás fejlődését, végső soron, a szociális képességek kompetenciájának kialakulását.

Heterogén közösségben eredményesebb a szociális tanulás – empátia, utánzás, modellkövetés. A nagyok önként, szívesen segítenek a kisebbeknek, ez soha nem lehet kényszer, a kisebbek előtt pedig modellként lebeg a nagyok tevékenységrendszer. Természetes módon elfogadják, tolerálják gyermekeink, a tágabb értelemben vett különbözőséget. Így a kisebbségből, nemzetiségekből, sajátos nevelési igénnyel érkező gyermekek sajátos szubkultúrájuk mellett, igen hamar beilleszkednek, egy kötöttebb óvodai szokás szabályrendszerbe, mely minden csoportba járó gyermeknek esélyegyenlőséget biztosít.

Ezeknél a gyermekeknél különösen fontos, hogy a kiemelkedő képességeiket továbbfejlesszük, megkeressük azokat a területeket, ahol sikerélmény éri őket, itt segítjük tehetségük kibontakozását, ezáltal elősegítjük a hátrányaik kiegyenlítését, illetve a lemaradt részfunkcióikat felzárkóztatjuk.

A fejlesztést, a tapasztalatszerzést, ismeretalkalmazás megteremtését, kis létszámban tudjuk megoldani, így ez sokkal hatékonyabb. Természetesen az érdeklődő kisebb gyermekek is részt vehetnek ebben, majd elmehetnek, ha szeretnének bármikor.

### 3.4.1. Gyermekközpontúság – az egyéni cselekvés és aktivitás elve

**Fontos** számunkra a gyermek tisztelete, elfogadása, szeretete, megbecsülése feltétel nélkül.  
**Tartalmi jegyei:**

- A gyermek autonómiájának, egyéniségének a tisztelete (egyénre szabott tevékenységi programok, tapasztalati források biztosítása, melyek által, könnyebb az eligazodás számára a modern világban, melyek segítségével alkotó módon tud alkalmazkodni a változásokhoz).
- A gyermek érdekeinek, jogainak tiszteletben tartása, védelme, esélyegyenlőségének megteremtése, a legideálisabb képességszint elérésre az iskolakezdéshez, felnőttkori állampolgári kötelezettségeinek a megalapozása.

**Programunk** a hozzánk járó 3-7 éves gyermekek számára kívánja megteremteni az alapvető személyi – tárgyi feltételeket biztosító, spontán és tudatosan tervezett környezetet, melyben a személyiségük kibontakoztatására, testi és lelki szükségleteik kielégítésére az egyéni, életkori (életkori szakaszonkénti) sajátosságaik tiszteletben tartása mellett van módjuk.

**„A kisgyermek fejlődésének szabadsága nem azt jelenti, hogy egyszerűen magukra hagyjuk, hanem, hogy segítő szeretettel emeljük köré a megfelelő környezetet... Minél tökéletesebb a környezet, annál kevesebb beavatkozásra van szükség a felnőtt részéről... Arra kell törekedni, hogy a gyermek mindent, amire képes, önállóan el is végezhesen.”**

*(Maria Montessori)*

Elsődleges tehát számunkra, a **gyermekközpontú nevelés**, mely a tevékenységi vágyára épít, az elsődleges tevékenységét, a szabad játékot és a mozgás lehetőségét biztosítva valósítja meg a sokoldalú fejlesztést. A játékoság, a vidámság, az élményeik, érzelmeik figyelembevételével, minden óvodai tevékenységben jelen van.

A mindennapi munkánk alapjának tekintjük, a **gyermek mindenekfelett álló érdekét**, a nemzetközi egyezményeket, Magyarország alaptörvényének értékeit, nemzetközi szerződésekből vállalt kötelezettségeit a közoktatási törvény és az **ONOAP** által megfogalmazott elvek beépítését a gyakorlatunkba:

- Szabadság – igazságosság.
- Emberi – gyermeki - egyéni méltóság, autonómia, értékek, érdeklődés.
- Esélyegyenlőség, szolidaritás.
- Nemzeti, etnikai hovatartozásnak megfelelő nevelés, kisebbségi, migrációs kultúra, hagyományok ápolása.
- Családok védelme – támogatása (a család joga és felelőssége hangsúlyozott, az óvodai nevelés ezt egészíti ki).

- A gyermekek egészségvédelme – gondozása (a hátrányos helyzetű, veszélyeztetett, sajátos nevelési igényű gyermekeknek szükséges feltételrendszer biztosítása).
- A gyermeki személyiség teljes kibontakoztatására irányuló nevelés (képességeinek, érdeklődésének, adottságainak megfelelő nevelési – oktatási gyakorlat).
- A pedagógus kulcs szerepe – vezetés, segítségadás.
- A gyermekek fejlődésének tanulmányozása (nyomon követés).
- A testi fejlődésre kiható tényezők figyelemmel kísérése.
- Család – Óvoda – Iskola együttműködése.

A **harmonikus személyiségfejlődés** alapja, hogy a gyermek, egyéni testi – lelki szükségleteihez és fejlődési üteméhez igazodó gondoskodást, nevelést és fejlesztést kapjon. Fontosnak tartjuk, hogy ez az időszak kiemelt jelentőségű, ez a humán alapfunkciók érésének, differenciálódásának kritikus periódusa. A mennyiségi változások helyett a minőségi változások kerülnek előtérbe.

### **Fő feladataink e téren:**

- Testi
- Szociális
- Értelmi érettség kialakítása.

### **A személyiségfejlesztés elemei nevelési – oktatási gyakorlatunkban:**

- Életkor specifikus nevelési gyakorlat (egyéni sajátosságok - testi - lelki szükségletek figyelembevétele, elfogadása, eltérő fejlődési ütem tudomásul vétele, egyéni képességek kibontakoztatásának segítése, ezekhez érzelmi biztonságot nyújtó, derűs, szeretetteljes óvodai légkör teremtése, sokoldalú tevékenységrendszer megszervezése, személyi - tárgyi feltételek biztosítása).
- Különös gondozást, nevelést igénylő gyermekek ellátása.
- Kisebbségi önazonosság megőrzése, ápolása, erősítése.
- Az érzelmi biztonság alapszükséglete,
- Kényelem, harmónia megteremtése,
- A mozgás - játékgigény – játékkedv kielégítése,
- Közösségi tevékenységek élményeinek átélése,
- Az érzelemvezérelt megismerés lehetőségének biztosítása, élményalapú gondolkodás támogatása.
- Interperszonális kapcsolatok új formáinak kialakítása.
- Énkép – Önismeret – Önértékelés – Önazonosság fejlesztése.
- Új attitűdök, értékek, normák kialakítása.
- Az erkölcsi emberi értékek kialakítása.
- Érdeklődés kialakítása, fenntartása.
- Gyakorlati alkalmazáshoz sokoldalú lehetőségek biztosítása.
- a potenciális tanulási zavarok prevenciója.
- a szorongás nélküli, önbizalommal való iskolakezdés.
- a sikeres tanuláshoz a megfelelő szociális érettség, motiváltság és érdeklődés kialakítása.

### **3.4.2. Komplexitás elve**

Óvodánkban **komplex nevelés**, a komplexitás többoldalú érvényesülése folyik. A környezet nem események, tárgyak, elszigetelt megtapasztalása, hanem globálisan, összefüggésben van jelen. A gyermek önmegvalósító törekvései is ezt a koherenciát alkalmazzák. A komplexitáshoz szorosan kapcsolódik az integráció és a projekció is. Komplexen érzékeli és dolgozza fel a valóságot, mely utal az összetettségre és az egységesítésre.



Az **integráció** megjelenik, tartalmi területen az egészség- környezetvédelem, a természeti és társadalmi környezet és az emberi – gyermeki kapcsolatok terén, valamint a játék és más jellegű tevékenységek összekapcsolásában.

Az óvoda mindennapi életében megjelenhet a **projekció** is. A tervezésnél, szervezésnél, ha körültekintően alkalmazzuk, hatékonyan motiválhatja a csoportot, és az egyéneket.

Érvényesítjük mind a tartalmi, mind a tevékenységen belüli **komplexitást**. Tevékenységi vágya az a belső hajtóerő, mely minden tettetnek az alapja. Meghatározó a megismerés - cselekvő tevékenység - tapasztalatszerzés - újraélés együttes megjelenésének biztosítása.

#### **A megvalósulás feltétele számunkra is:**

- Motivációk együttes érvényesülése (sikerélmény utáni vágy, önállósági törekvés) a gyermek, a cselekvés indítója legyen.
- Játékkalkalmak biztosítása (a legvonzóbb a gyermek számára).
- Tevékenységek komplexitása (egymásra építettség együttes megjelenése).
- A tevékenységek egymásba fonódnak, együttesen jelennek meg, vagy egymásba mennek át.

A **teljes körű személyiségfejlesztést** az egész napos nevelési folyamatban valósítjuk meg az életkor, a csoport, illetve a gyermekek aktuális fejlettségi szintjéhez, érdeklődéséhez igazítva, melyben helye van a tevékenységeknek, érvényesítve itt is a **komplexitás - integráció - projekció** elvét, melyek által fejleszthetjük:

- Aktivitásukat.
- Problémamegoldó gondolkodásukat.
- Érdeklődésüket.
- Kreativitásukat.
- Felelősségtudatukat.
- Perspektivikus látásmódjukat.
- Fogalmi gondolkodás kialakulását.

#### **3.4.3. Differenciált egyéni bánásmód elve**

„A fejlődésnek az útját 2-7 életévben a gyerekek eltérő tempóban érik el. Az átlaghoz képest kisebb-nagyobb mértékben azok maradnak le, fejlődnek lassabban, akiknek nincs belső szükségletből fakadó sokoldalú érdeklődésük, ingerszegény, élmény nélküli környezetben élnek.”

*(Piaget szellemében Kiss Tihamér)*

A differenciált egyéni bánásmód alapfeltétele a fejlődésnek.

„A fejlődés – lélektani kutatások igazolják, hogy a genetikai program csak és kizárólag megfelelő környezeti tényezők és feltételek biztosításával bontakozhatnak ki optimálisan. Az optimális környezeti feltételek (szociális és tárgyi) megtervezése és megszervezése a szakmailag felkészült óvodapedagógusok feladata.”

*(Porkolábné Balogh Katalin: Komplex Prevenációs Óvodai program)*

A **fejlődés** folyamatos változást jelent, ez azonban nem egy időben és mértékben történik. A gyermek belső érzései és a környezet kölcsönhatásaként megy végbe.

A **fejlesztés** a feltételek megteremtése, a spontán érés mellett, a pszichés funkciók fejlődését segíti elő. Lényege, hogy ehhez az érési folyamathoz kell kapcsolnunk a tárgyi - személyi - szociális feltételeket. Szükségeik, igényeik, motiváltságuk, fejlődését segíti elő.

Különbözőséget mutatnak még neveltségi, érzelmi, értelmi, testi fejlődés területén is, nincs két egyforma gyermek, joguk van a sajátos ütemű fejlődésre, ezért fontos ennek elősegítése, ehhez a feltételek biztosítása.

### **Óvodapedagógusi feladataink:**

- Biztonságos, szerető légkör megteremtése.
- Együttműködés a gyermekekkel.
- Támogató odafigyelés.
- Önállóság tiszteletben tartása (kivéve balesetveszélyes helyzetben).
- Esélyegyenlőség megteremtése.
- Segítségkérés elfogadása, segítségnyújtás.
- A tanítás- tanulás folyamatának korszerű megszervezése.

Minden területen érvényesítjük a **differenciált bánásmód - fejlesztés** elvét, melynek alapja a gyermek egyéni személyiségének, szükségleteinek és érdeklődésének, alapvető sajátosságainak megismerése, fejlesztése.

### **Differenciálás:**

- Kapcsolatok kialakításában.
- Esélyegyenlőséget biztosító elvárásokban.
- A feltételek biztosításában.
- Eszközök biztosításában.
- Bánásmódban.
- Feladatadásban.
- Elvárások teljesítésében, közös értékelésben.

A fejlesztés – fejlődés összefüggésének érvényesítése, a gyermeki jogok biztosításával történik.

#### **3.4.4. Óvodapedagógus modell szerepének elve**

**Feladataink** ellátásában kulcsfontosságú szerepe van, az óvodapedagógus személyes példájának, modellnyújtásának nemcsak a gyermekek, hanem a szülők számára is. Óvodánk valamennyi dolgozója elhivatott gyermekszeretettel, nagyfokú empátiás készséggel, toleranciával a különbözőség elfogadásának képességével rendelkezik. Megértő és következetes neveléssel, egyéni bánásmóddal, minden dolgozónk összehangolt munkájával közelítünk a gyermekekhez.

A partnerközpontú működés tapasztalatai alapján, kiemelkedően fontosnak tartjuk, hogy a gyermekeket partnernek tekintjük.

A munkánkban érvényesül a pedagógiai és pedagógusi „szabadság” Lehetőséget teremtünk, a közös célok csoportonként eltérő módszereket alkalmazó megvalósítására (reformpedagógiai, Montessori, projekt, kompetencia alapú óvodai programcsomag elemei).

### 3.4.5. Sajátos nevelési igényű gyermekek nevelésének elve

#### **Integrációs feladataink megvalósításához szükséges:**

- a szülői ház megnyerése minden hozzánk járó gyermek esetében, a család-óvoda kölcsönös elfogadása,
- a szülői, otthoni és óvodai nevelés tapintatos összehangolása, bizalmi légkör megteremtése, a teljes óvodai közösségben.
- a partnerközpontú működésében minden szülőt, kiemelt partnernek tekintünk.

Elengedhetetlen feltételnek tartjuk, a bármilyen okból sajátos nevelési igényű gyermekek befogadásához az összhangot minden családdal.

A befogadás előtt konzultálunk a szülővel és az illetékes szakemberekkel, hogy a gyermek érdekeit szolgálja-e az inkluzív nevelés. Ezután mindennapi életünkben folyamatosan segítik a munkánkat a gyermekek fejlesztésében. Velük is a partnerként való együttműködésre törekszünk.

Támaszkodunk a nemzeti kisebbség és a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek nevelésének alapelveire. A sajátos nevelési igényű gyermekeknél, elsősorban a nevelés általános céljainak megvalósítására törekszünk.

Az elvárásaink igazodnak az aktuális fejlettségi szintjükhöz, fejlődésük üteméhez, a fejlesztésre szoruló területekhez. A sérülés specifikus fejlesztési feladataink, módszereink a programunk tartalmi elmeit képezik.

## 4. NEVELÉSI FELADATAINK

A „**Fogom a kezed**” program elnevezésben, azt kívántuk megfogalmazni, hogy az óvodába fogadás (beíratás) pillanatától kezdve óvjuk, vezetjük, neveljük, fejlesztjük, s biztosítjuk a feltételeket óvodásaink fejlődéséhez, addig az időig, amíg „elérkeznek” az iskola kapujáig.

### 4.1. Inkluzív nevelés

#### 4.1.1. Inklúzió

Jelen programunkkal, a családok kultúrájában élő szoros családi, rokoni, érzelmi kapcsolatokra alapozva igyekszünk, az óvodai integrációt elősegíteni. Hasonló feladatokat kíván tőlünk a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű családból érkező, valamilyen okból sajátos nevelési igényű gyermekek megfelelő nevelése, minden óvodánkba járó gyermeknek esélyegyenlőség biztosítása.

**Célunk** a gyermekek rendszeres óvodába járásának elérése. Az otthoni kötetlen életmód után lassan, fokozatosan sajátítsák el a szabályokhoz kötött életmenetet, óvodai életrendet.

A napi óvodai élet mellett a gyermekek szükségleteihez igazított, intenzív fejlesztőpedagógusi, logopédiai, pszichológiai segítségre is szükség lehet. Igyekszünk elérni, hogy a családok-célja is az legyen, hogy a lehető legjobb feltételeket biztosítsák otthon a gyermekek egészségének védelme és esélyeik növelése érdekében.

Fontosnak tartjuk, hogy a gyermekekkel való foglalkozás ne csak az anyagi és szociális jólét megteremtését jelentse, hanem a pozitív érzelemgazdag, közös élmények is legyenek jelen a családok mindennapjaiban.

#### 4.1.2. A tágabb értelemben vett integráció

A mi **Nevelőtestületünk** értelmezésében, ez magába foglalja a sajátos nevelési igényű (**SNI**) gyermekek a hatályos alapító okiratban rögzített eseteit, az etnikai kisebbséghez, migrációhoz tartozó, a hátrányos (**HH**) illetve halmozottan hátrányos helyzetű (**HHH**) gyermekek befogadását és együttnevelését, egészségvédelmét, esélyegyenlőségük megteremtését.

A **befogadás** előtt szükséges az illetékes szakértői bizottság, vagy—szakszolgálati vélemény beszerzése, mely szerint javasolják az integrált nevelést. A befogadó gyermekcsoportot a szülővel együtt előzetesen felkészítjük az új gyermek érkezésére.

Fontosnak tartjuk, hogy a befogadott gyermek ne veszélyeztesse a társak és saját maga testi, lelki fejlődését, a csoport nyugalalmát.

A befogadott gyermek szüleivel rendszeres konzultációt tartunk.

### 4.2. Általános módszertani gyakorlatunk

- Az óvodai fejlesztést minden esetben **egyéni fejlesztési terv** alapján végezzük, melynek alapja a szakvélemény, a megfogalmazott diagnózis, fejlesztési területek, feladatok. Az egyéni tervet a gyógypedagógusok, logopédusok készítik el, az óvodapedagógusok ez alapján foglalkoznak a csoportban a gyermekekkel. A szakképzett pedagógusaink maguk készítik el a tervet és végzik a fejlesztést, de ők is folyamatosan konzultálnak a gyermeket ismerő szakemberekkel.
- Biztosítjuk a csoporton kívüli fejlesztés lehetőségét. (logopédia, gyógypedagógusi, fejlesztőpedagógusi, utazó gyógypedagógusi foglalkoztatás, a szakvéleménynek és a hatályos törvényi lehetőségeknek megfelelően).

- Az egyes képességterületek fejlesztése, a meglévő vagy kialakulóban lévő készségek azonosításán alapul, ezek az alapjai a további készségek kialakításának is.
- Az óvodai környezet protetikusan (neki megfelelő) környezetté alakítása, egyénre szabott eszköztár megteremtése.
- Az idő, élethelyzetek, tevékenységek gondos, pontos strukturálása elengedhetetlen.
- Egyéni motivációs rendszer létrehozása.
- Augmentatív - vizuálisan segített- kommunikációs rendszer a speciális környezetben belül a személyek között, beleértve a gyermek felé irányuló minden kommunikációt.
- A gyermekek felé irányuló kommunikáció igazodik a mentális korhoz, beszédértési szintjéhez, sérüléséből adódó nehézséghez.
- A szociális fogyatékkal összefüggő tanulási nehézség miatt keresni kell az információ átadására a gyermek szintjének megfelelő módszereket. Pl.: vizualizált instrukció, folyamatábra.
- Alapvető a kognitív-viselkedésterápiás módszerek alkalmazása a fejlesztésben.
- Lehetőleg a valós, mindennapi élet tárgyait, eszközeit alkalmazzuk, ezzel felkészítve őket a nekik megfelelő életmódra.
- Új készségek és ismeretek megismertetése.
- Fokozott jelentőségű az ismeretek valós helyzetben történő elsajátítása, gyakorlása, hogy minél több szituációban tanulják meg alkalmazni.
- A sérülés specifikus fejlesztés az egész óvodai életet áthatja, minden percében jelen van. A hatékony fejlődés elérése érdekében mindig összehangoljuk a család - óvoda- speciális foglalkoztatás (pl.: logopédia) során a feladatokat, esetlegesen még a közösen alkalmazható módszereket is.

#### **Az óvodai nevelés és fejlesztés során kiemelt feladat:**

- részképesség-zavarok egyéni fejlesztési terv szerinti korrekciója.
- A fejlesztés szakmai teamben a szülő aktív bevonása.
- Megelőzni a teljesítménykudarckokra épülő másodlagos zavarok, inadaptív viselkedés kialakulását, és megalapozni az eredményes iskolai előmenetelhez szükséges készségeket.
- Az egyéni fejlesztési terv célkitűzéseinek megvalósulását - időszakosan, az ütemezési fázis befejezését követően - ellenőrizni és szükség esetén a fejlesztés további menetét meghatározni.

**Kiemelt hangsúlyt** kapnak a következő területek, természetesen a sérülésnek, egyéni jellemzőknek, fejlettségi szinteknek megfelelően, más és más hangsúllyal:

- Alapmozgások kialakítása, fejlesztése, mozgásszükséglet kielégítése.
- Mozgásos, érzékszervi akadályozottságból, eredő hátrányok kompenzálása.
- Minimális kontaktus, kooperációs készség.
- Az önkiszolgálási szokások kialakítása megtanítása.
- A sérültségük mértéke szerinti önállóság kialakítása.
- Tárgyak és helyük megismertetése (vizuálisan, verbálisan).
- Rendszeret kialakítása.
- A tisztálkodási szokások, higiéné kialakítása (különösen a szem, fül, kéz).
- Ép érzékszervek aktivizálásával a hallás, tapintás, szaglás, ízérzékelés, mozgás, ritmus, tájékozódási képesség intenzív fejlesztése.
- Kiemelten fontos a testkultúra kialakítása.
- A helyes testtartás kialakítása, mozgásfejlesztés.
- Verbális – nonverbális kommunikációs készség kialakítása, beszédfejlesztés.
- Beszélgetés kezdeményezése, aktív szókinccs bővítése.
- Beszédmegértés fejlesztése.
- Emlékezetes megtartás fejlesztése.

- Látás – hallásnevelés, beszédfejlesztés.
- Alternatív kommunikáció fejlesztése.
- Viselkedés és magatartás terápia.
- Szociális és kognitív terápia.
- Közösségi tapasztalatszerzés, normatartás.
- Alkalmazkodó és együttműködő képesség fejlesztése.
- Akaraterő fejlesztése.
- Önálló problémamegoldás.

### **4.3. Az integráció folyamata**

#### **4.3.1. Szülős beszoktatás**

- A beiratkozáskor megismerjük a gyermekről készült szakvéleményt, a diagnózist.
- Ismerkedünk a gyermek aktuálisan eltérő fejlődési területeivel, szintjével, ütemével és az ebből adódó, speciális szükségleteivel.
- A csoportnak és neki megfelelő biztonságos környezetet, légkört teremtünk.
- Felmérjük a gyermekcsoport reakcióját, a kapcsolat-kezdeményezéseket megfigyeljük (gyermek-gyermek, gyermek-felnőtt) között.
- A gyermeket egyéni és a csoport tevékenységeibe való bevonással, minél több sikerélmény nyújtásával, fokozatosan választjuk el a szülőtől.
- A szülői jelenlétet fokozatosan csökkentjük.
- Óvodapedagógusokat, dajkákat elfogadtatjuk a folyamatban.

#### **4.3.2. Cél**

Egészséges közösségben fejleszthető, együtt nevelhető gyermekek befogadása.

#### **4.3.3. Feladat**

- A csoport gyermekei számára az észrevétlen segítségadást ösztönözzük, modellkövetéssel (óvodapedagógusok, segítő társak).
- A „befogadott” gyermekekkel szembeni megváltozott követelményt, magatartásformákat elfogadtatjuk, a képességbeli, megnyilvánulásbeli, szokásbeli (pl.: étkezési, beszédbeli) különbségek megbeszélésével.
- Külső speciális szakemberekkel folyamatos konzultációt tartunk.
- Egyéni fejlesztési tervet készítünk.
- Speciális szakemberek segítségével egyéni fejlesztést végzünk a csoportban, ill., ha szükséges kiemelt környezetben.
- Egyéni bánásmódot alkalmazunk – tapintat, tolerancia, empátia.
- Előírás szerinti gyakorisággal kontrollvizsgálatot kérünk a megfelelő szakbizottságtól, a fejlődés nyomon követése érdekében.
- Keressük a megfelelő, zökkenőmentes iskolai átmenetet, hiszen a teljes integráció akkor éri el igazi célját, ha az iskolában nem kerülnek vissza egy szegregált, speciális csoportba, hanem folytatódik az integrált nevelésük, oktatásuk.
- Minden csoportunk törekszik a különbözőséget elfogadó környezet kialakítására, elsődlegesen kihasználva a nevelői modellnyújtást, szülők és gyermekek számára.
- Fontos segítenünk, hogy kialakuljon bennük az alkalmazkodó képesség, akaraterő, önállóságra törekvés, együttműködés.
- Ezek megvalósulásához csak annyi segítséget nyújtunk, hogy önállóan tudjanak cselekedni.
- Az egészségfejlesztési folyamat részeként a beilleszkedési képesség fejlesztése nevelési gyakorlatunkban elsődleges helyet foglal el.

- Minden gyermek egyenjogú tagja a közösségnek, törekszünk arra, hogy minden gyermeknél erősödjön a társas kapcsolatok igénye, együttműködés és alkalmazkodás alakuljon ki közöttük.
- Minden csoportos és egyéni tevékenységet jellemezzen a kölcsönös elfogadás, bizalom, megértés, kommunikáció, más csoportok és közösségek (pl.: iskola...) egymás felé forduló érdeklődés.

#### **4.3.4. A fejlesztés - fejlődés várható eredménye**

- A gyermeknek sikerült beilleszkednie a környezetébe, biztonsággal eligazodik az óvodában, és erre az iskolában is képes lesz.
- A gyermeknek sikerült beilleszkednie a közösségbe (elfogadja társait és őt is elfogadják, a csoportjában és az óvoda többi csoportjában is).
- Fejlődése elérte a lehetőségeihez mért legmagasabb szintet.
- Részt tud venni az óvoda közös életében (pl.: közös kirándulás, óvodán kívüli programok).
- Iskolai szinten is folytatódhat befogadó nevelése, oktatása.

#### **4.4. Képesség - készségfejlesztés**

**„A rövid távú fejlesztés alapja a diagnózis, erre építjük a multiszenzoriális fejlesztést: vizuális, akusztikus, taktilis, mozgásos, motoros, beszéd, nyelvi képességek fejlesztése, más – más területen nagyobb hangsúllyal. „Az óvodás évekre tehető az észlelési funkciók differenciálódása és az észlelési – motoros funkciók összehangolódásának domináns időszaka.”**

*(Porkolábné Balogh Katalin: Komplex prevenciós program...)*

##### **4.4.1. Cél**

Váljon minden hozzánk járó gyermek önmagához mérten önállóvá, közben a környezete számára elfogadható legyen szociális viselkedése, kommunikációja, gondolkodása együttműködő és alkalmazkodó készsége. Fontos, hogy megtanulják megértetni magukat egymással úgy, hogy közben elfogadják különbözőségüket, mindegyikük számára kedvezően tudnak reagálni, segítik egymást és társaik segítségét el tudják fogadni.

##### **Célunk, hogy fejlődésében az:**

- Érés - tanulás által előrelépés történjen.
- Lemaradások kiküszöbölésére szolgáló programok, tevékenységek szervezése az esélyegyenlőség, az egészség fejlődése érdekében.
- Szabad tevékenységre épülő nevelési hatásrendszer megtervezése.
- Kiemelkedő képességek fejlődéséhez a feltételek biztosítása által, a sikerélmény hatására, a fejletlenebb képességek gyakorlásában jobban tudjuk őket motiválni.
- A sikeres tanuláshoz a megfelelő szociális érettség, motiváltság és érdeklődés kialakítása.
- A szorongás nélküli, önbizalommal való iskolakezdés.

##### **4.4.2. Feladat**

Az óvodai nevelésünk feladata, a gyermek **egész személyiségének, sokoldalú fejlesztése**. Minden gyermek egy külön egyéniség, fejlődésükben ezt az időszakot jellemzi, a mennyiségi változások minőségi változássá való átrendeződése. Ezáltal válik fontossá a képességek fejlettsége.

Ezek az óvodai élet során, a **fejlesztési folyamat és nevelői hatásrendszer** (feltételek biztosítása) segítségével fejlődhetnek, szolgálva esetlegesen az integráló iskolai élet megkezdésének a lehetőségét is.

### **Feladatunk:**

- a „befogadott” gyermek óvodai évei alatt a tovább nevelő intézménnyel, iskolával való szakmai együttműködés kialakítása-
- Az iskolai férőhelyet biztosító intézmények szakmai napjain való részvétel.
- A leendő tanítóval, szakirányú gyógypedagógussal a konzultáció kezdeményezése az iskolába lépés előtt.
- A gyermekkel az óvodai csoportjában történő előzetes ismerkedés kezdeményezése. A teljes folyamatban a szülőkkel való együttműködés.

A **megismerés** a képességfejlesztés előfeltétele. A legjobb eszköze ennek az óvodában, a játékhelyzetben való megfigyelés, mely által képet kaphatunk a gyermekről.

Viszonyítási alapunk ilyenkor elsősorban a gyermek önmagához, másodlagosan az iskolai átmenethez mért fejlettsége, mely képességei - készségei:

- Lemaradtak.
- Átlagosak.
- Kiemelkedőek.

Ezek ismeretében tudjuk kialakítani a hatékony fejlesztési stratégiáinkat, melyek indirekt, ok feltáró, folyamatos, és rendszeres fejlesztő munkát alapoznak meg.

A **fejlesztésünk** szolgálja a fejlődésük segítségét, serkentését.

### **A 3 - 7 éves kor, a következő képességek intenzív időszaka:**

- 3-4 év: Nagymozgás, testséma, finommotorika.
- 4-5 év: Nagymozgás, egyensúlyérzék, szem-kéz, szem-láb koordináció, térbeli irányok észlelése, oldaliság, testrészek.
- 5-7 év: Finommotorika, térbeli - síkbeli irányok ismerete, értelmi képességek
- .6-7 év: Elvont nyelvi gondolkodás.

A feladatok tervezésénél ezeket tartjuk elsődlegesnek, a részképességek tervezése mellett.

### **A fejlesztő munkánk feladatai:**

- Feltételek biztosítása (tárgyi – szociális - személyi környezet).
- Életkori sajátosságok, egyéni szükségletek, érdeklődés, aktuális fejlettségi szintjére alapozott tervezés.
- Játékkal, játékba ágyazva, játékos módszerekkel sikerélményhez juttatás.
- A gyermekeket optimális fejlődésük elérésében segítjük, viszonyítási alapnak elsődlegesen önmaguk fejlettségét és az óvodás kor végére jellemző fejlettséget tekintjük.
- Az elérendő szinteket lépésről – lépésre építjük egymásra, csak biztos szintelérésnél, gyakorlottságnál tervezünk új feladatokat.



**A fejlesztés lehetséges formái:****➤ Prevenációs fejlesztés**

A szenzitív időszakban ez támogatásnyújtást jelent, célunk a problémák megelőzése, az aktuális fejlettségi szint gyakorlás közbeni megerősítése, a következő szint elérésében motiválás. Ez az óvodába kerülés pillanatától a beiskolázásig tartó időszak és minden gyermeknél érvényesítjük.

**➤ Korrekciós fejlesztés**

A megakadás, lemaradás rendezése, az átlagos fejlettségi szinthez, egyéni lehetőségekhez való közelítése, célunk egyénre szabott fejlesztő eljárásokkal a viselkedési – teljesítménybeli problémák lehetséges megszüntetése. Az okok feltárása, a lemaradás területeinek és mértékének konkretizálása után, komplex fejlesztéssel a fejlődési fázisok újratanulása, begyakoroltatása.

**➤ Habilitációs, rehabilitációs fejlesztés**

A hiányzó vagy sérült funkciók helyreállítása, újak kialakítása. A meglévő ép funkciók bevonása a pótlási folyamatba, a különböző funkciók közti egyensúly megteremtésével. Ezt akkor tudjuk megvalósítani, ha biztosítjuk hozzá a speciális eszközök használatát is. Fontos tényező a sikerélményhez juttatás, ami a továbblépés motivációja számukra.

A **fejlesztés** a fogyatékoság típusát, súlyát, a diagnózist veszi alapul. Magába foglalja a vizuális, verbális, akusztikus, taktilis, mozgásos észlelés folyamatait. Ehhez kell biztosítani a sérülés specifikus módszereket, technikákat, az egyéni szükségletekhez igazodó eszközrendszert, a kompenzációs lehetőségeket az esetlegesen kiemelkedő területeken.

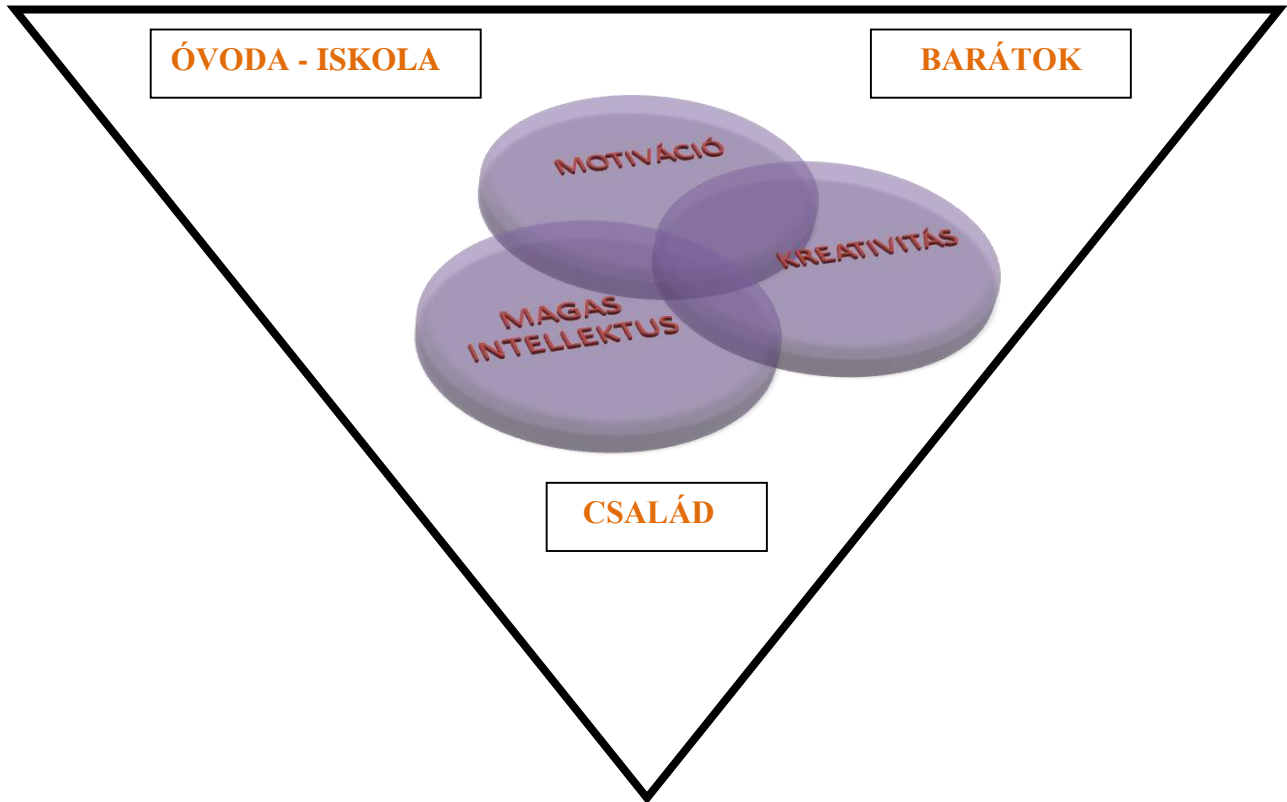
A **fejlesztő munkánk** akkor lehet hatékony, ha rugalmas szervezeti kereteket alakítunk ki, aktívan együttműködünk a segítő szakemberekkel.

**➤ Tehetség gondozás**

A **tehetség** a személyiség egyik alapvető jellemzője, mely lehetővé teszi a kiemelkedően jó képesség magasabb szintű alakítását. Az óvodáskorban már bizonyos jelek mutatják, hogy vannak tehetségígéretes gyermekek. Leginkább a **kreativitás fejlesztése** jelenik meg az óvodai nevelésben.

## A TEHETSÉG KORAI FELISMERÉSE

A korai felismeréshez ismernünk kell a tehetség hat faktorát. Ezek megléte és együttműködése szükséges a tehetség kibontakoztatásához:



### A tehetség korai megnyilvánulásai:

- Korai intellektuális érdeklődés.
- Nagy kíváncsiság, találmányosság.
- Magas energiai szint.
- Kitűnő emlékezet.
- Érdeklődés.
- Humorérzék.
- Az őket érdeklő dolgokra koncentrálnak, a feladattudat erős, de közben másra is tud figyelni, tehát nem figyelmetlen.
- Figyelemmegosztása nem felületesség.
- Szélsőséges alvás (nagyon keveset, vagy nagyon sokat, hosszan).
- A tökéletességre való törekvés.
- Erős hajlam arra, hogy mindent a maga módján csináljon.
- Az élet dolgairól korán elgondolkodnak (filozofikusak)
- Korai írás, olvasás, mennyiségi ismeretek.
- Magas passzív szókinés (amit ért: 100 szó másfél – két évesen)
- Összefüggések felismerése 1 éves kor alatt.
- Pszichomotorika korai fejlődése.
- Korai nonverbális kommunikáció.
- Korai járás (7- 8 hó).
- Objektum permanencia (a tárgyak állandóságának felismerése).

**„Vegyétek észre, ha egy gyerek különleges, nem azért különleges, mert különb akar lenni, hanem azért, mert nem tud más lenni.”**

**(Szabó Magda)**

A **tehetség azonosítása** fontos feladatunk, mert a tehetség korai felismerése, a fejlődéséhez szükséges feltételek biztosítása segíti elő annak kibontakozását.

A **tehetséges gyermek** vonatkozásában: a tehetségnek fel kell épülnie. Ehhez kooperációra és kommunikációra, együttműködésre van szükség. Ezeknek a képességeknek a kibontakozásához **optimális közeg, az óvodai közösség.**

#### **Az óvodában a kiemelkedő képesség területei lehetnek:**

- Intellektuális tehetség (különböző tudományterületen kimagasló:
- matematikai, természetismereti, fizikai, anyanyelvi-kommunikációs)
- Művészeti tehetség (kiváló rajzkészség, zenei hallás, ritmusérzék, hangterjedelem)
- Pszichomotoros tehetség (testi ügyesség, sportra való alkalmasság, tánc, harmonikus mozgás, kézügyességet igénylő terület)
- Szociális tehetség (vezető, szervező, irányító)

#### **A tehetséggondozás sajátos céljai:**

- A fő cél minden esetben a tevékenykedni akaró és tudó, boldog, lehetőleg kiegyensúlyozott személyiség elérése.
- Elfogadó, támogató, biztonságot adó légkör kialakítása.
- A gyermek tehetséges képességeinek támogatása.
- A gyermek tehetségével összefüggő gyengébb területek fejlesztése.
- Általános képességfejlesztés.
- Elfogadó, támogató, biztonságot adó légkör kialakítása.
- A pihenés, elmélyülés lehetőségének biztosítása.

#### **A tehetséggondozás során kiemelt feladataink:**

- A legfontosabb alapszabálynak tekintjük, hogy hagyjuk a gyermeket önállóan alkotni!
- Ismerjük fel a tehetséges, kreatív gyermekeket.
- Ösztönözzük, motiváljuk kreativitásukat.
- Törekednünk kell szükségleteik kielégítésére: megismerési, elfogadási, alkotási, biztonsági.
- Segítségadás az önmagukra találásban, hogy meg tudjanak birkózni a feladatok sokszínűségével.
- Az elkallódás prevenciója.
- Harmonikus, egész személyiségre kiterjedő fejlesztés.
- Segíteni őket a számukra nehézséget, segítséget igénylő helyzetekben.
- Sokat, de mindig reálisan dicsérjük, türelemmel fordulunk feléjük.

### **A tehetség és kreativitás fejlesztésének 7 eleme:**

1. Az önbizalom fejlesztése (Ötletek méltányolása)
2. A másképp gondolkodás elfogadása (Hozzuk tudomására, hogy ez jó)
3. Felderítés – kutakodás és gondolkodás (Bátorítás az átgondolásra)
4. Más ötletekkel való megismertetés (Erről való gondoskodás is fontos)
5. Tisztelet önmagunk és mások iránt (Bátorítanunk kell erre)
6. Engedély a képzelet szabad szárnyalásához (Legyen pozitív élmény)
7. Újszerű gondolkodásra biztatás (Bátorítsuk próbálkozásait)

Óvodánkban a **tehetséggondozás** a csoporton belül történik elsődlegesen. A célok és feladatok megvalósítása érdekében folyamatosan biztosítjuk a szükséges személyi és tárgyi feltételeket a gyermekek kiemelkedő képességei szerint.

Az óvodapedagógusokat belső továbbképzésen, hospitálással, konzultációs lehetőséggel segítjük, igénybe véve az e területen képzett kollégáinkat, utazó szakembereket. Csoporttársaikkal közösen vesznek részt a tevékenységekben, de az óvodapedagógusok differenciált fejlesztésben részesítik őket. Számukra biztosítjuk a speciális eszközöket, technikai feltételeket is. Lehetőség szerint igyekszünk biztosítani kiscsoportos kreativitást fejlesztő „tehetséggondozó” tevékenységeket is szervezni az érintett gyermekeknek. Törekszünk a szülőkkel való folyamatos együttműködésre, konzultációra közös, reális elvárások felállítására.

### **4.5. Képességfejlesztés folyamata**

A **képességek, részképességek** fejlesztésével, az eredményes iskolai teljesítményhez, az egyéni sajátosságokat, fejlettséget magába foglaló, totális érzékelő apparátus kibontakoztatását szeretnénk segíteni, melybe beletartoznak:

- Térbeli tájékozódás.
- Észlelési csatornák.
- Emlékezet.
- Beszéd.
- Aktivitás. - Motiváltság
- Magatartás.
- Szociális érettsége.

Ezeken keresztül a Figyelem – Gondolkodás kifejlődése.

### **A fejlesztő munkánk alapelvei:**

- A gyermeki szükségletekre épülő, egyéni, életkori, fejlődésbeli specifikumoknak megfelelő inger gazdag környezet kialakítása.
- A teljes, automatizálódott szint eléréséhez a rendszeresség, sokoldalú gyakoroltatás elengedhetetlen feltétel.
- Minden esetben komplexen és mozgásos tevékenységhez kapcsolva, differenciáltan tervezzük a fejlesztési feladatainkat.
- A fejlődés eléréséhez szükséges a folyamatos nyomon követés, mert az elért, biztossá vált szint ismeretében tudjuk tervezni a következő lépcsőfokokat.
- Elsődleges szempont ezen a területen is a játék és játékosság bevonása a fejlesztés eszköztárába, karöltve a mozgással. A játék, a sikerélmény nagyban fokozza a gyermek motiváltságát, ami a fejlődés elérésében hatékony segítő társunk.

A sokoldalú tevékenységekkel igyekszünk biztosítani, hogy a területek között folyamatos, mindenirányú kapcsolat legyen, mely előfeltétele a személyiség általános fejlődésének.

A **képességfejlesztés** során szem előtt tartjuk, alapnak tekintjük az iskolaérettségi szint eléréséhez fontos képességek kiemelt fejlesztését, a hozzájuk kapcsolódó részképességekkel együtt.

#### **Kiemelt képességterületek:**

- Koncentráció.
- Szervezés.
- Önértékelés.
- Önbizalom.
- Önkontroll.
- Tanulás.
- Absztrakt gondolkodás.
- Gondolatok feldolgozása.
- Lateralitás, domináns – szubdomináns képességek.
- Motoros orientáció.
- Kommunikáció, beszédképesség.
- Kogníció.
- Szocializáció, viselkedési normák.
- Kreativitás.

### **4.6. Egészségfejlesztő program - Egészséges életmód alakítása**

#### **4.6.1. Egészségfejlesztő program**

Az egészség megszerzése, fejlesztése, a sikeres életvitel, önmegvalósítás, társas kapcsolatok megvalósulása egy életre szóló feladatrendszerrel jelent.

#### **Egészség**

Modern értelemben:

- testi-lelki-társ kapcsolati jólét,
- aktív alkalmazkodó és teljesítő képesség.

**„Egészségügyi Világszervezet meghatározásában: „Az egészség a teljes testi, lelki és szociális jólét állapota és nem csupán a betegség és a nyomorékság hiánya.”**

**(Székely L. 2008.)**

**„Gyermekkorban az egészségre nevelésnek, az élet további szakaszaira is kiható jelentősége van, ezért az óvodai egészségfejlesztés kiemelt nevelési terület.”**

**(Székely L. 2003.)**

#### 4.6.2. Egészségfejlesztés

**Az óvodai nevelésben kulcskompetenciaként kell megvalósulnia.**

A pedagógiai programunk az egészségvédelemre, egészségfejlesztésére épül és megjelenik a mindennapi életünk minden mozzanatában.

Dolgozóink, segítők, támogató szakembereink (gyógypedagógus, logopédus, védőnő, óvodaorvos, gyámügyi dolgozók) számára folyamatosan, együttműködésben alkalmazandó feladatot jelent.

#### **Óvodai nevelésünk szerves részét képező feladatok:**

- Egészségfejlesztés **Promóció**
- Egészségkárosodás megelőzése **Prevenció**

#### **A feladatok megvalósítása**

- **Szomatikus** - testi egészségvédelem
- **Pszichohigiénés** - lelki egészségvédelem
- **Szociohigiénés** - társas egészségvédelem

területen megjelenő tevékenységekre vonatkozik.

Lényeges, hogy ez az egészségvédelmi és fejlesztési folyamat **célfeladatunk**, a mindennapi nevelés egész folyamatát át kell fognia.

Számunkra ez a feladat egy **segítő, támogató** tevékenységet jelent.

#### 4.6.3. Egészségfejlesztő programunk

#### **Alapfeladataink:**

- Az egészséges életmód környezeti feltételeinek megteremtése
- Az egészséges életvitel igényeinek megteremtése
- Testi fejlődés elősegítésének biztosítása:
  - Egészségvédelem – edzés
  - Mozgás - mozgásigény kielégítése
- Egészségmegőrző szokások kialakítása.
- Egészségnevelő munka ellenőrzése, értékelése, új célok, feladatok meghatározása.

**„Az óvodai nevelés feladata az óvodáskorú gyermek testi és lelki szükségleteinek kielégítése, ezen belül:**

- az egészséges életmód alakítása,
- az érzelmi, az erkölcsi és a közösség nevelés,
- az anyanyelvi-, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása.”

(Óvodai nevelés Országos alapprogramja)

**Elsődleges feladatunk** a megvalósítás során a feltételek megteremtése:

- Személyi – tárgyi feltételek biztosítása
- Az óvodai élet megfelelő megszervezése
- Az óvoda kapcsolattartása minden érintett résztvevővel.

A munkánk során megvalósítandó, teljes körű egészségfejlesztési folyamat, megjelenik az óvodai élet minden mozzanatában, a szülőkkel való folyamatos együttműködésben és a segítő egészségfejlesztő szakemberekkel végzett közös tevékenységekben.

Az **Egészségfejlesztő program** az általános célok feladatok meghatározása mellett szervesen beépül a pedagógiai programunkba, egyéb óvodai dokumentumainkba (csoportnapló, házirend), az érintett területeken jelenik meg konkrétumokkal. Minden nevelési év elején a csoport és egyéni sajátosságok figyelembevételével felülvizsgáljuk, ha erre szükség van, módosítjuk a céljainkat, feladatainkat, eszközeinket.

#### **4.6.4. Egészséges életmód alakítása**

##### **4.6.4.1. Cél**

Az egészséges életmódra nevelés ebben az életkorban kiemelt jelentőségű, ezért az egészséges életmód iránti igény alakítása, a testi-lelki fejlődés elősegítése, az egészségmegőrzés szokásainak, az adekvát és rendszeres életritmusnak, megfelelő napirendnek a kialakítása egyaránt fontos cél számunkra, annak érdekében, hogy ezáltal a gyermekek egészségi állapotának kedvező irányú változását idézzük elő.

##### **4.6.4.2. Feladat**

- Az alapvető étkezési, egészséges táplálkozási, kulturált étkezési, gondozási, testápolási, személyi és környezeti higiéniai tisztaság, öltözködési, pihenési, egészség-életviteli, szokások megalapozása, fejlesztése, igényé formálása.
- Természetes, mindennapos testmozgás iránti szükségletük, vágyuk kielégítése, mozgáskultúra megalapozása, testi képességek fejlesztése, általános testedzés,
- Az egyéni testi-lelki szükségletek, sajátosságok figyelembevételével a harmonikus, összerendezett mozgás kialakulásának elősegítése.
- Az egészségmegőrzés szokásainak alakításával biztosítjuk az a testi- lelki egészségük védelmét, edzését, óvását, megőrzését, a betegségmegelőzést.
- Mindezek megvalósításához elsődleges feladatunk a fejlődéshez szükséges biztonságot és egészséget nyújtó környezet megteremtése, egészség és környezettudatos magatartás megalapozása.
- Speciális esetekben a gondozói, prevenciós, korrekciós feladatok ellátásához a megfelelő szakemberekkel és a szülőkkel közösen dolgozunk. (lassabban fejlődők segítése, alacsonyabb fejlettségűek felzárkóztatása, érzékszervi és mozgásfogyatékosok beillesztése, kiemelt képességűek kezelése).
- A szükséges esetekben a megfelelő elsősegély nyújtási teendőket elvégezzük.
- Feladatunk a fentiek megvalósítása során, hogy a gyermekek biológiai, társadalmi, életkori sajátosságait minden esetben figyelembe vesszük.
- A program megvalósításához szükséges eszközök folyamatos biztosítása az óvodai és családi nevelés során, lehetőség szerint összehangoltan.

### Gonozás

Az egészséges életmódra nevelés egyik alapvető célunk és feladatunk az óvodában. Biztosítjuk az egészséges, esztétikus, ideális étletteret adó, higiénikus környezetet, mind a csoportban, mind az egyéb helyiségekben, s az udvaron is. Családias, derűs, tevékeny légkört alakítunk ki, félfolyamatos, rugalmas napirenddel, ami igazodik a csoport összetételéhez, a gyermekek egyéni életritmusához, fejlettségéhez, terhelhetőségéhez.

### Testápolás

Megalapozzuk, fejlesztjük, igényé formáljuk az alapvető kultúrhyiényés szokásokat, melyek szükségesek a gyermekek jó közérzetének kialakulásához, egészségük megőrzéséhez.

A napi rendszeres tisztálkodás kiegészül, a nyári időszakban a zuhanyozással. Fontosnak tartjuk a családi és óvodai szokások összehangolását a bensőséges óvónő – gyermek – dajka viszony kialakítását e területen is az egyéni, testi szükségletek kielégítésénél a fokozott egyéni bánásmódot, segítségnyújtást. Időt hagyunk, hogy megismerkedhessenek a WC-mosdó használatával, ezután következetesen elvárjuk a szokásoknak megfelelő használatot, a szükségleteik önálló jelzését. Langyos vízzel és jó illatú szappannal örömmé varázsoljuk a mosakodást. Biztosítunk saját törölközőt, fogpoharat, fogkefét. A fogkefék időszakos cseréjéről gondoskodunk.

A speciális igényeiket is kielégítjük, a szülőkkel együttműködve.(pl.: mosakodó krém, nedves törölkendő).

### Öltözködés

A gyermek jó közérzetéhez hozzájárul a megfelelő öltözködés is. Fontos, hogy kényelmes, praktikus, időjárásnak megfelelő ruha és cipő legyen a gyermekeken a csoportszobában és az udvaron is, ami egészségük megóvását is szolgálja. Ha nem megfelelő a gyermek ruházata, lassú meggyőzéssel, tudunk változtatni ezeken a szokásokon, hogy a gyermek saját komfortérzete kialakuljon. Tapintattal kérjük a szülőket is az együttműködésre.(Szorgalmazzuk, hogy a szülők cserélgessék, egymásnak ajándékozzák a kinőtt ruhákat, ezzel is segítve az erre különösen rászoruló családokat.)

A délutáni csendes pihenőn kényelmesen, pizsamában alszanak gyermekeink, évszaknak megfelelő ágyneműben. A testneveléshez, hosszabb idejű mozgáshoz, átöltözünk tornaruhába és tornacipőbe. Mindig tartunk kinőtt, óvodában hagyott, adományozott ruhákat, hogy az esetleges hiányokat pótolni tudjuk.

Ezen a területen is differenciált, egyénre szabott segítségadással alakítjuk az önállósulási folyamatot.

### Étkezés

A gyermekek általános testi fejlődésének alapvető feltétele, a korszerű táplálkozási szokások kialakítása. A reggelizés és uzsonnázás folyamatosan történik, a napirendben meghatározott időintervallumon belül, mely reggel 8<sup>00</sup>-9<sup>30</sup>-ig, délután 14<sup>45</sup>-15<sup>30</sup>-ig tart. Ebben is igazodunk egyéni igényeikhez, fokozottan ügyelve a nyugodt tempóra. A csoportszobákban és nyári időszakban az udvaron folyamatosan biztosítjuk az ivóvizet, készítünk közösen üdítőt, teát is a gyermekekkel. Étkezésnél igyekszünk elfogadtatni megkóstoltatással a szokatlan ízeket, de minden gyermek igénye szerinti mennyiséget fogyaszthat el. A jó étvágy és jóízű étkezés kiegészítőjeként, figyelünk a tálalás esztétikájára.



Olyan légkört teremtünk, hogy az étkezés öröm legyen számukra, mi is együtt étkezünk a gyermekekkel, azért, hogy a család mellett az óvoda is modellt nyújtson, hasonlóan gondolkodjon az egészséges táplálkozásról. Figyelmet fordítunk, arra is, hogy a szülők megismerjék, nyomon követhessék az óvoda étrendjét. Emellett egészséges - közösen elkészített ételekkel (pl.: gyümölcs, zöldség saláta, reform élelmiszerek fogyasztása) gazdagítjuk az étrendünket.

Figyelünk arra, hogy akiknek ételérzékenyséjük van, csak a nekik megfelelő táplálékot fogyasszák el az óvodában is.

### **Pihenés – alvás – levegőzés**

Biztosítjuk a lehetőséget, hogy az időjárástól függően, minél több időt töltsenek a szabad levegőn. A mindennapos testnevelést, vagy az ezt helyettesítő mozgásos játékokat is tarthatjuk az udvaron, játszótéren. Az évszakokhoz kapcsolódó tevékenységekre lehetőséget biztosítunk pl.: télen szánkózás, nyáron pancsolás. A megfelelő mozgáslehetőség mellett, jelentős szerepe van a pihenésnek, alvásnak, is, mely a gyermekek számára biztosítja a regenerálódást, alvás közben tanulnak. Köztudott az is, hogy a megszerzett ismeretek az alvás alatt rendeződnek, válnak készséggé. Ugyanakkor tisztában vagyunk azzal, hogy a gyermekek alvásiigénye életkori és egyéni eltéréseket mutathat, vannak, akik alszanak, és akik csak pihennek, ehhez biztosítjuk a nyugodt légkört, minden gyermek számára. (mese, altató ének, aromapárolgatás, halk relaxációs zene...)

Akinek kevesebb az alvásiigénye, vagy nem alszik, azok segíthetnek a csendes pihenő elején és végén a kisebbeknek a lefekvésnél a pizsamába öltözésnél, hamarabb felkelhetnek, és segédkezhetnek az uzsonnázás előkészítésében. Az önként vállalkozó gyermekek átmehetnek segíteni a másik csoportokba is, a felnőttekkel részt vehetnek a pihenő utáni ágyazásban, teremrendezésben, uzsonna behozatalában.

### **A gyermek testi fejlődésének elősegítése**

#### **Egészség-baleset és katasztrófavédelem- edzés**

Az óvoda környezetének, udvarának, csoportszobáinak, mosdóinak kialakításakor arra ügyelünk, hogy biztonságosak, a gyermekek szükségleteinek, méreteinek megfelelőek, és egészségesek legyenek. Mindenki, így a gyermekek is óvják környezetüket, a védelmükhöz kapcsolódó szokásokat a családokkal közösen alakítjuk ki. A család és az óvoda összhangja fontos, mert csak közös követelményekkel segíthetjük ezeknek a szokásoknak a belsővé válását. Az alkalmazkodás egészségügyi vonatkozása a környezetre, ingerekre való reagálást jelenti. Az egészségfejlesztési tevékenységünkben a szociális-kulturális normák és formák iránti elvárásokat, a harmonikus társkapcsolatokat, az önmegvalósítás készségét, képességét fejze ki.

#### **Ezek a gyermektől a következő területeken igényelnek alkalmazkodást:**

- Egészségvédő, balesetmegelőző szabályt követő készséges magatartás.
- A természeti és kulturális feltételek változásához alkalmazkodó viselkedés.
- Emberi és társas kapcsolatok tiszteletben tartása, udvarias viselkedés.
- Napirend, együttműködési program elfogadása, részvétel a sikeres végrehajtásban.
- Betegség esetén a betegviselkedés elfogadása.
- Önismeret, önellenőrzés, korrekció.

Olyan körülményeket teremtünk, amelyek a védekezés fokozását, betegségek, balesetek, katasztrófák megelőzését segítik. Minden dolgozónk számára fontos a higiénés szabályok betartatása, a feltételek megteremtésébe bevonjuk a gyermekeket is képességeik szerint. A gyermekeknek szervezett feladatoknál és a nevelési céljaink, tervezésénél ezt is egyaránt szem előtt tartjuk.

Az edzés lehetőségét mindig megvalósítjuk az évszaknak megfelelően. Ügyelünk arra, hogy a „kirívó” időjárási körülményekre is figyeljünk. A nagy nyári hőségben negyed óránál többet ne tartózkodjanak napon, biztosítjuk az árnyékos helyeket az udvarainkon, ha kell mesterséges takarással növeljük a területeket a gyermekek létszámának megfelelően. Télen, ha a hőmérséklet – 5 C° alatt van, valamint ha szmog-, hőségriasztás van, a szabályoknak megfelelően nem visszük ki a gyermekeket az udvarra. Figyelembe vesszük egyéni érzékenységüket, egészségi állapotukat – különös tekintettel a speciális ellátást igénylő gyermekekre (asztma, allergia... stb.) Nyáron gondoskodunk a napvédelemről és a megfelelő folyadékpótlásról.

Folyamatosan gondoskodunk a nevelés egészséges és biztonságos feltételeinek megteremtéséről, a gyermekek rendszeres egészségügyi vizsgálatának megszervezéséről, különösen, az évenkénti fogászati, szemészeti és általános szűrővizsgálatokról.

### **Mozgásigény kielégítése**

**„A sport és a testi nevelés társadalmi fontossága, hogy az a léleknek is a legerőteljesebb és legnemesebb eszköze.”**

*(Szentgyörgyi Albert)*

A **mozgás**, az óvodáskorú gyermek életeleme, alapvető szükséglete. Transzferhatásaként az egész személyisége fejlődik. Alapvető feladatunk a mozgásigényük kialakítása, fenntartása, kielégítése, a testi képességek fejlesztése, a természetes mozgások biztosításával.

### **Ennek formái:**

- A mindennapos testnevelés
- A testnevelési tevékenységek és a kezdeményezett mozgásfejlesztő játékok.
- A csoportszobákban lehetőség van tornaszerekkel való szabad mozgásra, valamint részképeséget fejlesztő eszközök, (pl.: body-roll, billenő hinta és korong, egyensúlyozók, lépkedők...), amiket a gyermekek által is elérhető helyen tartunk.
- Minden nap, amikor az időjárás engedi, a szabadban tartózkodunk, legkevesebb egy órát.
- A mozgás lehetőségét sokoldalúan, az egész óvodai életet átszöve igyekszünk biztosítani. Jó hangulattal, személyes részvétellel, inspiráló környezettel törekszünk mozgáskedvük felkeltésére, fenntartására, a mozgás megszerettetésére.
- Építünk a családokra is, közös óvoda – család programok szervezésével.

**Feladatunk** a pozitív megerősítés, a szükséges szabályok megismertetése, betartatása.

Tavasztól ősziig minél több időt töltünk udvari játékkal, kirándulással, s a mindennapos testnevelést is kint tarthatjuk. Télen kihasználjuk a szánkózási, csúszkálási lehetőségeket, nyáron pancsolunk, „sarazunk”, zuhanyozunk. Folyamatosan történik a termekben a légszűrés. Beépítjük, a területhez tartozó prevenció és korrekció tevékenységeket, az egyéni igények szerint együttműködünk a kompetens szakemberekkel.

#### 4.6.4.3. A fejlesztés - fejlődés várható eredménye

##### Testápolás

- Szükségeit időben jelzi, önállóan, megfelelő technikával, használja a WC –t, mosdót, fésülködik, orrot fúj.
- Tisztálkodásban önálló, az eszközhasználata és az eszközök rendben tartása megfelelő.

##### Öltözködés

- Szükségei szerint önálló, helyes sorrendű az öltözködése.
- Tud lábbelit le- felvenni, csatolni, fűzni, kötni.
- Képes az időjárásnak megfelelő ruházatot választani magának, teremben, szabadban egyaránt.

##### Táplálkozás

- Kulturált az étkezése, étkezés közbeni magatartása.
- Helyes az eszközhasználata, az étkezési szokásokat ismeri.
- Az egészséges életmód szokásainak, szükségleteinek megfelelő az étkezése.

##### Pihenés – alvás – levegőzés

- A szokásokat ismeri, azokhoz alkalmazkodik.
- Önálló az átöltözésnél, és ágyának rendben tartásánál.

##### Egészségvédelem – Edzés

- Rendelkezik megfelelő mozgásigénnyel, késztetése van az önálló szabad mozgásra.

##### Egészségmegőrzés

- Rendelkezik a megfelelő életritmus kialakításának képességével. (Vannak igényei, igyekszik komfortérzetét kielégíteni.)

#### 4.7. Érzelmi, erkölcsi és közösségi nevelés

##### 4.7.1. Cél

Harmonikus érzelmi életű, kiegyensúlyozott, toleráns, megfelelő akaratú – és erkölcsi tulajdonságokkal rendelkező gyermekek nevelése, akik képesek aktívan részt venni, a közösség életében.

**„ Az emberi kultúra fő hordozója, a kulturált ember, aki „jól nevelt” és széleskörű tudástalommal rendelkezik.”**

*(Balázsné Szűcs Judit)*

Célunk a **norma- és kultúra közvetítés**, a szocializáció alapját képező szabályok normák átadása. Az együttélési képességek kialakítása, kifejlesztése, begyakorlása, olyan közösség kialakítása, ahol a gyermek, a közös élményekre alapozva, mint egyén, integrálódik a csoportba, érezzék sajátjuknak a közösséget.

#### 4.7.2. Feladat

A feladataink megvalósításának alapja, az érzelmi biztonságot, otthonosságot nyújtó, szeretetteljes, derűs, tevékeny óvodai légkör, melyben, egyaránt megvalósul a gyermek lelki és szocializációs egészségvédelme:

- A lelki egészség meglétéhez fontos készségek, képességek fejlesztéséhez figyelmet kell fordítanunk:
  - Az egészséges életmód gyakorlására, képességgé alakítására.
  - Hibás viselkedésmódok korrekciójára.
  - Stressz hatások kompenzációjára

A lelki egészség fejlesztésének fő feladatai:

- Társas-társadalmi beilleszkedés megvalósítása - **Integráció** - Különös tekintettel a SNI és HH, HHH. gyermekek esetében.
- Normatartás elsajátítása Adaptáció.
- A tevékenység önellenőrzésének gyakorlása.

#### A szociális egészség fejlesztési feladatai:

- Az esélyegyenlőség biztosítása, a másság elfogadása. Minden gyermek egyenlő társ az óvodánkban, bármilyen származású, nemű, nemzetiségű, vallású, testi vagy lelki sérült.
- Megalapozzuk a személyiség szocializációját, segítünk a családoknak az értékek mentén történő nevelésben. A szülőföldhöz való kötődés, hazaszeretet alapja a szűkebb-tágabb környezetének ismerete, melybe beletartozik, a tárgyi és személyi környezet egyaránt.
- Fontosnak érezzük, hogy ha van etnikai, migráns gyermek a csoportban, akkor törekednünk kell az ő kultúrájuk, hazájuk megismerésére.
- Ezt a szülőkkel való beszélgetés során, adatgyűjtéssel tesszük és igyekszünk tőlük olyan ismereteket szerezni (elhelyezkedés a világban, mesék, versek, dalok kisgyermekeknek, ünnepi, vallási, világnézeti szokásaik) melyeket a többi gyermek felé tudunk közvetíteni. Ebben ők is segíthetnek, bejöhethetnek az óvodába, mesélhetnek hazájukról.
- Megbeszéljük a lehetőségeket, mit tudunk megvalósítani, a szokásaikból, esetlegesen ők mit tartanak elfogadhatónak gyermekük számára az óvodai szokásokból.
- Alakuljanak erkölcsi, érzelmi, akarati tulajdonságaik: együttműködés, önfegyelem, kitartás, szabálykövetés, nyíltság, együttérzés, felelősség, udvariasság, segítőkészség (a társadalmi együttélés alapszabályai.)
- Képessé váljanak, az értelmes kooperációra gyermek-gyermek, gyermek-felnőtt között, fejlődjön önismeretük, énképük, önértékelésük, a különféle erkölcsi értékek, jó-rossz felismerése, őszinteség, igazmondás, a gyengék védelme, a különbözőség elfogadása, a természeti - társadalmi környezet szépségeire való rácsodálkozás, az esztétikai érzékenységük, értelmes emberi tulajdonságaik: tiszteletadás, megbecsülés, toleranciakészség, önzetlenség, figyelmesség...
- Szociális érzékenység, szociális érzelmek, társas együttélés normáinak, megalapozott szokás-szabályrendszerének, értékrendjének kialakítása, is alapfeladat, mely biztonságossá teszi, és értelmes célokkal tölti meg mindennapjaikat.

**Szokások:**

- Készség együttműködésre.
- Készség alkalmazkodásra.
- Készség kommunikációra.
- Készség az önálló, erőszakmentes konfliktuskezelésre.
- Készség egymás tiszteletben tartására, elfogadására.
- Készség az odafigyelésre. Készség a különbözőségek elfogadására.
- Készség az udvariasságra.
- Készség egymás megismerésére.
- Készség egymás családjának, szokásainak, hagyományainak, hazájának megismerésére.

**Szabályok:**

- Az eszközök ésszerű használatának szabályai.
- Ne zavarják egymás tevékenységét, hely – eszközbirtoklás szabályai.
- Baleset elkerülésére vonatkozó szabályok.
- Rongálás elkerülésére vonatkozó szabályok.
- Otthonról behozható vagy óvodából kölcsönözhető játékok, eszközök, használatára vonatkozó szabályok.
- A szokások, szabályok betartásához már ebben a korban is szükség van önismeretre a saját viselkedés megítélésére.
- Önismeret, önellenőrzés, korrekció a következő pszichikus képességeket igényli az óvodásoktól:

- Önmegvalósítás értékelése, véleményalkotás a saját egészségvédő magatartásukról.

- Az életvédelmi és baleset-megelőzési magatartás ismerete, a rizikóhelyzetetek elkerülése.

- A saját életmódjuk értékelő áttekintése, korrekció megtervezése (táplálkozás, mozgás, szabadidő önellenőrzése).

- Családi, óvodai, iskolai személyekkel való kapcsolat önellenőrzése.

- Testi – lelki szükségletek kommunikációjának, interakciós módszereinek elemzése, korrekciója.

- Rendszeres egészségi ellenőrző vizsgálatok elvégzésének és a gondozás – ápolás módjainak elfogadása. (A gyermekorvos szükség esetén rendelkezési státuszban áll és segíti a program megvalósítását.)

Mindezek megvalósulásához elengedhetetlenül szükséges a szeretetteljes, elfogadó, támogató jelenlétünk és minden területen a példaértékű modellnyújtásunk.

**Érzelmi zavarok kezelése**

- Okok feltárása, családdal való együttműködés, nevelőtársakkal az eljárások egyeztetése, fokozott egyéni bánásmód érvényesítése, szükség esetén szakember bevonása.
- Az önérvényesítés elfogadható technikáinak kialakítása.

„Az egyéniséget tisztelnünk, támogatnunk kell, de nem feledhető, hogy egyéniségek csak másokhoz képest, csak közösségben lehetünk.”

*(Balázsné Szűcs Judit)*

Az óvodás korú gyermek érzelmi beállítottságú, nyitott az újdonságok befogadására, érzései után a cselekvése által reagál a környezet eseményeire, ezen keresztül érzékeli, éli meg az őt ért környezeti hatásokat. Ezért is döntő jelentőségű a csoportot irányító óvónői, dajkai modell, az általuk közvetített állandó értékrend.

### **Ezáltal igyekszünk segíteni:**

- A társas együttélés normáinak elsajátítását.
- Az érzelmekkel jó és rossz kategóriák megkülönböztetését.
- Érzelmi megnyilvánulások kifejezésének átvételét.
- Biztonságot nyújtó, következetesen betartott, de rugalmasan kezelt szokás-szabályrendszert alakítunk ki, amely a közösség zavartalan működését, végső soron, a konfliktushelyzetek megelőzését is szolgálja
- A viszonyítási alap nélkül növekvő gyermek szocializációja sérülhet, ezért szerezenek tapasztalatokat a társas érintkezés formáiról.
- A társas viselkedés keretei között fejlődjön az önkontroll, szabálytudat, önszabályozó viselkedés, konfliktus, agresszív viselkedés kezelése, és igénye a csoporttal való együttműködésre, de emellett a tevékenykedésre egyedül is.

Az óvodai közösségbe lépés első, meghatározó szakasza a **befogadás, beilleszkedés**, ezért nagyon fontosnak tartjuk, hogy ekkor már kedvező érzelmi hatások ériék őket. A gyermek fejlődésének alapja, hogy gondoskodó szeretet, stabil, biztonságot és mintát adó környezet, személyes, bensőséges kapcsolat vegye körül.

### **Ennek érdekében az óvodánk iránt érdeklődő családok részére lehetőséget biztosítunk:**

- Pedagógusainkkal és pedagógiai programunkkal való ismerkedésre.
- Az óvoda udvarának és csoportjainak megtekintésére.
- A felvett gyermekek számára, biztosítjuk az óvodánkkal való ismerkedést.
- Ismerkedési délutánt szervezünk augusztusban, a tanévkezdés előtt.
- Szülői beszoktatásra adunk lehetőséget.
- Kellő időt, fokozatos átmenetet biztosítunk a beszokásra.
- Az érzelmi biztonság kialakulását, a gyermek megismerését szolgáló eljárásokat alkalmazunk.

A **gyermekek megismerésének folyamata** ezért, már a beíratáskor elkezdődik. Megismerhetjük az otthoni nevelés elemeit, a gyermekről elsődleges benyomásokat szerezhethetünk, megalapozhatjuk a szülő-óvoda kapcsolatot. Szükség esetén felvesszük a kapcsolatot a bölcsődéből jött gyermekek gondozóival.

### **A befogadás időszaka alatt megfigyeljük:**

- Tevékenységformáikat.
- Magatartásukat, viselkedési szokásaikat.
- Feltérképezzük érdeklődési körüket, meglévő ismereteiket.
- Testi, szociális, értelmi képességeik szintjét, egy általunk kidolgozott szempontsor alapján rögzítjük.

Ezekre az ismeretekre alapozva készítjük el a vissza illetve beilleszkedési tervet, a nevelési év elején. A beszoktatás tapasztalataira pedig az éves nevelési terv épül.

**Élmény gazdag óvodai életet** szervezünk, amelyben minden tevékenység, az egyéni örömon túl, a közös élményt is erősíti. Ennek érdekében ápoljuk óvodai hagyományainkat, ünnepeinket.

### **Hagyományaink és ünnepeink:**

- Óvodai beiratkozás előtti nyílt napok
- Leendő óvódásoknak ismerkedési délután
- Névnepok, születésnapok megünneplése.
- Ünnepek (Mikulás, Karácsony, farsang, nőnap, Nemzeti ünnep, Húsvét, anyák napja, gyermeknap, évzáró megtartása)
- Gyermekneveinknek előadások szervezése aktuális ünnepeinkhez kapcsolódóan.
- Jeles napok megtartása. (pl: Állatok-, Víz világ napja, Közlekedés napja, Madarak és fák napja, Föld napja, Márton nap...stb).
- Családi programok
- „Csicsergő nap/napok, vidám rendezvényekkel (pl: gyermeknap, sportnap, nagyszülők napja).
- Kirándulások szervezése.
- Nyári táboroztatás (igény és feltételek biztosíthatósága esetén)
- Kerületi rendezvényeken való részvétel.
- Szabadidős programok lehetőségek megteremtése

### **4.7.3. A fejlesztés - fejlődés várható eredménye**

- Képes a kulturált, társas együttélés szokásainak, illetve udvariassági normáknak a betartására.
- Kiegyensúlyozott magatartású, együttműködésre, alkalmazkodásra képes.
- Megfelelő önbizalommal, önfegyelmel rendelkezik.
- Együttműködik a csoport közös céljainak érdekében, kapott és vállalt feladatait elvégzi.
- Szívesen segít kisebbeknek, rászorulóknak.
- Társas és/vagy baráti kapcsolatai vannak a csoportban, érdeklődik a hiányzó társak iránt.
- Elfogadja a különbözőséget, természetesen együtt tud élni vele.
- Rendelkezik a kitartás, feladattudat ezen a területen elvárható szintjével.
- Öszinte, az igazmondást természetesnek, jónak tartja, érzelmeit kimutatja.
- Az őt körülvevő felnőttek és gyermekek metakommunikációs jelzéseit megérti és velük magát is meg tudja értetni.
- Erkölcsi normákat elfogadja, különbséget tud tenni jó és rossz között alap élethelyzetekben.

## **4.8. Az Anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása**

### **4.8.1. Anyanyelvi fejlesztés - nevelés**

Az anyanyelvi nevelés áthatja az egész óvodai életet. Az anyanyelv legfontosabb alkotóeleme a személyiségnek. A szocializáció folyamatában az alapvető kapcsolatteremtési mód, melyben jelen vannak örökölt, szerzett és tanultképeségek. A családi, biztonságérzetet adó légkörben, a környezettel kölcsönhatásban alakulnak a beszédkapcsolatok.

A munkánk során a **beszédészlelés, megértés és beszédprodukció** területeinek egységére is figyelmet fordítunk.

**„Keresem minden gyermek sajátos titkát, és azt kérdezem, hogyan segíthetném abban, hogy önmaga lehessen.”**

*(Janus Korczak)*

A beszédtanulási folyamatban a gyermek lassan, fokozatosan, a spontán megnyilatkozásoktól a szándékos és helyzethez, témához kötődő felidézésekhez jut el. Megtanulnak, szóbeli irányítás szerint cselekedni, alakul beszédfigyelmük, szóbeli kifejezőképességük, beszédstílusuk, hanghordozásuk, bővül szókincsük.

Az **anyanyelvi nevelés közege** a játék, mint az önkifejezés eszköze. (szereplési vágy kielégítése, közlési vágy kifejeződése)

A gyermek alapvető környezete a családon kívül az óvoda. Itt különböző nyelvi hatások érik, az óvodapedagógusok dajkák és társak részéről, ezek közül kiemelkedő jelentőségű az óvodapedagógus modellszerepe. Helyes, a beszédet aktívan alkalmazó környezetben, mintaadással, a kommunikációs szabályok közvetítésével érhetünk el eredményeket. A kisgyermek teljes anyanyelv elsajátítási folyamata egyfelől az artikulációs, másfelől a percepciós (észlelési) rendszer kialakulásával jellemezhető. A szükséges beszédfejlődés érdekében mindkét rendszer kielégítő működésére van szükség, amely több tényező függvénye. Ahhoz, hogy a kisgyermek jól beszéljen, és jól értsen az örökletes képességeken kívül, nagyon fontos szerepe van a környezeti tényezőknek, hiszen a kisgyermek, utánzással sajátítja el a beszédet. (kiemelten a beszéd fogyatékosok esetében.)

#### **4.8.2. Cél**

Az anyanyelvi kultúra átadása, megbecsülésére, szeretetére nevelés.

A beszédkedv ápolása, ezáltal a verbális és metakommunikációs információk befogadásának, megértésének megtámogatása.

Az anyanyelvi kifejezőképesség alakítása fejlesztése, ennek segítségével saját érzéseinek, gondolatainak kifejezése.

#### **4.8.3. Feladat**

- Az óvónő mindig legyen megszólítható, nyitott a kommunikációs helyzetek iránt, ezzel elősegítve a kommunikációs kedvük kialakítását, fenntartását.
- Szép, tiszta választékos szemléletes óvónői beszédmodell nyújtása.
- Olyan légkör megteremtése, amely ösztönzi a gyermeket, hogy szívesen, természetesen beszéljen.
- A beszédészlelési – fejlettségi szintjük felmérése (az esetleges szervi okok felderítése, kizárása pl.: hallásprobléma).
- Spontán beszédhelyzetek kihasználása, kommunikációs helyzetek teremtése. (gyermek – gyermek, gyermek – felnőtt között).
- A mindenkori teherbíró képesség, pszichés állapot figyelembevétele.
- A gyermek kommunikációs és metakommunikációs jelzéseire való odafigyelés és ezek alkalmazása az óvodapedagógus részéről.
- Változatos, beszédre ösztönző kérdéskultúra alkalmazása, motiválásuk, hogy ők is bátran kérdezzenek.
- Fontos kialakítani, hogy a felmerült kérdésekre elhangozzanak a válaszok is, erre az óvodapedagógusnak és a gyermekeknek is legyen igénye.



- Folyamatos szókincs bővítés, szófaj, mondatszerkezet, mondatfajták használata, anyanyelvi játékok alkalmazása.
- Nyelv, ajak, légző gyakorlatok segítségével a beszédhibák kialakulásának prevenciója, élettani hibák javítása, korrekció, a kialakult beszédhibák esetén.
- Pozitív megerősítéssel az önbizalom növelésére, gátlások oldására felhasználjuk az anyanyelvi nevelés eszközeit.

#### 4.8.4. A fejlesztés - fejlődés várható eredménye

- A gyermek szívesen kommunikál.
- Képes meghallgatni másokat, kivárja, amíg rá kerül a sor.
- Elbeszélése folyamatos, rendelkezik beszédfigyelemmel, fegyelemmel.
- Be tud kapcsolódni adott témakörben beszélgetésbe.
- Megfelelő hangerővel, hangsúllyal és tempóval beszél.
- Változatos szókincse megjelenik beszédében.
- Képes önmagát (élményeit, ismereteit) gazdagon kifejezni, nyelvileg is helyes, összetett mondatokban. , a kreativitás és humor megjelenésével.
- Érti és használja a névmásokat, névutókat, jelen – múlt - jövő időt.

#### 4.8.5. Értelmi fejlesztés – nevelés

**Nevelési rendszerünk** élményeikre, ismereteikre, érdeklődésükre és kíváncsiságukra alapozva biztosít a gyermekeknek sokoldalú, differenciált tevékenységeket, tapasztalatszerzési, ismeretbővítési,- rendezési lehetőségeket.

#### 4.8.6. Cél

A gyermekek kognitív képességeinek fejlesztése.

Mindezt saját élményei által, az őt körülvevő természeti és társadalmi környezetben történő, sokoldalú tapasztalatszerzéssel kívánjuk megvalósítani, maximálisan figyelembe véve a gyerekek egyéni fejlettségi szintjét, aktuális érési állapotát, korábbi élményeit, ismereteit.

#### 4.8.7. Feladat

**Az értelmi képességek (ki-) alakítása, fejlesztése:**

- Ismeretek, tapasztalatok rendszerezése, bővítése, újabb tapasztalatokkal.
- Az ismereteik, tapasztalataik gyakorlati alkalmazásának elősegítése, különböző élethelyzetekben, változatos tevékenységi formákban.
- A gyermekek érzékelő, észlelő apparátusának fejlesztése, minden érzékszervi területén.
- Kezdetben az önkéntelen, érzelemfűtött érdeklődésen alapuló, majd a szándékos figyelem, valamint a megfigyelőképesség fejlesztése.
- Tartós emlékezet kialakítása.
- A képzelet és kreativitás, önálló problémamegoldás képességének fejlesztése.
- A verbális kifejezőkészség, kommunikáció és metakommunikáció fejlesztése.
- A gondolkodási műveletek elemi szintű alkalmazása, fejlesztése.
- A fogalmi gondolkodás kialakulásának támogatása.

A gyermekek ismeretszerzésére az **utánzás**, a **modellkövetés**, a felfedező tapasztalatszerzés a jellemző. Megfigyeléseink szerint csökken a verbalitás szerepe a mai családokban. Ezt ellensúlyozza a vegyes életkorú csoportban eleve meglévő utánzásos tanulási helyzetek hatékonysága.

**Feladatunk** továbbá a tanulási problémák (nehézségek, zavarok) megelőzése. Ennek érdekében, ha valamilyen problémát tapasztalunk a gyermeknél, szakember segítségével feltárjuk az esetleges részképesség zavart, annak okát, valamint a fejlődésben lemaradt területeket azonosítjuk. Egyéni fejlesztéssel, szükség esetén speciális szakember (logopédus, gyógypedagógus, nevelési tanácsadó munkatársa) igénybevételével történik a fejlesztés. Érvényesítjük nevelői munkánkban a prevenció, korrekció mellett a tehetséggondozást.

A gyorsabb fejlődési ütemű, tehetséges gyermekek esetében az egyéni érdeklődési területen alkalmazzuk a differenciált feladatadást.

A fejlődést elősegítő intenzív kooperáció szükséges a családdal.

A gyermeki aktivitás, motiváltság, kíváncsiság ébren tartása és kielégítése, a kreativitás előtérbe helyezése és a kompetenciaérzés kialakítása, fenntartása folyamatos feladatunk.

#### 4.8.8. A fejlesztés - fejlődés várható eredménye

- Érdeklődéssel vesz részt a különböző tevékenységekben.
- A környező világ jelenségeinek észlelése valóság-hű nála.
- Képes hosszabb idejű figyelem-összpontosításra.
- Észrevesz egyszerűbb összefüggéseket.
- Felismer problémahelyzeteket, s törekszik megoldásukra.
- Képzelteti működése közeledik a valósághoz.
- Ismereteit tudja alkalmazni a gyakorlatban is.
- Működik emlékezete.
- Alakulnak a fogalmi gondolkodásának elemei.
- Ellenőrzi saját tevékenységét, segítséggel észreveszi hibáit.

**„Mert nevelni és tanítani csak akkor tud az ember, ha megérti azt, akit alakítani, formálni kell, mint ahogy a festő is csak úgy tud festeni, ha ismeri a színek természetét, lényegét...”**

*(Rudolf Steiner)*

## 5. ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGFORMÁI

### 5.1. Játék – Tanulás – Munka

**„Aki nem tanult meg játszani, nem tud majd dolgozni sem... A játék öröme a teljes élet örömét jelenti. S aki ezt nem tanulta meg ideje korán, az nem tud majd mit kezdeni a szabad idejével, - hétköznapi várja a vasárnapot, vasárnap a hétfőt. Mi vár ránk, ha eltorzult embereket nevelünk? Sivár öregség.”**

Ez határozza meg a **pedagógus feladatát is:**

**„Nagy figyelmet, energiát kell fordítani a játéokra!”**

*(Albert Zsuzsanna)*

### 5.2. Játék a gyermek számára

A **játék** olyan alaptevékenysége az óvodásnak, amelyre legerősebb a belső motivációja, és ez teszi e tevékenységet összehasonlíthatatlan jelentőségűvé. Óvodás korra kialakul három lényeges értelmi- testi-lelki feltétel, amely egyben kiváltója is a (szimbolikus) játékoknak.

#### **Sorrendben ezek:**

- Egyre biztonságosabb mozgás, helyváltoztatás.
- A beszéd.
- Az én tudat.

Öncélú, örömszerző tevékenység, pszichikus funkciója jelentős: a gyermek lelki kiegyensúlyozottságát segíti elő. A vágyak elérhetővé, a feszültségek levezethetővé lesznek benne. A gyermek kezdeményezése, szándéka határozza meg a játékot. A megismerési folyamatban jelentős a szerepe, mivel a gyermek a játékban a legaktívabb, ezért ez a tevékenység a leggazdagabb tapasztalatforrás számára.

A játék megismerő, alkotó cselekvés, öt kognitív területen, valamint a már megszerzett ismeretek alkalmazására is lehetőség.

Lényeges eleme a játéknak a szociális-társas elem. Elsődleges társai, mintái a játékban a felnőttek, a szülők és az óvodapedagógusok.

A szabad képzetekkel társított folyamatos játék kialakulásával egyre nagyobb hangsúlyt kap, a társakkal való viszonyában az együttműködő, a kapcsolatteremtő képesség, az alkalmazkodás, a szociális képességek elsajátítása. Vannak a játék, fejlesztő hatásának, olyan területei, amelyek valamelyest körülhatárolhatóak, de a személyiségfejlődés szempontjából, éppen az emeli ki a játékot, hogy a fejlődés lényege nem egy-egy részterületen zajlik, hanem szoros kapcsolatban, kölcsönhatásban, viszonylagos párhuzamban. A fejlődés iránya, tempója az egyes gyermekeknél egyéni, eltérő arcot ölt. Összegezve azt valljuk, hogy az óvodás nem élhet játék nélkül.

### 5.3. A (szabad) játék jelentősége, hogy lehetőséget ad:

- Elemi, pszichikus szükségleteik kielégítésére, önmegvalósításra, ezáltal kedvük, igényeik, elképzeléseik, vágyaik szerinti szabad játékra.
- Örömforrásra, önmaguk kipróbálására.

- Átalakulásra.
- Új információ gyűjtésére.
- Társaikkal való egyezkedésre, alkudozásra, saját maguk által választott játszótársakra, tőlük való tanulásra.
- Döntéshozatalra.
- Konfliktushelyzetek megoldására.
- Belső és külső játszótereik kialakítására, addig vesznek benne részt, ameddig kedvük tartja.
- A külső – és belső világból szerzett benyomásaiknak a játék közben történő tagolódására.

#### 5.4. Tanulás gyermek számára

(Tevékenységekben megvalósuló tanulás a mi rövidítésünkben: TMT.)

**„Az oksági gondolkodás kialakulása a gyermek értelmi fejlődése folyamatában a környezeti valóság megismerése és asszimilációja értelmezése és a hozzá való sikeres alkalmazkodás integrációjában megy végbe. E korszakban csak egyszerű viszonylatokban a tapasztalataik alapján ismerik fel az ok-okozati kapcsolatokat.”**

**„Az óvodáskor második felében a gyermek előrehalad a tárgyak, jelenségek megítélésében, kezd felemelkedni a több szempontú megfigyelések összehasonlítások szintjére, megindul a fogalmak kialakulása.”**

*(Kiss Tihamér)*

Elsődlegesen tevékenységbe ágyazott, cselekvésre épülő, játékos megismerő tevékenység. A különböző képességek, és a magatartás fejlődését, valamint kíváncsiságának, érdeklődésének kielégítését, az ismeret megszerzését és azok rendezését is magába foglalja. Spontán valamint szervezett tevékenység.

A rendszeres fejlesztés segíti a fejlődést és az esélyegyenlőség kialakulását, a tehetség kibontakoztatását. A harmonikusan fejlődő gyermek számára pedig, elsősorban az akarati tulajdonságok, a feladatokhoz való pozitív beállítottság kialakulását jelenti. Vegyes csoportjainkban az utánzásra épülő tanulás feltételei gazdagok.

#### 5.5. Munka a gyermek számára

A kisgyermek számára az a munka, amit ő annak él meg. A munka jellegű tevékenységek játékosak. Csakúgy, mint a játék, folyamatosan megjelenik a mindennapokban spontán és kötött jellegű formában egyaránt. Főbb területei:

- Önkiszolgálás.
- Közösségért végzett tevékenység.
- Egyéni megbízatások.

#### 5.6. Összegezve

**Az óvodás gyermek elsősorban a szabad játékban a játéktevékenység által fejlődik.**

Pedagógiai szempontból ez a – nem tudatos tanulás – a legértékesebb, mert a gyermekben (pszichés szükségleteitől motiváltan) és a tevékenységben (a tapasztalás által) benne van a siker, azaz a fejlődés záloga.

Ahogy a gyermek egyre képesebbé válik az összetettebb bonyolultabb játékokban való részvételre, úgy válik képessé a tudatosabb tevékenységek önkéntes vállalására is (munka – tanulás).

A játék, a munka és a tanulás tevékenysége és motivációja, valamint tartalma a felnőtt tevékenységeinek utánzása. Teret kap az ismétlésre való gyermeki késztetés.

A fentieket úgy értelmezzük, hogy a fejlődés feltétele a fejleszthetőségnek.

### **Játék és TMT viszonya:**

Amíg a szabad játékban a fejlődésen van a hangsúly, addig a tevékenységekben megvalósuló tanulásnál már a fejlesztésen. Utóbbi esetben a pedagógus a játékot eszközként használja, céljai megvalósításához, a feltételek biztosításával, játékos eljárások alkalmazásával.

A nevelőmunkánk során elsődlegesen játékba integrált tapasztalatszerzést valósítunk meg, amely jelenti:

- A szabad játékban való fejlődés feltételeinek biztosítását.

### **Továbbá:**

- Tervszerű ismeretszerzés feltételeinek biztosítása.
- Pedagógus által kezdeményezett és irányított játékok szervezését, játékos módszerek alkalmazását.

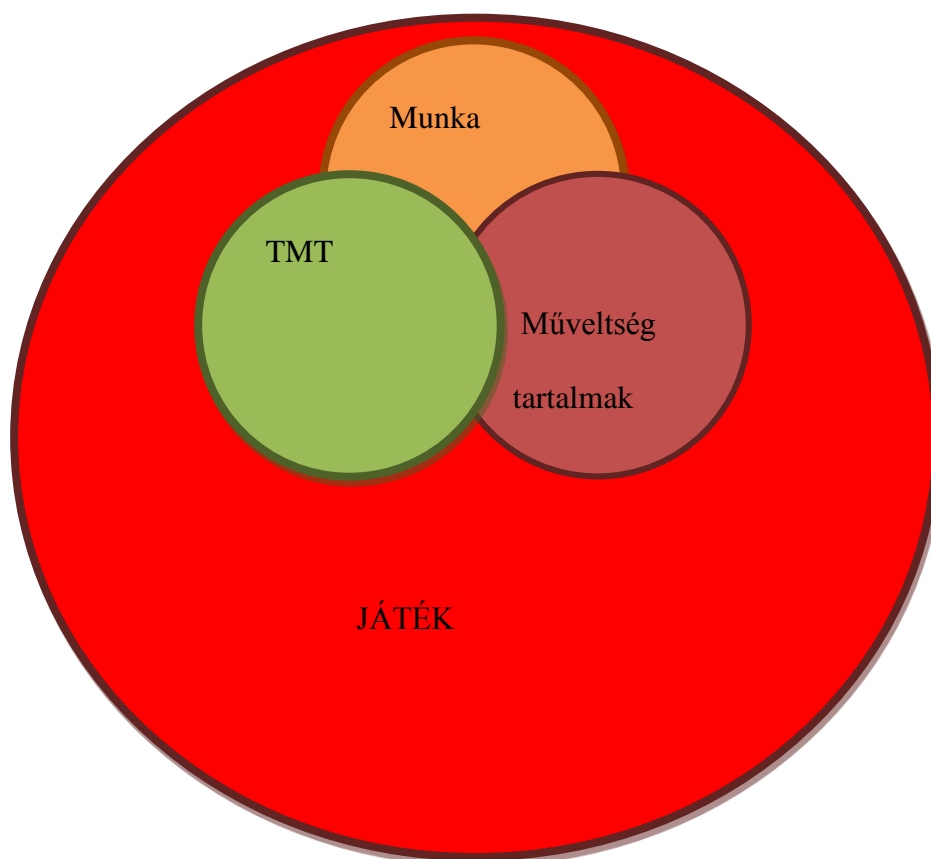
### **A játék és munka viszonya:**

A munka objektív szükségből fakad, és a tevékenység menetét is ez határozza meg. Felelősségtudat a játékban annak idejére korlátozódik, de a munkáért utólag is vállalni kell a felelősséget.

A munka és a játék is örömet szerez. A munkánál inkább az eredményben, a játékban inkább magában a folyamatban jelenik ez meg.

### **A játék – munka – TMT viszonya:**

A játék, a munka, a tanulás szervesen összekapcsolódik, a mindennapi életben folyamatosan jelenik meg. A játékhoz sokféle képességre, illetve készségre van szükség. Bizonyos készségszint tehát, feltétele a tevékenységnek. A készségek megszerzése nem játék. A készségszerzés tulajdonképpen munka keretében végzett tanulás. Munka annyiban, hogy valamilyen konkrét cél elérésére irányul. A játék a benne kifejezésre jutó örömszerzés miatt színtere a spontán tanulásnak. A gyermek munkája is, játékos jellege miatt, szintén színtere a tanulásnak. Mindhármat nevelési eszköznek tekintjük. Célunk a mai korban egyre jobban beszűkülő utánzási és élményforrásokat, tevékenységi-cselekvési lehetőségekhez kapcsolva bővíteni a gyermek számára.



## 5.7. JÁTÉK

**„A játéknak, mint a tevékenység fő formájának nevelő hatása abban van, hogy benne, mint egy gyűjtőpontban gyűlik össze és rajta keresztül alakul a gyermeki személyiség pszichikus életének minden oldala.”**

*(Rubinstein)*

A játék, az óvodás gyermek alaptevékenysége, melyben külső kényszertől mentesen, tevékenységvágya juthat kifejeződésre.

Alapvető joga, pszichikus szükséglete a gyermeki létnek, semmi mással nem helyettesíthető alapformája.

### 5.7.1. Cél

A játék kibontakozása érdekében a gyermekek támogatása, a lehetőségek megteremtése a játék motivációjának, funkcióinak érvényre juttatása:

- Önmaguk és a környező világ megismerésének segítése.
- Társas viselkedési szabályok gyakorlása.
- Élményeik, érzéseik feldolgozásának elfogadásában, megjelenítésében, feldolgozásában való támogatás.
- Ismeretalkalmazás ösztönzése.
- Képességfejlődés.
- Ismeretbővítés, rendszerezés.

- Problémamegoldás.
- Önállóság.
- Társas és baráti kapcsolatok kialakulása.
- Viselkedési szabályok elsajátítása.

### 5.7.2. Feladat

- Szakszerűen felkészült partnerek legyünk a játékban:
  - A gyermekek képességeinek (szociális, motoros, verbális, kognitív) megismerése.
  - A játék pszichikumot, kreativitást fejlesztő, erősítő, élményadó tevékenység legyen.
  - A gyermekek szocializációs szintjének (utánzás, azonosulás, identifikáció, társas hatóképesség) ismerete.
  - A hagyományos és modern pedagógia értékeinek innovatív alkalmazása.
  - A gyermeki környezet sajátosságainak ismerete.
  - A játék pszichológiai – pedagógiai kérdéseinek, a feltételek megteremtésének, az együttjátszás pedagógiai vonatkozásainak folyamatos fejlesztésével, kompetenciáink hatékony alkalmazása.
  - Inspiráló, támogató, igazodó, illeszkedő játékkapcsolatok kialakítása. A gyermekek játékigényéhez, érdeklődéséhez való alkalmazkodás.
  - A játék feltételeinek megteremtése folyamatosan.

### A nyugodt derűs légkör

Kiemelkedő feltétele a játék kibontakozásának és kiteljesedésének. Az óvónők modellértékű viselkedésén alapul, amely viselkedést az egyes gyermekek különböző (egyéni) segítése és a csoport szükségletei egyaránt meghatározzák. Ésszerű, betartható szokás-szabályrendszert alakítunk ki, ami a gyermekek biztonságát és a zavartalan játékot szolgálja. Vonatkozhatnak: legelső sorban a testi épség és az eszközök megóvására, a hely és az eszközbirtoklás szabályaira, a teremrend megőrzésére, a mozgatható bútorok biztonságos mozgatására, stb. Az élmények az otthonról hozott élményekből, a környezetünkből és az óvoda mindennapjaiból táplálkoznak. Az élményszerzés lehetőségeinek megteremtése és gazdagítása a mindennapokban, hagyományaink ápolásával, ünnepeinkkel, kirándulással, táborozással, művészeti programok szervezésével stb... történik.

Az élmények lehetnek pozitív, de negatív érzelmi töltésűek is, eszerint nyilvánulnak meg a játékban is. Ha nem öltenek veszélyes, vagy ijesztő alakot a negatív tartalmú játékot is kijátszhatja a gyermek így vezetve le feszültségét. Feladatunk a játéklehetőségek megismerése az egyes családoknál és a szülők segítése annak kialakításában, gazdagításában. A gyermekek számára is élmény a felnőttel való együttjátszás, és szükséges is. Különösen az óvodába lépés időszakában, hiszen otthon is sok a közös tevékenység a családon belül, azonban gyakran az óvodaitól erősen eltérő feltételek között. Az óvodában tehát, szükség van az óvónői modellre, aki bevezeti a gyermeket az óvoda játékéletébe.

### A játékidő

A napi (heti) rendet úgy alakítjuk ki, hogy a gyermeknek minden nap (legalább egyszer), visszatérően, hosszantartóan, összefüggő zavartalan játékideje legyen. Ez is a játék fontos feltétele. A kezdeményezett tevékenységeknek a szabad játékidőn kívül kell helyet kapniuk.

Az egyéni fejlesztés idejét is úgy választjuk meg, hogy az érintett gyermeknek legyen lehetősége önálló játéokra, elképzelései megvalósítására is.

**A játékhely**

A játszóhely kialakításában a lehetőségek legoptimálisabb kihasználására törekszünk. Minél kevesebb legyen a (játék szempontjából) holt tér. Minél több legyen az elkülönített (kuckó jellegű) meghatározott, vagy meg nem határozott funkciójú játszóhely. Fontos a tér tagolása.

**A játékeszközök**

Kiválasztása felelősségteljes feladatunk. Csoportonként eltérő mit, hogyan és hová helyezünk el. Az ún. észlelési térben elhelyezett eszközök mindig pozitívan hatnak a gyermekekre.

Alkalmazzuk a játék eszközök fajta szerinti csoportosítását és elhelyezését, de nem alkalmazunk a kellékek elhelyezésében sem helyhez, sem funkcióhoz való kötést. Előnye, hogy fokozza a szervező képesség, a feltételek megteremtésében való jártasságok, készségek kialakulását. A másik elhelyezési elv a tematikus elrendezés. Pozitívuma, hogy elősegíti a szerep felvételét, a tartalom valamelyest körülhatárolt, konfliktust előzhet meg. Alkalmazható és gyakori az eszközök vegyes elhelyezése. A tartalmas játék egyik fontos feltétele, a tárgyak minél szélesebb körű bevonása a tevékenységbe. Ez az eszköz és hely használatot egyaránt érinti. Mindez a gyermekek egyéni, csoportos elképzelése és az óvodapedagógusok javaslatai szerint is történhet.

Az eszközök biztosításában (beszerzésében), a helykialakításban, figyelembe vesszük az aktuális élményeiket, mindenkori igényeiket és azok változásait.

Az újszerű témák és tartalmak támogatására is törekszünk. Ugyanakkor az óvoda, mint értékközvetítő szelektál, a pozitív érzelmeket kiváltó és fejlesztő hatású eszközöket preferálja.

**5.7.3. A játék tervezése**

A játék tervezésében elsődleges a megfigyeléseinkre épülő írásbeli munka. A tanév során a nevelési tervben, heti tervekben folyamatosan tervezzük, a csoportban alkalmazott módszerek szerint.

**A tervezés gerincét az alábbiak alkotják:**

- A feltételek és azok változásai, okok.
- Élményszerzési lehetőségek szervezése.
- Szokás szabályrendszer a játékban, és azok változásai, okok.
- Szokás szabályrendszer az udvari játékban, baleset-megelőzés.

**5.7.4. A felnőtt szerepe a játékban**

Szerepünk sokoldalú, a gyermekek játékanak kibontakozását segítő, feltételteremtő tevékenységünk, játékunk együttes hatásának összessége:

- Inspiráló, megengedő, elfogadó, támogató, ún. „jóindulatú figyelemben” részesítjük a gyermekeket.
- Állandó modell szerep, utánozható mintát adunk, bevonható társai, segítői, támogatói, serkentői, elakadásnál kezdeményezők vagyunk, hiszen tudjuk, hogy a gyermek kitüntetett érdeklődéssel fordul a felnőttek felé és igényli az együttműködésünket, együttjátásunkat.
- Megfelelő feltételeket biztosítunk segítve az elmélyült, élménygazdag játék kibontakozását, a különböző játékfajták kialakulását.
- Jelenlétünk tegye lehetővé a gyermekek közötti játékkapcsolatok kialakulását.
- Értékrend közvetítése a játékban.



- Barátságos, családi környezet megteremtése, melyben a gyermek, otthonosan, bátran mozog, biztonságban, jól érzi magát. Ismeri a lehetőségeit és a korlátait egyaránt.
- Akkor avatkozunk – kapcsolódunk be, ha a gyermek kéri, vagy a játék eldurvul, (ön - köz – balesetveszély).
- Háttérben, de együtt élünk a csoporttal.
- A segítségünk mértéke akkora, ami feltétlenül szükséges.
- Spontán tanulási lehetőségekbe, a játék sajátosságainak tiszteletben tartásával kapcsolódunk be.
- Az aktuális igényekhez a legrövidebb időn belül igyekszünk feltételeket biztosítani.

A folyamatban lévő játékirányításnál, elsődlegesen indirekt módszereket választunk az alábbi szempontok alapján:

- Az óvodába lépéskor a játéktevékenységük sajátosságainak megfigyelése.
- Az egyes gyermekek egyéni sajátosságainak ismerete.
- A szituáció szerkezetének ismerete.
- A játék változásainak ismerete, és ahhoz való alkalmazkodás.
- A játék fázisait követjük.
- Az egyes játszó csoportok változásait figyelemmel kísérjük.
- Olyan magatartásminta adása, amely a gyermekek ötleteit, érdeklődését, érzelmeit számításba veszik.

A **választott módszereket** befolyásolja az is, hogy adott játékban mely elem dominál (művelet - szerep - szabály). A játék fajtája is segít a módszerválasztásban. Míg bizonyos típusú játéknál gyakori az együttjátszás, más típusú játékban a közvetett módszerek dominálnak. Bármilyen választott módszerünk végső célja az, hogy önállóságra serkentő legyen.

### 5.7.5. A fejlesztés - fejlődés várható eredménye

- Változatosak játékválasztásai, az életkorának és fejlettségének megfelelő játékfajták megjelennek választásaiban.
- Elképzeléseinek megvalósításában önálló, képes játékfajták kombinálására is.
- Élményeit, ismereteit játékban megjeleníti.
- Képes elmélyült játéktevékenységre.
- A játék során társkapcsolataiban önérvényesítése, konfliktuskezelése megfelelő.
- Megérti, elfogadja játszótársai elgondolásait, tevékenységük logikáját.
- Magatartása és szokás- szabálykövetése megfelelő.
- Problémamegoldó képesség, kreativitás megnyilvánul játékában.

### 5.8. Tanulás

(Tevékenységekben megvalósuló tanulás a mi rövidítésünkben: **TMT.**)

**„A gyermeket nem motiválni kell, motiváltságát kell ébren tartani. Tegyük szomjassá a gyermeket, amennyire csak lehet. Teremtsünk hozzá megfelelő körülményeket! Szülessen meg benne a belső hívó hang a kívánatos táplálékhoz...**

**Újszerű közbelépésünk eredményeként ettől kezdve, meg fognak valósulni törekvéseink, olyan ritmusa lesz munkánknak, amely nem mérhető a klasszikus nevelési rendszer normáihoz... Csak olyan módszer lehet helyes, amelyik a tudáshoz étvágyat gerjeszt...”**

*(Celestin Freinet)*

A tevékenység alapja a **spontán tanulás**, mely kíváncsiságából, tevékenységi vágyából és az azt kísérő spontán figyelméből fakad.

Motiváló tényező az önállóság lehetősége, valamint a felnőtthez fűződő érzelmi viszony, kötődés.

Individuális folyamat, annak kell végig járnia, akié a megtanulás élménye lesz.

A **TMT** folyamatos, egymásra épülő összefüggései követhetők, alkalmazhatóak a gyermekek számára, nagyrészt utánzásos, spontán ténykedésekben, az óvodai élet minden színterén.

### 5.8.1. Jelentősége

**Komplex folyamat**, egyéni sajátosságokkal, közös jegyekkel a nevelési rendszerünkben, ahol a differenciális biztosításával a teljes személyiségük fejlődését, fejlesztését támogatja. A képességek és azok különböző területei, úgymint mozgási, anyanyelvi, kognitív, és szociális képességcsoportok egyéni ütemben fejlődnek.

**HH. HHH.** és **SNI** gyermekek esetében különösen fontosak a következő területek:

- Az ismeretszerzés.
- A szociális tanulás.
- Az együttélés.
- Az egészséges életmód.
- A környezete védelme.
- A szokások, szabályok.
- A rend szeretete.

Cselekvései, révén szerzett tapasztalatai vezetnek el a biztos tudáshoz, fejlesztik képességeit, ezeknek a fejlettsége fontos, nem a tudás mennyisége. Tevékenységei által önmagát fejleszti, ez a fejlődés öröme számára.

### 5.8.2. Cél

Elsődleges célunk a gyermek kompetenciáinak (kognitív, személyes, szociális) sokoldalú fejlesztése, alkotó, konstruktív életvezetéssel rendelkező egyének nevelése, a környezetéből a mindennapi tevékenységei által szerzett ismereteinek tudásának fejlesztése.

A változatos, élmény és tevékenység által az ismeretszerzéshez való pozitív viszony kialakítása.

A mindennapi élet, a biztonságot adó, derűs, szeretetteljes légkörrel a társadalmi beilleszkedés, szocializáció megkönnyítője legyen.

A tanulási képességek (ki) alakítása, az iskolai tanuláshoz szükséges képességek megalapozása.

A kreativitás erősítése a totális érzékelő apparátus által történő felfedezések lehetőségének biztosításával.

### 5.8.3. Feladat

- A TMT. - hoz, ismeretszerzéshez a legkedvezőbb feltételek létrehozása.
- Az ismeretelsajátítás módszereinek gyakoroltatása:

- Előzetes tudás, tapasztalatok, ismeretek mozgósítása.
  - Egyénekhez, egyéni fejlettséghez igazodó módszerek eljárások kidolgozása.
  - Emlékezet erősítése, a célszerű rögzítési technikák kialakítása.
  - A gondolkodási kultúra sokoldalú fejlesztése.
  - Az élethosszig tartó tanulás módszereinek megalapozása.
  - Kompetencia készség alakítása.
- Az egyéni képességek, fejlődési ütem figyelembevétele.
  - A tehetséges gyermekek felismerése és fejlesztése.
  - Részképesség lemaradás, esetleges tanulási zavar időben történő kiszűrése, a szakemberekkel a fejlesztési stratégia kidolgozása.
  - Az ismeretátadási folyamat megtervezése, ami a gyermek számára spontán tevékenység.
  - Az ismeretszerzés, tevékenykedés során is preferált módszerünk a játékoság, az érdeklődés fenntartása:
    - Derűs, vidám, szeretetteljes légkört biztosító, játékos beállítottságú óvodapedagógus.
    - A jelentkező igények kielégítésére a tanulási vágygal összefüggő feltételek biztosítása.
    - Gyermek közeli tartalom.
    - A gyermeki szabadság, önállóság, kötetlenség, kezdeményezés biztosítása.
    - Sokoldalú, differenciált szervezési mód, szervezeti forma kialakítása.
    - Utánzási alkalmak megteremtése.
    - Nyitottság az innovációra, a kombinálásra, változatos megoldások keresése.
    - A gyermeki tevékenységekre épülő spontán tanulási alkalmak biztosítása.
  - A szerzett tapasztalatok, ismeretek rendszerezése és bővítése.
  - Tanulási sajátosságaik figyelembevétele a tevékenységekhez történő feltétel teremtése során:
    - Cselekvő aktivitás megléte.
    - Valós problémák – valós megoldása.
    - Sok érzékszervet foglalkoztató megtapasztaltatás.
    - Közvetlen, saját környezetéből vett problémák megoldása.
    - Az „akkor és ott” tanulás lehetőségének biztosítása.
    - A projekt pedagógiai módszer kiterjesztése a módszertani szabadság megtartásával.

**„Minden gyermekben megvan a cselekvési vágy és a világmindenség megismerésének igénye, csak annak kibontakoztatását kell elősegíteni. A pedagógusnak új művészetet kell megtanulnia, azt, hogy a gyermek segítőtársa és vezetője legyen, és elvezesse őt azokhoz az eszközökhöz, amelyekre akkori fejlődése során szüksége van. A pedagógus legfontosabb feladata: figyelni az egyes gyermek tevékenységét, és segítséget nyújtani, amikor erre szükségük van. Segíts nekem, hogy magam csinálhassam!”**

*(Maria Montessori)*

Az egyéni sajátosságokra építő tapasztalatszerzést helyezzük előtérbe, mert ez vezet a motivált, bizalmon alapuló, eredményes tanítás – tanulási folyamathoz, ami az iskolai oktatás sajátossága lesz.

### **Feltételezi:**

- Változatos, rugalmas, differenciált, tevékenységekben megvalósuló tanulásszervezésünket, a gyerekek hosszantartó, aktív érdeklődésének fenntartásával.
- Gazdag módszertani repertoárunkat.

- Gyermekközpontú tevékenység és eszközrendszer.

### **A gyermekek egyéni fejlődési lapján kiemelten tervezzük az alábbiakat:**

- Lemaradt képességek azonosítása, fejlesztése.
- Szaksegítséggel való folyamatos információ csere a fejlődésmenetről.
- Családdal való együttműködés az otthoni fejlesztési lehetőségekről

### **A TMT tartalma**

- A gyermek érdeklődése, igénye és szükségletei alapján elsődlegesen, a közvetlen és tágabb természeti és társadalmi (emberi, tárgyi) környezetből adódó, formai, mennyiségi, téri viszonyairól helyi adottságoknak, egyéni sajátosságainak megfelelő anyagválasztás.
- Továbbá az határozza meg, hogy a kiválasztott anyag kapcsolható-e tevékenységi, cselekvési lehetőséghez a gyermek számára, ez a szűrő.
- Az ismeretek felépítésében a gyermekismeret, a fokozatosság és a rendszeresség érvényesül: „a kevesebb néha több”.
- Feladatunk a hátrányos helyzetű, illetve sajátos nevelési igényű, tehetséges, más identitású gyermekek eltérő tapasztalatának, élményeinek, ismereteinek, megismerése és pótlásának megoldása, valamint a fejlődési ütemnek megfelelő fejlesztő hatások biztosítása.
- A szülőföld, az ott élők, hazai tájak, néphagyományok, szokások, tárgyi kultúra értékeinek, ezek szeretetének, védelmének megismerése. Adott esetekben, ugyanezen területek etnikai, migrációs vonatkozásait is érintjük a csoportokban, kiemelten ott, ahová a gyermek jár.

### **5.8.4. A tapasztalatszerzés szervezése**

A módszerek, munkaformák szervezeti keretek megválasztásánál figyelembe vesszük:

- Adott gyermekcsoport pszichológiai, életkori sajátosságait, benne az egyéni eltéréseket, speciális, egyéni sérülés specifikus teendőket.
- Szükségleteikhez, lehetőségeinkhez igazodó célkitűzéseinket.
- Adott ismeretek, tapasztalat sajátosságait.
- Jogaik érvényesítését:
  - Kérdéseire választ kapjon.
  - Lehetőségeivel tisztában legyen.
  - Szabadon alkothasson, véleményt nyilváníthasson.
  - Sikerélményhez juthasson.
  - A világ megértéséhez önállóan megszerezhesse a tudást.
- A tanulás szabadságérzetéhez a tevékenységek beindulásához biztosítjuk:
  - Inspiráló feltételek megteremtését.
  - Tevékenységi lehetőségek, eszközök felajánlását.
  - A tanulás lehetséges formáit: utánzások, minta és modellkövetéses, magatartási és viselkedési szokások alakítása, spontán játékos tapasztalatszerzés, cselekvéses tanulás, gyakorlati problémamegoldás.
  - Didaktikai alapelveink megvalósulását: életközelség, motiváltság, aktivizálás, érthetőség, fokozatosság, rendszeresség, szemléletesség, tartósság, differenciálás, tudományosság, visszacsatolás, megerősítés, játékoság.

- A fentiek megvalósításához szükséges óvodapedagógusi szerepeket:
  - Katalizáló: feltételeket megteremtő, koordináló, szervező, tudatos pedagógiai jelenlét óvodán belül és kívül.
  - Eszköz és tevékenység feltételeinek biztosítása.
  - A gyermek előzetes tapasztalataira építő hozzáállás.
  - Tanácsadó, segítőkész részvétel, együttműködés a gyermekkel.
  - Feltétel nélkül szerető: ösztönző, bátorító, támogató, elismerő, dicsérő jelenlét.
  - Gondolkodtató, inspiráló kérdéskultúra.
  - A tevékenységbe integrált műveltség tartalmak kibontását preferáló.
  - A gyermek érdekében a szülőkkel való együttműködést elősegítő.

### 5.8.5. A fejlesztés - fejlődés várható eredménye

- Érdeklődő, aktív, kitartó tanulási helyzetekbe.
- Motivált (vagy motiválható) tevékenységekben megvalósuló tanulási helyzetekben, melyek alkalmassá teszik az iskolai tanulás megkezdéséhez.
- Gondolkodási műveleteket alkalmaz.
- Az ismereteit a gyakorlatban alkalmazni tudja.
- Érzékelése észlelése differenciálódott.
- Feladattudata, feladattartása, monotonia tűrése kialakult.
- Működik nála a totális érzékelő apparátus.
- Rendelkezik az iskolaérettséghez szükséges képességekkel.
- A lemaradásai, hátrányai a lehetőségekhez képest csökkentek.
- Tehetsége kibontakozhatott.

### 5.9. Munka jellegű tevékenységek

**„A munka az emberi élet, a boldogság és a kultúra megteremtője, fenntartója.”**

*(Kass Róbertné)*

**„Aki keményen dolgozik, érvényesíti a saját elképzeléseit, használja az eszét és a képzeletét, az képes arra, hogy a saját igényeinek megfelelően formálja a világot.”**

*(Malcolm Gladwell)*

#### 5.9.1. Jelentősége

A **szocializáció, a szociális tanulás** hatékony formája, de emellett örömet is okozó tevékenység a gyermek számára. Eredménye megmutatkozik pszichikai, szellemi fejlődésében. Általa alakul jelleme, kutatja a legésszerűbb megoldási lehetőségeket, megtalálja a legcélravezetőbb utat, és egyre jobban megérti a munka lényegét. A nevelési folyamatunkban együttesen jelentkezik a képességek fejlesztésével. Munkavégzés közben fejlődik:

- A gondolkodás.
- Az agy analitikus – szintetikus tevékenysége.
- A beszéd-készsége.
- A beszédre épülő elvonatkoztatás és általánosítás képessége.
- A testi képessége.

### 5.9.2. Cél

Az elvégzett munka megbecsülésére nevelés, munkajellegű tevékenységek megszerettetése.

A tevékenységből fakadó speciális szokások, személyiségvonások kialakítása.

Készségek, jártasságok elsajátítása melyek a közösség, a társas együttélés fenntartását szolgálják.

### 5.9.3. Feladat

A munka jellegű tevékenységek feladatait külső szükségesség indokolja.

- Kitartó munkavégzésre nevelés, a felelősségérzet és az erkölcsi vonatkozások megalapozásával.
- Céltudatos tevékenységgé alakítás a megkezdésétől a befejezéséig.
- Kezdeményezőkézség, problémamegoldó készség alakítása.
- A gyermekmunka feladatai alkalmazkodjanak a speciális területek szükségleteihez.
- A gyermekek ismerkedjenek meg a munkaeszközökkel, azok célszerű használatával, munkafogásokkal, sorrendekkel, munkakészségekkel, szokásaik alakuljanak.
- A gyermekek munkájának ellenőrzése, értékelése az egyéni képességek szerint történjék.
- Érvényesüljön az önállóság, fokozatosság és a játékos jelleg.
- Igényes, szervezett óvodapedagógusi, dajkai példamutatás megvalósítása.
- Fejlettségi szintek, teherbíró képességek, lehetőségek figyelembevétele a mindennapi élet megszervezésénél.
- A szituációknak megfelelő beszélgetéssel, szóbeli irányítással ösztönözzük őket a felnőttekkel, társaikkal való közös munkálkodásra, önálló munkavégzésre.
- A közös munka jellegű tevékenységek során a fejlettebb gyermekek segítőkészsége ne korlátozza a fejletlenebbek önállóságra való törekvését.

A hátrányos helyzetű és speciális nevelési igényű gyermekeknél még inkább érvényesítjük a fokozatosság és a rendszeresség elvét. Mindent megteszünk annak érdekében, hogy a gyermekekben a munkavégzés alapképességei, szokásai az óvoda hatására gazdagodjanak, elmélyüljenek az egyéni korlátaik lehető legkisebb szintre csökkentésével.

### 5.9.4. Munka jellegű tevékenységeink

- Önkiszolgálás
- Közösségért végzett munka
- Naposi munka.
- Házimunka jellegű tevékenységek vállalása: sepregetés, takarítás, ételkészítés.
- A mindennapi élet munka jellegű tevékenységei: terem, mosdó, öltöző és udvar rendezésében való részvétel.
- Rendbetételben, játékjavításban való segédkezés.
- Ünnepek előtti készülődésben való közreműködés: teremrendezés, ajándékkészítés.
- Növénygondozás, teremben és udvaron.
- Állatgondozás, madáretetés, esetlegesen akvárium, terrárium gondozása.
- Egyéni megbízatások

### 5.9.5. A fejlesztés - fejlődés várható eredménye

- Saját képességei szerint önálló a munka jellegű tevékenységekben.
- Önként, szívesen vállal feladatokat, a munkavégzésben aktív.

- Pontosan, kitartóan végzi feladatait, megbízásait, a munkaeszközöket helyesen használja.
- Kialakult a felelősségtudata, munka befejezésére való igénye.
- Szívesen segít másoknak, megbecsüli saját maga és mások munkáját.
- Óvja, védi, gondozza a környezetében lévő növényeket, állatokat.

### 5.10. Külső világ tevékeny megismerése

**„Vendég vagy a világban, és ez a világ, szép vendégfogadó. Van napsugara, vize, pillangója, madara. Van virágja, rengeteg sok. Tanulj meg örvideni nekik. Igyekezz többet törödni azzal, ami még a világ szépségeiből csodálatosképpen megmaradt, az emberiség minden pusztításai mellett is.”**

*(Wass Albert)*

A **környezet megismerése** áthatja a gyermekek mindennapi életét, az óvodai tevékenységek egészét. A természeti és a társadalmi környezet témakörei összefüggenek más nevelési területekkel, a napi tevékenységekkel. Fontos, hogy segítsük gyermekeinket eligazodni az őket körülvevő világban, mely számukra sokszor olyan félelmetes és ismeretlen.

#### 5.10.1. Jelentősége

Elsődleges színtere a gyermeknek a környezetkultúra, a környezet és természetbarát életforma kialakítására, a környezetvédelem és a gondolkodás fejlesztésére.

A **környezettudatos nevelés** környezetvédő, közlekedési és gyermekvédelmi programok továbbra is beépülnek a mindennapi, játékos életünkbe, megjelenik a családokkal szervezett közös programokon egyaránt. A programunk függelékeként szerepel ezekhez a területekhez, általunk kidolgozott tematika, mely tartalmazza a Biztonságos Óvoda, az Ovizsaru a „Csicssergők mindennapjai”, közlekedési program és a közlekedési pálya használatának elemeit.

Ezek alapja a gyermekek élményeire, életkori és egyéni sajátosságaira, érdeklődésükre, közvetlen megfigyelésükre, cselekvő tapasztalatszerzésükre épülő sokoldalú személyiségfejlesztő munkánk. Fontosnak tartjuk az egyéni képességek cselekvés, tevékenység által történő fejlesztését. Kiemelten jelentős a megismerő képességek fejlesztése a gyermek észleléseinek pontosítása, hosszú távon a (problémamegoldó) gondolkodás alakítása, fejlesztése. A rendszeres problémahelyzet elé állítás fejleszti a gyermek kognitív képességeit, logikus gondolkodását.

Fontos, hogy önállóan, vagy segítséggel éljék végig a problémaszituációt. Legyen lehetőségük felismerésre és jusson elegendő idő a próbálkozásra, önálló megoldásra. Szerezzenek sokoldalú tapasztalatokat az őket körülvevő valóság tárgyairól, dolgairól, jelenségeiről. Ismerjék meg a tárgyak tulajdonságait, a világ törvényszerűségeit, matematikai vonatkozásait. Segítjük ismereteik, tudásuk verbális kifejezését, beszédben történő alkalmazását. Az ismeretek beépülése akkor a leghatékonyabb, ha maguk fedezik fel a természeti, társadalmi környezet törvényszerűségeit. Előterbe helyezzük azt, ami érdekli a gyermeket, ami játékos, érdekessé tehető.

Ebben az életkorban még fokozottabban reagálnak a környezet ingereire, és erős befolyásoló hatással van ténykedéseire, hogy milyen élményekkel, ismeretekkel érkeznek az óvodába.

Olyan óvodai környezet biztosítására törekszünk, mely megfelelően motiváló a gyermekek számára és segíti a környezet esztétikája iránti igényük kialakulását. A hátrányos, ingerszegény környezetből érkezők esetében pedig segíti a környezetre való odafigyelést ezzel is segítve az esélyegyenlőség megteremtését. Igyekszünk itt is érvényesíteni a környezettudatos, egészség és környezetvédő magatartás kialakításának szokásait, természetes anyagokból készült, gyermekméretű berendezések használatával. Az óvodán kívüli és a családi környezetben is vegyék észre a szépséget, rendezettséget, tisztaságot. Ahol szükséges tapintatosan, az óvoda mindennapi életébe való bevonással próbáljuk pozitív irányba terelni a családok szemléletmódját is segítve ezzel az egészség és környezetvédelem és fejlesztő tevékenység beépülését a családi nevelésbe.

### 5.10.2. Cél

A gyermekek érdeklődésének felkeltése a környező világ tárgyai, dolgai, viszonyai, összefüggései iránt.

Sokoldalú, figyelő, rácsodálkozó, kreatív, önálló problémamegoldó gondolkodásra képes, szociálisan nyitott, vidám gyermekek nevelése, akik tisztelik a természetet, óvják, védik és tudnak benne gyönyörködni.

Képesek észrevenni a szépséget, harmóniát, a természet, a környezet színeit, összhangját.

Az életkornak és egyéni fejlettségnek megfelelő tevékenységek, tapasztalatszerzések során a környezeti kultúra, helyes viselkedés és gondolkodásmód általi szemléletformálás, pozitív életszemlélet és életvitel, toleráns, optimista, környezetorientált, meggyőződéssel alapuló, aktív tevékenységre ösztönző környezettudatos viselkedés, környezetvédő magatartás, alakítása, formálása. Szeretetteljes, megértő viselkedés az embertársakkal és a körülöttünk élő állatokkal, növényekkel szemben. A természet megismerésére, szeretetére, védelmére, az egyén gyönyörködtetésére nevelés, a fenntartó fejlődés előmozdítása.

Az esztétikus, barátságos, biztonságot, „egészséget” sugárzó óvodai környezet kialakítása és a rendezettség megőrzése. A lehetőségekhez képest a feltételek további javítása.

Nagyon fontos személyes mintaadásunk, alkalmi ismeretközlésünk, a helyi környezeti értékek megismertetése, megóvásában való közreműködés lehetőségeinek megismertetése, hiszen csak pozitív értékrendet közvetítve lehet természetszeretővé formálni a felnövőket a felnevelésük során.

Sokoldalú, játékos megismerés lehetőségének megteremtése a környező világ formai és mennyiségi vonatkozásainak felfedezéséhez. Ismerjék meg a téri irányokat, mennyiségi fogalmakat, matematikai összefüggéseket és ezek relációs kifejezéseit.

### 5.10.3. Feladat

- Elsődlegesen megismerjük a gyermekek eltérő élmény és ismeretanyagát.
- Az objektív valóság bemutatása mindig változatos, sokoldalú, játékos tevékenységeken keresztül történjen, spontán adódó és szervezet keretek között, olyan ismeretet közvetítve, mely közel áll a gyermekhez és érdekli, foglalkoztatja őt.
- Ébresszük rá a gyermekeket a felfedezés örömeire, mindig differenciáltan, egyéni fejlettséget figyelembe vevő motiváló módszerekkel.
- Mindig analízáló, szintetizáló módon nyújtunk ismereteket, és legyen elegendő idő a feldolgozásra, ismétlésre óvodán belül és kívül.
- Igyekszünk maximálisan kihasználni a helyi adottságainkat, lehetőségeinket.
- Közvetlen kapcsolatteremtés a természettel.



- Érezzenek felelősséget a növény és állatgondozás iránt.
- A környezet és közlekedés kultúra, és a biztonságos életvitel szokásainak alakításához a feltételek biztosítása.
- Önálló véleményalkotás, döntési képesség fejlődésének elősegítése a társkapcsolatok, környezetalakítás alkalmával.
- A szülőföld, tájak, népek, emberek, hagyományok, szokások, kulturális értékek, kortárs művészetek megismertetése.
- A hátrányos helyzetből, speciális nevelési igényből adódó szokásrendszer elfogadtatása, az általános és sérülésorientált szokás - szabályrendszer lehetséges közelítése.
- A feltételek megteremtése a matematikai vonatkozások megismeréséhez, folyamatos természetes környezetben való gyakorlati alkalmazásához.
- Matematikai fogalomalkotás, problémamegoldó gondolkodás, műveletalkotás kialakulásához sok spontán és kezdeményezett, megtapasztalásra teremtünk tevékenységi lehetőségeket.
- Esztétikus, gyermek centrikus, egészséges környezet kialakítása.
- A kialakított környezet szépségének, rendjének, tisztaságának megőrzése.
- A feltételek szükséges javítása, fejlesztése (fonott kosarak cseréje).
- A hagyományos és modern környezet összhangjának megteremtése.
- Az ünnepekhez kapcsolódóan a környezet közös átalakítása a gyermekekkel.
- Tudatosítjuk, hogy az öltözködés is kapcsolatban van a környezet rendjével, esztétikájával. Az élményt adó ünnepi hangulathoz is hozzátartozik az öltözködésünk.
- A hagyományok megismerése az ünnepi öltözködésben.
- Az etnikai kisebbségből érkező, migráns gyermekek esetében az ide vonatkozó szokások megismerésére, lehetséges alkalmazására törekvés, sajátosságok elfogadtatása, tiszteletben tartása.

**„ A természet hatalmas, az ember parányi. Ezért aztán az ember léte attól függ, milyen kapcsolatot tud teremteni a természettel, mennyire érti meg, és hogyan használja fel erőit saját hasznára.”**

*(Dr. Szentgyörgyi Albert)*

### **Gyermeki tevékenységek, témakörök**

Meghatároztunk témaegységeket, témaköröket, tevékenységeket, melyek feldolgozását szorgalmazzuk az iskolaérettséghez szükséges sokoldalú személyiségfejlődés eléréséhez.

Hagyományos témákból válogatunk, az évszakokhoz, aktualitásokhoz alkalmazkodva ezeket egészítjük ki a gyermekek élményei, új ismeretei szerint, az ő igényeikhez alkalmazkodó témakörök, projekt témák feldolgozásával.

A csoportok az óvodapedagógusok módszertani szabadsága, a gyermekek szükségletei, igényei szerint alkalmazzák a hagyományos, reformpedagógiai, projekt módszer elemeit a megvalósításban, feldolgozásban.

**Ajánlott komplex beszélgetési témák:**

- A szervezet és az egészség – beszélgetés az egészségről.
- Az ember és a környezete:
  - Az emberi test felépítése és működése
  - Közlekedési alapismeretek
  - Gyermekvédelmi ismeretek
  - Balesetek megelőzése
  - Növényvilág ismeretei
  - Állatvilág ismeretei
- Az egészséges életmód alakítása
- Egészségfejlesztési – egészség – környezetvédelmi kérdések
- Szívbarát – fogbarát ételkészítés
- Egészséges táplálkozás – közös ételkészítés
- Védőnői és orvosi vizsgálat
- Jeles napok programjaiból válogatás

**Gyermekek által aktuálisan javasolt témák**

Minden csoportban, különösen, ahol a projekt jellegű, komplex feldolgozás is jelentkezik a tevékenységek között, ott fokozottan építünk a gyermekek által javasolt témákra, melyek élményeikből, otthonról, óvodából szerzett új ismeretből adódóan kelti fel érdeklődését, igényli feldolgozásukat, kapcsolódik az egyén és a csoport életéhez, családokkal más partnereinkkel közösen szervezett programokhoz.

**5.10.4. Matematikai tartalmú tapasztalatok, ismeretek megszerzése**

**„A matematikai intuíció lángja éppen, hogy pislákol a gyermek agyában. Meg kell erősíteni és fenn kell tartani, hogy fénye minden számtani tevékenységre rávetülhessen.”**

*(Stanislas Dehaene)*

A mindennapi élet során matematikai fogalmakkal nap, mint nap találkoznak a gyermekek, így szinte természetes módon ismerkednek meg ezekkel. Matematikai tapasztalatokat bármikor spontán adódó helyzetben is szerez a gyermek, ezeket a lehetőségeket mindig ki kell használni, mert a matematikai gondolkodás fejlődésében különösen nagy szerepű.

**Gyermekek tevékenységei, témakörök**

A környezet megismeréséhez kapcsolódva minden matematikai összefüggés jelenjen meg az év során. Legyen lehetőségük a tapasztalataik elmélyítésére.

**5.10.5. A fejlesztés - fejlődés várható eredménye**

- Rendelkezik ismeretekkel az őt körülvevő természeti, társadalmi környezetéről, jellemzőikről, érti az összefüggéseket, az említett témákban.
- Elemi ismeretei vannak önmagáról.
- Olyan magatartásformákkal, szokásokkal rendelkezik, melyekkel képessé válik a társadalmi és természeti környezet megbecsülésére, megóvására, tiszteletére.
- Térbeli tájékozódása fejlett.
- Felismer, megkülönböztet mennyiségi, alaki, nagyságbeli, sík és térbeli formákat és viszonyokat.

- Tud összehasonlítani, párosítani, kiemelni, sorba rendezni, csoportosítani szempontok szerint, 10-es számkörben tevékenység által kiegészíteni, elvenni, ugyanannyivá tenni, számlálni.
- Képes ok-okozati összefüggések megértésére.
- Alapvető méréseket végez, egységgel mér.
- Érti és alkalmazza a gyűjtőfogalmakat.
- A relációs kifejezéseket ismeri és használja.
- Kialakult esztétikai ítélőképessége.
- Ügyel környezete, ruházata rendjére, tisztaságára.
- Az ünnepekhez kapcsolódó szokásokat ismeri (ünnepi viselet).
- Tevékenyen részt vesz a környezete alakításában, rendben tartásában.
- A munkaeszközöket használja, megfelelően elrendezi.

### 5.11. Esztétikai nevelés művészeti tevékenységekkel

**„A művészet magával az emberrel együtt született meg, éppen ezért úgy kell tekintenünk rá, mint alapvető szükségletünkre. Számomra még ma is az a természetes, kerek és egész világ, ahol az emberek énekelnek, táncolnak, verset írnak, verset mondanak, rajzolnak, festenek, gyöngyöt fűznek, fát faragnak.”**

*(Véghelyi Balázs)*

#### 5.11.1. Cél

A teljes, sokoldalú személyiségfejlődéshez szükséges, fontos alkotóelemének tekinthető a természeti és társadalmi környezet szépségének felfedeztetése. A szépség, a harmónia megértéséhez, átéléséhez szükséges képességek megalapozása a művészeti tevékenységek eszközeivel.

A folyamatos tevékenykedtetés által az önálló esztétikai értékítélet kialakítása. Sajátos eszközeivel ösztönözzön a társadalmi kapcsolatteremtésre, együttműködésre, toleráns magatartásra, jó közérzetre, egészség megőrzésére.

#### 5.11.2. Feladat

- A művészeti tevékenységek megismertetésével ízlésformálás.
- A tevékenységekben való aktív részvétel motiválása.
- A lehetőségek széleskörű biztosításával (óvodán belül és kívül) a kultúra iránti nyitott magatartásra, művek befogadására, értésére készítünk fel.
- Önálló, felszabadult alkotásra, amatőr művészeti tevékenység művelésére ösztönzés az egyéni képességeknek megfelelő területeken.
- A hátrányos helyzetű, sajátos nevelési igényű gyermekek esetében az kihasználjuk az óvoda jelentősebb szerepét, a művészetek eszközeivel segítjük nyelvi fejlődésük érdekében.
- A tehetséges gyermekek igényeihez alkalmazkodó feltételek biztosítása.
- A multi és interkulturális nevelés, esztétikai érzékformálás (népi, etnikai, migrációs, klasszikus és kortárs művészeti alkotások) feltételeinek a biztosítása.
- A művészetek és környezeti esztétika megismertetése személyes példamutatásunk által.

#### **Az óvodai esztétikai nevelés területei:**

- Irodalmi kultúra megalapozása
- Zenei kultúra megalapozása
- Vizuális kultúra megalapozása

## 5.12. Verselés- mesélés

**„Aki gyerekek lelkébe horgonyozta le írói dicsőségét, igen bölcsen cselekedett. Emléke jó helyen marad.”**

*(Molnár Ferenc)*

Az óvodáskorú gyermek életkorának megfelelő irodalmi műfajok: a mese, vers és mondóka az anyanyelvi nevelés legfőbb eszközei.

### 5.12.1. Jelentősége

A gyermek számára ez a műfaj örömforrás, esztétikai élményhordozó funkciója mellett, segíti a kommunikáció alakítását, nyelvi kultúra fejlődését, toleráns, egymás felé forduló magatartás kialakulását, támogatja érzelmi biztonságérzetét, anyanyelvi nevelését.

Az önkifejezés egyik lehetséges módja, a gyermek saját vers és mesealkotása, más területekkel mozgással, ábrázolással történő komplex megvalósítása.

**„Ám hiába az író, költő vagy akár lapszerkesztő minden gyerekszeretete, tudása, jó szándéka, ha nincs olyan közvetítő személy, aki az ifjú lelkeket az irodalom szépségeihez, az olvasás örömeihez elvezesse. A felnőtt nélkül nemigen lesz olvasóvá – és az olvasás által gazdagabbá és boldogabbá – a gyermek. (A felnőttek közül pedig kevés az a szülő, aki ezt a szép feladatot elvégzi.) Ez legtöbbször a pedagógusra marad.”**

*(Lévay Erzsébet)*

### 5.12.2. Cél

A gyermek érzelmi – értelmi és etikai fejlődésének és fejlesztésének biztosítása, magyar és más népek meséinek erkölcsi tartalma, belső indulati élményei közvetítése által. Az óvodáskorú gyermek szemléletmódjának és világképének megfelelő, teljes világképet, világmagyarázatot adjunk nekik. Tudást közvetítünk az életről, visszaigazoljuk a kisgyermek szorongásait, feloldást és megoldás kínálunk, érzelmi biztonságot nyújtunk. Tájékoztassuk a gyermeket a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonylatairól, a lehetséges, megfelelő viselkedésformákról az irodalmi élmények által. Hatékonyság növelése, az irodalmi alkotásokhoz kapcsolt mozgással, szavak és mozdulatok egységével, ezáltal érzéki – érzelmi élményhez juttatása. Végző cél: az olvasóvá nevelés megalapozása.

### 5.12.3. Feladat

- Megfelelő hangulatú légkör megteremtése, kötetlen jellegű felkínálás.
- Érdeklődés felkeltése, fenntartása változatos irodalmi élményekkel.
- Az irodalmi fogékonyság megalapozása, olvasóvá nevelés sok beszélgetéssel, könyvek nézegetésével, a gyermekirodalommal való ismerkedéssel.
- Mindennapos mondókázás, verselés, mesélés.
- A bábozáshoz, dramatizáláshoz szükséges feltételek biztosítása.
- Az óvodapedagógus mintaadó előadásmódja, itt is támogató, segítő hozzáállása.
- Aktuális ünnepkörhöz, évszakhoz, témához kapcsolódjanak a gyermekek által otthonról hozott, általunk választott művek.
- A mesélésnél a mesehallgatás szokásainak kialakítása a csoportnak megfelelően. (mesére hívogató formaságok: gyertya, olaj, meseszőnyeg, csend stb.)

- Elsősorban a magyar népmese, továbbá más népek (európai, etnikai, migrációs) kincseiből válogatunk.
- Vegyes életkorú csoportban az életkori összetételnek megfelelő arányban választunk, és az éves anyagban a csoport és egyéni fejlettség szerint ütemezzük a feldolgozást.
- Egy-egy mesét hosszabban, több napig is mesélhetünk.
- A verseket, mondókákat hallgatjuk, mondogatjuk, tevékenységekhez kapcsoljuk.
- A kiemelt figyelmet igénylő hátrányos helyzetű, sajátos nevelési igényű, tehetséges gyermekek folyamatos támogatása, sikerélményhez juttatása.

#### 5.12.4. A fejlesztés - fejlődés várható eredménye

- Spontán módon is mondogat mondókákat, verseket, meséket, hozzájuk tartozó játékokat, mozgásokat ismer, maga is kitalál.
- Érti a hangzás, hangulat, érzelem és alkalom egységét.
- Figyelmesen, csendben, örömmel tudja végig hallgatni az alkotásokat erre igénye is van.
- Irodalmi élményeiket fel tudják dolgozni irodalmi tevékenységeken, játékban, rajzban, szóban.
- Óvják a könyveket.

#### 5.13. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

**„A zene rendeltetése: belső világunk jobb megismerése, felvirágozása és kiteljesedése. A népek legendái isteni eredetűnek tartják. S ahol az emberi megismerés határait érjük, ott a zene még túlmutat rajtuk, olyan világba, melyet megismerni nem, csak sejteni lehet.”**

*(Kodály Zoltán)*

A zenei nevelés a komplex esztétikai nevelés szerves része, amelynek hazánkban, kiemelt jelentőséget ad, Kodály Zoltán munkássága.

##### 5.13.1. Jelentősége

Ez is örömforrás a gyermeknek, mely által a zenei anyanyelv alakítása, a mozgáskultúra megalapozása mellett, fontos fejlesztő hatású elsődlegesen a magyar népi kultúra és érték átszarmaztatására, ezzel az identitástudat kialakulására.

Zenei feladataink tartalmazzák a hallásképzést, a ritmikai képzést, a hangképzést, a beszédképzést, a magyar népi kultúra megismerését. Tudatosabban kívánunk élni a zenei képességeket fejlesztő játékokkal. A zenei tevékenységek egyik hatékony formájának tartjuk az ölbeli, énekes játékokat, melyek örömet, érzelmi biztonságot nyújthatnak a gyermekeknek. A játékos táncos mozgás jelen van a mindennapjainkban, a néptánc elemekben, a zenehallgatáshoz kötött mozgásnál improvizáció formájában.

A zenét, gyermekdalokat, mondókákat gyakran alkalmazzuk komplex tevékenységekben.

##### 5.13.2. Cél

Zenei érdeklődésük felkeltése, megalapozása. A gyermekek sokoldalú, harmonikus fejlődésének segítése a zenei nevelésen keresztül. A szociális képességek alakítása elsősorban közös zenei élménynyújtással. Az elmaradt zenei képességű gyerekek egyéni fejlesztése, a kiemelkedő képességűek tehetséggondozása a kodályi hagyományokra építve, valamint olyan zenepedagógiai módszereket alkalmazva valósul meg, amelyekben a gyermekek aktív résztvevők.

A népzene, népdal, néptánc felhasználása alkalmas a zenei ízlés és a mozgáskultúra alakítására, a hagyományok, megismertetésére, a továbbélésének elősegítésére.

### 5.13.3. Feladat

- Már a beszoktatás ideje alatt pozitív viszonyt alakítunk ki a zenéhez.
- Megteremtjük a zenei nevelés alapvető feltételeit (oldott, vidám légkör, hely, idő, eszköz) a tudatos, tervszerű fejlesztőhatások megszervezésével. A zenei önképzésre való igényt úgy, hogy mindvégig megmaradjon a zene okozta örömeik.
- Támazkodunk a gyermekek természetes zenei érdeklődésére.
- Lehetővé tesszük, hogy a gyermekek a mindennapokban spontán zenei élményeket szerezzenek, ezeket a pedagógus tudatosan segíti, fejleszti, erősíti, rendszerezi, lehetőséget biztosítunk a spontán utánpótlásra.
- Közösségi élményeket nyújtunk énekes játékokon, mondókákon, közös zenéléseken, táncokon keresztül.
- A népi hagyományokkal, gyermekdalokkal, a műzenei és más népek klasszikus és kortárs dalaival, zenéivel ismerkedünk, a dalokhoz tartozó játékok változatos formáival együtt.
- Alkalmakat teremtünk az óvoda életében (ünnepek, események), hogy zenei tudásukat önként vállalt és közösen kialakított tartalommal bemutathassák (pl. óvodásgála, gyermeknap, stb.).
- Feladatunknak tekintjük, hogy a zenélni tudó családtagok bevonásával ismerkedhessenek a színvonalas zenélés élményével.
- A zenei képességeket, készségeket (zene-, hallás-, ritmusérzék) alakítjuk, fejlesztjük (egyenletes lüktetés, ritmus, éneklés, hallás, mozgás).
- Változatos módszerekkel szervezzük meg a tevékenységeket, és támazkodunk a gyermekek aktivitására, érdeklődésére, otthonról hozott ismereteire.
- Fontos a csoportban lévő, egyénre szabott, differenciált fejlesztés, amely a zenei nevelésen keresztül a részképességek fejlődésére hat.
- Ismerkedünk ütős, ritmushangszerekkel, (szorgalmazzuk a népi hangszerek megismerését) a hangszerek önálló használatával.
- A mondóka, a dalanyag, valamint a zenehallgatásra szánt anyag kiválasztásánál figyelembe vesszük a csoport és az egyének sajátosságait, aktuális fejlettségét, esetleges nemzetiségi hovatartozását.

### 5.13.4. A fejlesztés - fejlődés várható eredménye

- Örömmel, szívesen vesz részt a zenei tevékenységben.
- Kifejezi cselekvéssel az egyenletes lüktetést.
- Tud természetes tempóban járni, segítséggel tempót tartani.
- Felismer mondóka – dalritmust, tud ritmust visszaadni.
- Próbálkozik dallam, ritmus és mozgás rögtönzésekkel.
- Megkülönböztet és reprodukál halk-hangos, magas-mély, gyors-lassú fogalom párokat dallamban, ritmusban, mondókában.
- Felismer, énekel ismert dalokat megfelelő hangterjedelemben, felismeri a zörejt és hangszer hangokat.
- Használja a hangszereket.
- Visszaénekel dallamot.
- Figyelmesen hallgatja a bemutatott zenét.
- Ismer néhány térforma alakítási lehetőséget (kör, csigavonal), és tud egyszerű táncos mozgásokat végezni helyes testtartással.

### 5.14. Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka

„Minden művész saját lelkébe mártja ecsetét, és saját szívét viszi a vászonra.”

(Henry Ward Beecher)

Sokrétű nevelési terület, mely magába foglalja a rajzolást, festést, mintázást, kézimunkázást, építést, barkácsolást, képalakítást, konstruálást, népi, klasszikus és kortárs műalkotásokkal való ismerkedést.

#### 5.14.1. Jelentősége

A gyermeknek önként és örömmel vállalt tevékenysége, mely hozzásegíti, esztétikai szükségleteinek a kiéléséhez és lehetőséget ad neki, a képi önkifejezésre, mely egyenlő értékű a hangzós beszéddel (vizuális kommunikáció) és belső képek gazdagítására épül.

#### 5.14.2. Cél

A vizuális önkifejezés megalapozása, személyiségvonások fejlesztése (kreatív alkotóképesség, énkép, világkép, pozitív érzelmek, akaraterő) az eszközök és lehetőség egész napon át tartó biztosításával. Vizuális élmények befogadásának megalapozása, képzőművészeti alkotásokon keresztül. A környezet szép jelenségeinek megláttatása, igénnyé formálása.

#### 5.14.3. Feladat

- Feltételek megteremtése különös tekintettel a változatos eszköz, anyag és technika használatára, megismerve ezáltal, a rajzolás, festés, mintázás, kézimunka (jó minőségű anyagok használata, népi kismesterségek, hagyományos és modern technikai lehetőségek megismerése) mindennap módot adva az alapelemeinek, eljárásainak megismerésére.
- A látó- és mozgatórendszer biofizikai érzésének segítése az ábrázolás alakítás „tréningje” által.
- A vizuális nyelv alapjainak, technikáinak elsajátítása.
- A manuális tevékenységben gyakran megnyilvánuló tehetség felismerése és fejlesztése.
- A lemaradt képességek hatékonyabb fejlesztése, sokoldalú technikai tevékenységek biztosításával.
- Élmények, tapasztalatok biztosítása képzőművészeti alkotásokkal.
- Ismerhessék meg egymás „alkotásait” (a szülők is).
- A tehetséges gyermekek műveit versenyekre, kiállításokra küldjük.
- A művészetek más ágai (zene-tánc) iránti fogékonyságot a vizuális tevékenységekre is kiterjesztve – mint kultúrateremtő lehetőség (komplexitás).
- Az ünnepi hagyományok technikáinak alkalmazása (tojásfestés, gyertyaöntés).
- A helyes eszközhasználat kialakulásának segítése, a helyes írásmozgás előkészítése.
- Vizuális látásmód kialakítása, fejlesztése az olvasás előkészítése.

#### 5.14.4. A fejlesztés - fejlődés várható eredménye

- Részt vesz és tapasztalatokkal rendelkezik építésben és téralakításban, a tér rendezésében, figyelembe véve az alapvető térviszonyokat.
- Alkotni tud élmény, elképzelés, emlékezet alapján (rajzolás, festés, mintázás).
- Színhasználata gazdag, megnevezi a színeket, azok sötét, világos árnyalatait.
- Alkalmazza a megismert technikákat, képes a felület teljes kitöltésére.
- Megfelelően használja az eszközöket, helyes a ceruzafogása, tisztán dolgozik.
- Önállóan díszít tárgyakat.
- Használja a képi kifejezés eszközeit, hangsúlyozza alkotásaiban a jellemző jegyeket, formákat.

- Emberábrázolása teljes alakos, megjelennek a részformák (pl. haj, ruha, stb.), esetleg egyszerű mozgások.
- Egyedül, vagy társaival egyszerű játékokat, kellékeket, maketteket készít.
- Harmonikus a finommozgása, megfelelő a szem –kéz koordinációja.

### 5.15.Mozgás

#### A gyermek testi fejlődésének elősegítése Mozgással - testneveléssel

Gyermekeink életkorukból adódóan is igen nagy mozgásigénnyel rendelkeznek. Minden képességük fejlődésének alapja a mozgás. A természetes hely-, helyzetváltató, finommotoros mozgáskészségek tanulásának, a mozgáskoordináció intenzív fejlődésének szakasza.

#### 5.15.1. Jelentősége

**„A test függőleges helyzete megnyitja az utat a gyermek előtt a környezet, a kitérülő világ mind alaposabb és teljesebb megismerésére. Ezáltal a kis gyermek életében a mozgás már nem csak egy módja marad az elmozdulásnak, hanem lehetőség önmaguk, mások, a környezetük és a környezetükben lévő tárgyak megismerésére. A jó motorikus fejlődés pozitív körfolyamatot indít el.”**

*(Győri Péter)*

Az **elsődleges terület**, amivel már a fogantatás pillanatában rendelkezik a gyermek, alapvető életjelenség, mely elemi szükséglete a fejlődő szervezetének, mely intenzíven befolyásolja a test - lélek – értelem alakulását, a teljes személyisége fejlődését. Kedvezően hat a gyermek növekedésére, ellenálló és teherbíró képességére, az egyes szervek működésére, teljesítőképességére, a pszichikus fejlődésnek alapfeltétele. Megtámogatja, javítja a gondozás, egészséges életmódra nevelés hatásait, az egészségmegőrzést, hozzájárul a pszichomotoros és tanulási készségek képességek, kompetenciák, problémamegoldó gondolkodás kialakulásához, fejlődéséhez.

#### 5.15.2. Cél

A gyermekek sokoldalú, harmonikus fejlődésének segítése rendszeres egészségfejlesztő testmozgás biztosítása során. Mozgásigényének felkeltése és kielégítése, képességeik fejlettségéhez alkalmazkodó feladatadás, elvárás megvalósítása. Az egyéni szükségleteket, képességeket figyelembevevő lehetőségeket kell biztosítanunk a tevékenységek megszervezésénél, az eszközök használatánál. A mozgásfejlettségükben elmaradt gyermekek fejlesztése. Preventív munka a tartáshibák és lábélváltások tekintetében és az enyhe tartáshibák javítása. A kiemelkedő képességekkel rendelkező gyermekek egyéni fejlesztése a családdal együttműködve.

#### 5.15.3. Feladat

- Biztosítjuk a feltételeket a rendszeres és aktív testmozgásra, a spontán, szabad játékban megvalósuló mozgáslehetőségeket. (hely, idő, eszköz).
- Törekszünk változatos, örömteli mozgás és érzelmi biztonságérzetüket maximálisan kielégítő játékos tevékenységek elősegítésére. általunk történő a mindennapi tevékenységekbe lehetőleg komplex módon történő testmozgási tevékenységek szervezésére, gyakorlási lehetőségek biztosítására.



- Alakítjuk azokat a viselkedés és magatartásformákat, amelyek a tevékenységhez alapvetően szükségesek (önfegyelem, önkontroll, érzelemszabályozás, önállóság, akaraterő, kitartás, közösségi érzés, együttműködés, alkalmazkodás, szabálykövető társas kapcsolatok, fegyelem, becsületesség, lelkiismeretesség).
- Pozitív személyiségtulajdonságok erősítése (a kudarc és a siker elfogadása, pozitív énkép.).
- A természetes mozgásokat alakítjuk, fejlesztjük változatos formában, mindennapos tevékenységként megvalósítva, egyéni fejlettséghez igazodó feladatokkal teremben és szabadban egyaránt, evvel alakítva a motoros és kondicionális képességeket is, kiemelten az erő – álló – teherbíró képességét, izomegyensúly és általa a helyes testtartás kialakítását, fenntartását.
- A testi képességek fejlesztése a mozgáslehetőség egész napos biztosításával (pl.: növekedés, légző-, keringési -, csont -, izomrendszer). (Itt is kihasználjuk a közlekedési pálya és eszközök használatát a hatékonyabb fejlesztés érdekében).
- Megismertetjük, megtapasztaltatjuk a testrészeket, ezáltal elősegítve a testséma, testvázlat, testfogalom, lateritás, dominancia, énkép kialakulását.
- Minden csoportban legyenek a szabad játék során felhasználható tornaeszközök, fejlesztő kooperatív mozgásos játékok
- A közlekedési pálya használata során a mozgás és az ismeretalkalmazás összekapcsolására adódó lehetőségekre építünk, a biztonságos közlekedés és egészséges életmód kialakulásának elősegítése érdekében.

#### **5.15.4. A fejlesztés - fejlődés várható eredménye**

- Szívesen harmonikusan mozog teremben és szabadban.
- Elsajátította a természetes mozgásokat, ezért mozgása összerendezett.
- Tud az utasítások szerint cselekedni (kellő fegyellemmel rendelkezik).
- Képes sor, és köralkotásokra, páros gyakorlatvégzésre.
- Jó a mozgáskoordinációja, mozgás közben tud irányt változtatni, fordulatokat tenni az irányok megnevezésével.
- Az ismert tornaeszközökkel ügyesen bánik (babzsák, labda, karika).
- Egyensúlyoz különböző szereken, emelt magasságban (10-30 cm).
- Tud páros és fél lábon szökdelni, akadályokat átugrani.
- Tud labdát gurítani, pattintani, rúgni, dobni, megfogni, vele célozni.
- Kitartó mind a gyakorlatokban, mind a játékokban.
- A szabályokat betartja és követi őket.

## 6. GYERMEKVÉDELEM

**„A szeretet ne olyan legyen, mint az éhség, mely mohón válogat ehető és nem ehető között. Hanem mint a fény, mely egykedvűen kiárad minden előtte levőre.”**

*(Weöres Sándor)*

A **gyermekvédelem** szorosan kapcsolódik intézményünk pedagógiai tevékenységéhez. Összefügg azzal, hogy az óvodában olyan légkört, olyan pedagógiai tevékenységet alakítottunk ki, mely kizárja, hogy bármelyik gyermek származása, színe, neme, vallása, nemzeti – etnikai - migrációs hovatartozása miatt hátrányos helyzetbe kerüljön.

A **védő-óvó funkció** kiemelt feladatunk, jelen van az óvodánk mindennapi életében, minden gyermek megkapja a neki megfelelő ellátást, emellett külön gondozásban részesítjük az erre rászoruló hátrányos helyzetű, veszélyeztetett és sajátos nevelési igényű gyermekeket.

**Alapvető követelménynek** tekintjük, hogy minden gyermek részére biztosítsuk a fejlődéshez szükséges feltételeket, egyenlő esélyeket, hozzáférést, annak érdekében, hogy tehetségét kibontakoztathassa, lemaradásait, azokat a hátrányokat csökkenthesse, amelyek születésénél, családi - vagyoni helyzeténél fogva fennállnak.

**„A gyermeki idegrendszer állapota, szinte tükörképe a szülői ház légkörének.”**

*(Ranschburg Jenő)*

A gyermekvédelem magába foglalja a családdal, a szülőkkel való kapcsolattartást, együttműködést, hiszen csak összefogva lehet eredményesen dolgozni a gyermekekért. Tudatosítjuk a szülőknél, hogy elsősorban ők döntenek a gyermekek sorsáról, az óvodai nevelés csak a családi nevelés kiegészítője, az óvodapedagógusok a szülők segítőitársai.

### 6.1. Cél

Óvodai nevelésünk elsődleges célja ezen a területen is a prevenció és esélyteremtés az egészség megőrzése, védelme itt különös, kiemelt tekintettel gondolunk a szülők káros szenvedélyeire, (dohányzás, italozás, kábítószeres használata), gyermekbántalmazásra, (fizikai és érzelmi rossz bánásmód, szexuális visszaélés, elhanyagolás, hanyag bánásmód, kereskedelmi vagy egyéb kizsákmányolás). Emellett a gyermekek hátrányos helyzetének, veszélyeztetettségének csökkentése, esetleges megszüntetése. A szakemberekkel való együttműködéssel a családok megsegítése.

Gyermekeink az óvodában egészséges, biztonságos környezetben nevelődjenek. Fontosnak tartjuk a megfelelő szabadidőt, pihenőidőt, testmozgás beépítésével, az egészségvédelmet, az egészséges táplálkozási szokások kialakítását, a rugalmas napirendet, a gyermekek igényének, szükségleteinek figyelembevételével.

Célunk, továbbá, hogy a hátrányos helyzetű, illetve a gyermekvédelmi támogatásban részesülő gyermekek folyamatosan járjanak. Felvételnél előtérbe helyezzük azokat a gyermekeket, akik részére a napközbeni ellátást feltétlenül biztosítani kell (egyedülálló, idős szülők, három vagy többgyermekes család, létminimum alatt élő család, veszélyeztetett háttér, környezet, nagyfokú fejlődésbeli lemaradás).

## 6.2. Feladat

Óvodapedagógusaink tisztában vannak azzal, hogy a gyermeki jogok védelme minden olyan természetes és jogi személy kötelessége, aki a gyermek nevelésével, oktatásával, ügyeinek intézésével foglalkozik.

A gyermek jogainak védelmében akkor is el kell járnunk, ha nem magyar állampolgárságú.

Az egészségfejlesztés nemzeti stratégiája is országos feladatként tűzi ki a gyermekek védelmét, a bántalmazás megelőzését.

Az egészséges fejlődésüknek megfelelő nevelési légkört kell teremtenünk az óvodai környezetben a feladataink megvalósításához:

- A szülős beszoktatás lehetőségének megteremtése, a családi körülményeknek megfelelően más és más céllal, hangsúllyal (pl.: sajátos nevelési igény, szociális hátrány során a gyermekek igényei szerint a közösségi élet bemutatása) a családból az óvodába való átmenet segítségét.
- Nemzeti identitástudatuk megőrzésével az óvodai szokás- szabályrendszer elfogadását.
- Személyes, egyéni tanácsadás, fogadó óra.
- Testi – lelki egészségének, épségének megóvása, egészséges életvitel, táplálkozás gyakorlása.
- Közösségi viselkedéskultúra elfogadása, egészséget támogató családi környezet kialakítása.
- Egészségi állapotuk figyelemmel kísérése.
- Mindenki feladata, hogy felismerje, ha valamelyik gyermeknél gyermekvédelmi feladatok merülhetnek fel, és jelezze a gyermekvédelmi felelősnek.
- Feltárjuk a fejlődésüket, egészségüket veszélyeztető körülményeket, a káros szenvedélyek megelőzésére szolgáló meggyőző ismeretterjesztés, megszüntetésükben tapintatosan segítjük a szülőket.
- Figyelemmel kísérjük a családi nevelést, s ha a gyermek életkörülményei, fizikai állapota romlana, magatartása megváltozna Azokban az esetekben, amikor a felmerült helyzetet nem tudjuk az óvodában megoldani, felvesszük a kapcsolatot az egészségügyi szolgáltatást nyújtókkal, így különösen a védőnői szolgálattal, a házi gyermekorvossal, a gyermekjóléti szolgáltatást nyújtó szolgáltatókkal, rendőrséggel, stb.
- Az óvoda valamennyi szolgáltatásának biztosítása a gyermekek igényei szerint.(étkezés, felzárkóztató, fejlesztő tevékenységek csoporton belül és kívül, ügyelet stb.)
- A gyermekvédelmi törvényben meghatározott pénz és természetbeni ellátásokhoz az intézményi javaslatok elkészítése.
- Ezek igénybevételéről, a szülők tájékoztatása, segítése a hozzájutásban, a szükséges dokumentumok elkészítésében.
- Tanácsadás a szülőknek a családellátó tevékenységekről.
- Segítségnyújtás a kulturált szabadidő eltöltéshez. Életkoruknak, fejlettségüknek megfelelő rendezvényeken való részvételük szorgalmazása, az óvodában és óvodán kívüli programokon a családdal.
- Óvodásainknak sok egyéb, kulturális programot, kirándulást, színház és állatkert látogatást, sportrendezvényeken való részvételt, nyári táborozást szervezünk, hogy minél több pozitív élményhez jussanak, s tapasztalatot szerezhessenek az őket körülvevő világról.
- Gyorsan és hatékonyan intézkedünk a gyermekeket veszélyeztető helyzetben.
- Szükség vagy lehetőség szerint családlátogatás
- Szülős beszoktatás lehetőségét felajánljuk a szülőknek.
- Megteremtjük a szükséges esetekben az alkalmat az egyéni bizalmas légkörű beszélgetésre.
- A hátrányok leküzdésére külső szakemberek bevonását kezdeményezzük a szülők egyetértésével.(pszichológus, logopédus, fejlesztő gyógypedagógus)
- A beiskolázási időszak előtt tapintattal, egyéni meggyőzéssel segítjük az iskolaválasztást.

- Felvesszük a kapcsolatot a leendő első osztályos tanítókkal, a gyermekek beilleszkedésének segítése érdekében.
- A kisgyermek otthoni dohányzásmentes környezetének biztosítása érdekében nagyfokú tapintattal élünk a szülők meggyőzésével.

### 6.2.1. Gyermekvédelmi felelősünk feladatai

- Éves munkaterv készítése a nevelési év feladataival.
  - Az óvoda minden gyermekére vonatkozóan:
    - Az óvodahasználóink körének megfelelően az általános prevenciók feladatok meghatározása.
    - Az egyenlő bánásmód követelményének érvényesítése:
      - teljesítmények értékelésében,
      - ellátáshoz kapcsolódó szolgáltatások biztosításában,
      - az óvodai felvételnél, csoportban való elhelyezésnél, óvodai jogviszony megszüntetésénél,
      - szülői igény szerint vallási, világnézeti meggyőződésen alapuló nevelésben részesüljön (biztosítjuk igény szerint a különböző felekezeti foglalkozásokat. bibliodramát, megfelelő létszám esetén nemzetiségi nevelésben).
  - Kapcsolattartás, szükséges eljárások kezdeményezése
  - Kollégák, szülők tájékoztatása a rászorulóknak esetében.
  - Tanácsadás a szülőknek, pedagógusoknak a felmerült helyzet kezelésére.
  - A támogatásokhoz szükséges óvodai dokumentumok kitöltésében segítségadás a szülőknek.
  - Folyamatos konzultáció a kollégákkal a gyermekvédelmi esetekről.
- Kiemelt figyelmet igénylő hátrányos helyzetű, HHH –s, veszélyeztetett, sajátos nevelési igényű gyermekekre vonatkozóan:
  - A segítséget igénylő esetek felmérése a csoportok óvodapedagógusaival.
  - Nyilvántartásba vétel, a hátrányos helyzet, HHH. veszélyeztetettség, sajátos nevelési igény típusának, súlyosságának megfelelő teendők meghatározása, javaslattétel a megoldási lehetőségekre, egyeztetés a külső szakemberekkel, intézményekkel.
  - A speciális ellátások feltérképezése, hozzájárásban a családok igény szerinti segítése.
  - Folyamatos konzultáció az óvodapedagógusokkal, segítő szakemberekkel a nyilvántartott gyermekekről, a tapasztalatok és további teendők kidolgozása.
  - Az aktuális törvényi szabályozáshoz alkalmazkodó intézkedési tervet dolgozunk ki minden évben a gyermekvédelmi felelősünkkel a gyermekek megfelelő ellátása érdekében. (pl.: jelentési kötelezettségek gyermekvédelmi intézkedéseknél...)

### 6.3. A fejlesztés - fejlődés várható eredménye

A hátrányos helyzetű, HHH - s veszélyeztetett, sajátos nevelési igényű gyermekeink rendszeresen járnak óvodába, részt tudnak venni az óvodai életben és a nekik megfelelő, sérülés specifikus foglalkoztatásban.

- A hátrányos, veszélyeztetett helyzet megszüntetésében sikeres az együttműködésünk a családdal, segítő szakemberekkel, a gyermekek a családban maradhattak, közösen pozitív irányba változtattuk a családok életét.

- Sikeres volt a prevenció, korrekció, rehabilitáció, tehetséggondozó tevékenységünk, a gyermek a lehető legkisebbre csökkentett hátrányokkal, saját magához mérten a legmagasabb szintre jutott a beiskolázáskor.
- A bármilyen okból gyermekvédelmi körbe tartozó gyermekeink, a lehetőségeikhez mérten a legmagasabb szinten kezdik meg iskolai tanulmányaikat.
- Az óvodánkban inkluzív – integrált nevelésben részesülő gyermekek az iskolában is ilyen jellegű oktatásban vehetnek részt.

## 7. AZ ÓVODA KAPCSOLATAI

### 7.1. Belső kapcsolattartás

#### 7.1.1. Szülő – óvoda

A családok elsődleges segítői, kiegészítő partnerei vagyunk.

#### 7.1.2. Cél

Törekszünk a velük való napi kapcsolattartásra, a kölcsönös, szoros együttműködésre, bizalmi légkör kialakítására, a tapintatos segítségnyújtás, tanácsadás elfogadtatására. Fontos, hogy a szülőket nevelőtársakká tegyük, folyamatos betekintésük legyen gyermekük óvodai életébe. Figyelünk kéréseikre, igényeikre, tájékoztatást adunk törekvéseinkről. Igényt tartunk véleményükre.

#### 7.1.3. Feladat

- Nyitott programok szervezése az óvodánk iránt érdeklődő családoknak.
- Új felvett, tanköteles korú gyermekeink szüleinek tájékoztató szülői értekezleteket tartunk.
- Szülős (nagyszülős) beszoktatás biztosítása, melyben aktív partnerek, nem külső szemlélők az itt lévő családtagok. Tájékoztatás adás a szülő kérésére gyermeke fejlődéséről.
- Pályázatírás a család-óvoda kapcsolatot erősítő rendezvények bővítésére.
- Évi két alkalommal minden csoportban „Csicsergő délután” – t (szülői értekezletet) tartunk.
- Fogadó órára adunk lehetőséget az egész év folyamán egyeztetett időpontban.
- Javaslatot kérünk a szülőktől változatos, új programok szervezésére.
- Biztosítjuk a kirándulásokon, egyéb programokon való családi részvételt.

Kérdőívek és személyes konzultációk által igényt tartunk a szülők véleményére, mellyel a mindennapi munkánkat támogatják, hogy gyermekeik a leghatékonyabban fejlődhessenek, biztonságot adó környezetben.

#### 7.1.4.A Fejlesztés – fejlődés várható eredménye

- A szülők sikeresen, aktívan bevonhatók az óvodai életbe.
- Kialakult a kölcsönös bizalmon alapuló együttműködés.
- A család – óvoda értékrendjének összhangja megvalósul.

### 7.2. Külső kapcsolattartás

A kapcsolattartás formáit, az alkalmazott feladatokat az aktuális teendőinknek, a gyermekek igényeinek, szükségleteinek a lehető legjobb kielégítésével tervezzük. Folyamatosan, rugalmasan választjuk ki a módszereinket, a megvalósulást segítő eszközöket.

#### 7.2.1. Fenntartó

Törekszünk arra, hogy megismerjék munkánkat, megnyerjük támogatásukat pedagógiai programunk folyamatos megvalósításához az óvodahasználók

A Fenntartó és az óvoda közötti kapcsolattartás, információáramlás, feladatvégzés folyamatos biztosítására törekszünk. A kerületi, fővárosi és országos szintű- előadásokon részt veszünk, saját intézményünkben is bemutatókat, szakmai napokat szervezünk a leghatékonyabb óvodai nevelés

megvalósításáért. A Fenntartóval kialakított együttműködés keretében az általunk kidolgozott program szerint a kerület óvodáinak lehetőséget biztosítunk a közlekedési pályánk használatára

### **7.2.2. Ferencvárosi Intézmény Üzemeltetési Központ**

A jó partnerviszony kialakítására törekszünk a Ferencvárosi Intézmény Üzemeltetési Központ munkatársaival a gyors és zökkenőmentes intézményi működtetés biztosítása érdekében.

### **7. 2.3. Fővárosi Pedagógiai Szakszolgálat**

#### **7.2.3.1. IX. Kerületi Tagintézménye**

A FPSZ IX. Kerületi Tagintézményének munkatársaival folyamatos kapcsolattartásra törekszünk. Esetmegbeszélő testületi konzultációval, az óvodapedagógusokkal történő egyéni megbeszéléssel segítik a mindennapi munkánkat. A tanév során meghívjuk őket szakmai előadások megtartására. Részt veszünk az általuk kezdeményezett továbbképzéseken.

A problémás esetekben a kompetens szakemberek felveszik a kapcsolatot az óvodapedagógusokkal és a szülőkkel, közösen keressük meg a megoldási lehetőséget. Óvodai egyéni fejlesztést biztosítanak a fejlesztő pedagógusaik, pszichológusaik. Iskolaérettségi vizsgálatot, középsős korúak egyéni felmérését, igény szerint a gyermekek vizsgálatát végzik kérésünkre.

Együttműködünk a beilleszkedési, tanulási és magatartási problémákkal küzdő, hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű, sajátos nevelési igényű és tehetséges gyermekek fejlesztésében és annak ellenőrzésében.

#### **7. 2.3.2. Fővárosi Pedagógiai Szakszolgálat**

##### **Szakértői Bizottsági Tagintézményei**

A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében, kérjük a vizsgálatukat. Szükség esetén kontroll és beiskolázási vizsgálatot kezdeményezünk. A segítő szakemberekkel együttműködésünk folyamatos. Ha van ilyen gyermek az óvodánkban a szakvéleményben meghatározott feladatok és óraszám szerint kérjük a megfelelő ellátás, sérülésspecifikus szakember biztosítását.

### **7. 2. 4. Ferencvárosi Szociális és Gyermekvédelmi Intézmények**

Az eddigi hatékony együttműködés folytatását tervezzük. A családterápiára szoruló, illetve gyermekvédelmi helyzetben lévő gyermekek és szüleik esetében folyamatosan együttműködünk velük a gyermekvédelmi felelősünk által. Kölcsönös segítségnyújtással támogatjuk a rászoruló családokat.

#### **7. 2. 5. Védőnői - Gyermekorvosi szolgálat**

Együttműködünk a gyermekek fogorvosi szűrésében. Státuszvizsgálattal kapcsolatos teendőkről tájékoztatjuk a szülőket és a gyermekek egyéni dokumentációjához csatoljuk minden évben a státuszlapjukat. Egyes esetekben (tartós betegségeknel) orvosi szakvélemény beszerzését kérjük a szülőktől. Ellátást igénylő esetekben (pl.:hajfertőzés) segítséget kérünk a védőnőktől otthoni tanácsadással kapcsolatosan is.

## 7. 2. 6. Budapest Főváros Kormányhivatala

### IX. Kerületi Hivatal Gyámügyi Osztály

Szükség esetén óvó-védő intézkedés kérése. Segélyek, rendszeres támogatások igényléséhez, hivatali eljárásokhoz a szülők vagy az illetékesek hatóságok kérésére pedagógiai véleményeket készítünk. A kiemelt figyelmet igénylő gyermekeknél a törvényben meghatározott segítséghez helyet, időt biztosítunk a napirendünkben. Feladataik ellátásában partnerek vagyunk.

### 7. 2.7. Ferencvárosi Egyesített Bölcsődék Intézménye

A **FEBI** bölcsődéivel hagyományos a kapcsolatunk. Az óvodai beiratkozás előtt a bölcsődékben a szülőknek tájékoztatást nyújtunk az óvodánk mindennapi életéről és az óvodai beiratkozás teendőiről.

#### **A kapcsolatrendszer szinterei:**

- Óvodánk - Bölcsődék közötti szakmai kapcsolat

**Feladat:** A szakmai tapasztalatcsere szintereit is kidolgoztuk, tevékenységlátogatás, hospitálás során pillanthatunk be egymás munkájába és módszertani ismeretek átadásával, ötletekkel támogatjuk egymást. Szükség szerint felvesszük a kapcsolatot a már bölcsődés korban Szakértői Bizottság diagnózisával rendelkező gyermekek esetében, hogy milyen lehetőségeik vannak az óvodánkba kerülésre, ellátogathatnak a gyermekkel, szülőkkel közösen hozzánk és megfigyelhetjük a gyermekek viselkedését a teljes létszámú csoportban és megbeszélhetjük a befogadás lehetőségeit.

- A gyermekeknek szervezett közös rendezvények, programok

**Feladat:** A telephelyünk mellett épült Varázskert IX./I. számú Bölcsődével szorosabb együttműködést alakítottunk ki. Közös programokat szervezünk, melynek során a régi bölcsődések visszalátogathatnak volt gondozó nénikhez, a gyermekek előadással, műsorokkal kedveskednek a kicsiknek, közös tevékenységek során együtt készítenek velük kis ajándékokat, játékokat.

### 7.2.8. Kerületi óvodák

Az óvodák közötti kapcsolatrendszer sok évtizedes hagyományokra tekint vissza és több szinten megvalósul az együttműködés. Fontosnak tartjuk, hogy a feltételek megteremtése mellett a szakmai és családokhoz fűződő kapcsolatrendszerben hasonló alapelvek szerint működünk, melyben jól összeilleszthető az óvodák szemlélete, sajátos módszer és eszközrendszere.

#### **A kapcsolatrendszer szinterei:**

- Óvodavezetők munkaközössége
- Óvodák közötti szakmai kapcsolat

Feladata: Az együttműködés során a gyermekek hatékonyabb, sokoldalúbb fejlesztése érdekében, a szakmai feltételek és gyakorlat megszervezése.

- Kerületi és fővárosi szintű bemutatók, szakmai napok tartása és azokon való közös részvétel.



- Hospitálási lehetőségek biztosítása a kollégák számára.
  - Helyszín biztosítása továbbképzések alkalmával.
- A gyermekeknek szervezett közös rendezvények, programok

Feladata: A szervezett programokon a gyermekek támogatása, élmény-, ismeret-, és tudás gazdag tevékenységek szervezésével a gyermekek személyiségfejlődésének és iskolaéretté válásának elérése érdekében.

- Kerületi sport, mozgás, művészeti és környezetvédelem témákban kerületi vetélkedők, rendezvények, találkozók szervezése a gyermekeknek, ahol minden kerületi óvoda részt vehet.

### 7.2.9. Kerületi Iskolák

A kerületi iskolákkal folyamatos, kölcsönös együttműködésre törekszünk.

#### A kapcsolatrendszer szinterei:

- Óvodánk - Iskolák közötti szakmai kapcsolat

**Feladat:** Az iskolai férőhelyet biztosító intézmények szakmai napjain való részvétel. A gyermekkel az óvodai csoportjában történő előzetes ismerkedés kezdeményezése. A teljes folyamatban a szülőkkel való együttműködés.

- Figyelemmel kísérjük a szülők iskolaválasztását, és ennek függvényében építjük kapcsolatainkat.
  - Folyamatos - szakmai konzultációt tartunk.
  - Közös beiskolázási szülői tájékoztatót tartunk,
  - A gyermekkel az óvodai csoportjában történő előzetes ismerkedés kezdeményezése.
  - A leendő tanítókkal szakirányú gyógypedagógussal a konzultáció kezdeményezése az iskolába lépés előtt.
  - Az óvodapedagógus-tanító szakmai kompetenciák további megismerésére, elismerésére törekszünk kapcsolat rendszerünk mélyítésével.
  - Kiemelten kezeljük a kifejezetten iskolába készülő gyermekeinknek szervezett programok megszervezését, mindkét helyszínen.
  - Szorosabb együttműködést alakítunk ki a család, fejlesztők, leendő első osztályos pedagógusok között.
  - Intézményi hospitálást szervezünk, óvodapedagógus-tanítók:
    - - szakmai együttműködés kezdeményezése az egymásra épülő, egymást erősítő nevelés érdekében,
    - a leendő elsősök megismerése, óvónői módszerek elsajátítása érdekében, óvodai gyakorlat megismerése szakmai látogatás során
    - - nyomon követjük régi óvodásaink iskolai beilleszkedését,
- A gyermekeknek szervezett közös rendezvények, programok

**Feladat:** Fontosnak érezzük, hogy a hozzánk járó gyermekek már az óvodába járás ideje alatt ismerkedjenek az iskolai életmóddal és ha már iskolások lettek akkor a velünk való kapcsolatuk se szakadjon meg, ezek megvalósítására adnak lehetőséget a gyermekeknek szervezett közös programok:

- Az iskolák meghívására az óvodásoknak szervezett sport és kézműves, művészeti, szabadidős tevékenységeken veszünk részt,
- az iskolások visszalátogatnak az óvodába,
- Közös műsorokat szervezünk aktuális ünnepekhez.

#### **7.2.10. Ferencvárosi Komplex Óvoda, Általános Iskola és EGYMI**

Folyamatos együttműködés során az utazó gyógypedagógusokat a szakvéleményekben meghatározottak szerint biztosítják intézményünknek. A csoportos óvodapedagógusokkal való kapcsolattartással támogatják tanácsaikkal a csoportban folyó nevelésüket, egyeztetik az aktuális fejlesztési területeket, feladatokat az összehangolt munka érdekében.

#### **7. 2. 11. Ferencvárosi Művelődési Központ**

Folyamatosan tájékoztatnak minket a gyermekeknek szervezett intézményi és családi programokról. Csoportos részvétel esetén megszervezik a részvételhez szükséges feltételeket.

**8. LEGITIMÁCIÓS ÉS ÉRVÉNYESSÉGI ZÁRADÉK**

1. A Ferencvárosi Csicsergő Óvoda nevelőtestülete a Pedagógiai Programot 2017. év június 02. napján tartott határozatképes rendkívüli nevelőtestületi értekezletén 100 %-os igenlő szavazattal ...../2017. határozatszámom elfogadta.

.....  
nevelőtestület nevében

2. A Ferencvárosi Csicsergő Óvoda .../2017. számú határozatával elfogadott Pedagógiai Programot döntési hatáskörében .../2017. számú határozatával az intézmény vezetője jóváhagyta.

Budapest, 2017. június 03.

.....  
óvodavezető

3. Nyilatkozik arról, hogy az érvénybe lépő Pedagógiai Program a fenntartóra az elfogadott éves költségvetésen túl többletköltséget nem ró.

Budapest, 2017. június 03.

.....  
óvodavezető

4. A Ferencvárosi Csicsergő Óvoda Pedagógiai Programjában foglaltakkal kapcsolatosan magasabb jogszabályban biztosított véleményezési jogával élve a dokumentumról a nevelőtestület elfogadása előtt véleményt alkotott 2017. június 03-én:

A Ferencvárosi Csicsergő Óvoda Szülői Közösség képviselője:

.....  
Szülői Közösség képviselője:

5. A Ferencvárosi Csicsergő Óvoda Pedagógiai Programját tájékoztatásul a fenntartó Budapest IX. Kerület Ferencváros Önkormányzatának megküldte.

A Ferencvárosi Csicsergő Óvoda Pedagógiai Programja 2017. szeptember 01. napján lép hatályba. Ezzel egy időben hatályát veszti a .../201... számú határozattal elfogadott Pedagógiai Program.

A hatályba lépett Pedagógiai Programot az óvodával jogviszonyba lévő személyekkel a hatályba lépéstől számított 30 napon belül megismertetjük. Felülvizsgálat: évente, illetve jogszabályváltozásnak megfelelően.

A Ferencvárosi Csicsergő Óvoda Pedagógiai Programja érvényes: a kihirdetés napjától visszavonásig.

Dátum: Budapest 2017. augusztus 25.